

12 *fragments*
ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ ΣΑΜΟΣΑΤΕΩΣ

ΑΠΑΝΤΑ

ΜΕΤΕΝΕΧΘΕΝΤΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΘΩΜΙΑΗΜΕΝΗΝ

ΥΠΟ

Α. Γ. ΣΚΑΛΙΔΟΥ

ΤΟΜΟΣ Α'. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Ε'.



ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΦΑΛΤΑΤΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

33 — ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ — 33

1882

ναὶ καὶ κατ'αγελῶντες· ἐκείνων οἵτινες νομίζουσιν ὅτι ὑπάρχουσι.

ΑΥΚΙΝΟΣ. Μὰ τὸν Ἡρακλέα τὸν ἐν τῇ Οἴτῃ, ὃ Ἑρμῶτιμε, μᾶς δίδεις ὑψηλὴν ἰδέαν περὶ τῆς ἀνδρείας καὶ εὐδαιμονίας των. Εἰπέ μοι ὅμως τοῦτο· καταβαίνουσί ποτε ἀπὸ τῆς κορυφῆς ὅταν θελήσωσι διὰ νὰ ἀπολαύσωσιν ὅσα ἄφησαν ἐπὶ τῆς γῆς, ἢ εἶναι ἀνάγκη ἀφοῦ ἀνῆλθον ἅπαξ νὰ μένωσιν ἐκεῖ μετὰ τῆς ἀρετῆς, καταγελῶντες τοῦ πλούτου, τῆς δόξης καὶ τῶν ἡδονῶν;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Οὐ μόνον τοῦτο, ὃ Λυκῖνε· ἀλλ' ἐκεῖνος ὅστις ἀποτελεσθῇ πρὸς τὴν ἀρετὴν, οὔτε τῆς ὀργῆς εἶναι δοῦλος, οὔτε τοῦ φόβου, οὔτε τῶν ἐπιθυμιῶν του· οὔτε λυπεῖται, οὔτε αἰσθάνεται πλέον ἢ ψυχὴ του ταραχὴν τινα.

ΑΥΚΙΝΟΣ. Ἐν τούτοις, ἐὰν πρέπη νὰ σὲ εἰπῶ εἰλικρινῶς τὴν ἀλήθειαν. . . . ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ λέγωμεν κακοὺς λόγους, καὶ εἶναι ἀνόσιον νὰ ἐξετάζωμεν τὰ ὑπὸ τῶν σοφῶν γινόμενα.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Οὐδόλως, ἀλλ' εἰπέ ὅ,τι ἔχεις νὰ εἴπῃς.

ΑΥΚΙΝΟΣ. Πρόσεξον, φίλε μου, φοβοῦμαι. . . .

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Μὴ φοβῆσαι, ὃ γενναῖε, εἰς ἐμὲ μόνον θὰ διμιλῇς.

ΑΥΚΙΝΟΣ. Ἦκουον πρὸ ὀλίγου ὅσα μὲ ἔλεγες· ἐφάνταζόμην ὅτι ὅλα ἦσαν ἀληθῆ, ὅτι οἱ ἄνθρωποι εἶναι σοφοί, ἀνδρεῖοι, δίκαιοι καὶ τὰ τοιαῦτα καὶ εὐχαριστοῦμην εἰς τοὺς λόγους σου· ἀλλ' ὅταν εἴπῃς ὅτι καταφρονοῦσι τοῦ πλούτου, τῆς δόξης καὶ τῶν ἡδονῶν, καὶ μῆτε ὀργίζονται μῆτε λυποῦνται, τότε ἐδίστασα. . . εἴμεθα μόνον, δὲν εἶναι ἀλήθεια; . . . καὶ ἐνθυμήθην ὅσα εἶδον πρὸ ὀλίγου νὰ πράττῃ. . . θέλεις νὰ εἰπῶ ποῖος, ἢ εἶναι κανὼν τοῦτο ἄνευ τοῦ ὀνόματος;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Οὐδόλως, ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἰπέ, ποῖος ἦτο.

ΑΥΚΙΝΟΣ. Ἦτο ὁ διδάσκαλός σου, ἀνὴρ τὰ τε ἄλλα ἐξιοσέβαστος καὶ γέρον ἤδη εἰς τὰ ἔσχατα.



ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Τί ἔπραττε λοιπόν;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Γνωρίζεις τὸν ξένον ἐκεῖνον τὸν Ἡρακλεώ-
την ὅστις ἀπὸ πολλοῦ χρόνου εἶναι μαθητῆς του καὶ
συμφιλοσοφεῖ μετ' αὐτοῦ; τὸν ξανθόν, τὸν φιλόνεικον;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ἡξεύρω ποῖον λέγεις· ὀνομάζεται Δίων.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Αὐτός. Ἐπειδὴ δὲν ἐπλήρωσεν ἐγκαίρως τὸν
συμφωνηθέντα μισθὸν εἰς τὸν διδάσκαλον, τὸν ἐνῆγαγεν
οὗτος εἰς τὸν ἄρχοντα πνίγων αὐτὸν σχεδὸν διὰ τοῦ
σχοινίου διὰ τοῦ ὁποίου περιέβαλε τὸν τράχηλόν του.
Συγχρόνως δὲ ἐβόα καὶ ὠργίζετο· καὶ ἐὰν δὲν παρευρί-
σκοντο ἐκεῖ φίλοι τινὲς διὰ νὰ ἀποσπᾶσωσι τὸν νεανίσκον
ἀπὸ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἔτο βέβαιος ὅτι ὁ γέρον θὰ ἔτρωγε
τὴν ρινὰ του· τόσον ἠγανάκτει.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ἀλλ' ὁ Δίων οὗτος εἶναι κακὸς καὶ ἀ-
γνώμων, ὃ Λυκῖνε, καὶ δὲν πληρόνει τὰ χρέη του. Ὁ
διδάσκαλός μου οὐδέποτε μεταχειρίζεται τοιαυτοτρόπως
τοὺς ἄλλους μαθητάς του, πολλοὺς ὄντας, εἰς τοὺς ὁ-
ποίους δανεῖζει χρήματα, διότι πληρόνουςι τοὺς τόκους
ἐγκαίρως.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Καὶ τί θὰ ἔκαμνεν ἐὰν δὲν ἐπλήρωνον, ὃ
φίλτατε; Τοιαύτη πρέπει νὰ εἶναι ἡ διαγωγή ἀνθρώπου
καθαρισθέντος ἤδη ὑπὸ τῆς φιλοσοφίας καὶ μὴ ἔχοντος
πλέον ἀνάγκην ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἄφησε εἰς τὴν Οἴτην;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Νομίζεις ὅτι ἐκεῖνος χάριν ἑαυτοῦ φρον-
τίζει· τόσον πολὺ; Ἐχει μικρὰ παιδιὰ καὶ δὲν θέλει νὰ
τὰ ἀφήσῃ νὰ ζήσωσιν ἐν πενίᾳ.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Τότε ἄ; φροντίσῃ, ὃ Ἑρμότιμε, νὰ ἀνα-
βιδάσῃ καὶ ταῦτα εἰς τὴν ἀρετὴν διὰ νὰ συνευδαιμονῶσι
μετ' αὐτοῦ καὶ νὰ καταφρανῶσι τὸν πλοῦτον.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Δὲν ἔχω καιρὸν, ὃ Λυκῖνε, νὰ ὁμιλήσω
περὶ τούτων· σπεύδω νὰ ἀκούσω τὸ μάθημα τοῦ διδα-
σκάλου καὶ φοβοῦμαι μήπως ἀφήσω καὶ παρέλθῃ ἡ ὥρα.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἡεὺχασον, φίλε μου· σήμερον εἶναι δικηκοπή.

ὥστε σὲ ἀπαλλάσσω ἐκ τοῦ ὑπολειπομένου τῆς ὁδοῦ.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Τί λέγεις;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ὅτι δὲν θὰ ἴδῃς τὸν διδάσκαλόν σου σήμερον, ἐὰν πρέπει νὰ πιστεύσωμεν εἰς τὸ πρόγραμμα· διότι ἐκρεμάσθη σήμερον ἄνωθεν τοῦ πυλῶνος πινάκιον, λέγον μεγάλοις γράμμασι: «Σήμερον δὲν γίνεται μάθημα φιλοσοφίας.» Μὲ εἶπον ὅτι ἐδείπνησε χθὲς παρὰ τῷ περὶ φήμῳ Εὐκράτει ἐορτάζοντι τὰ γενέθλια τῆς θυγατρὸς του· ὅτι ἐφιλοσόφησαν πολὺ ἐν τῷ συμποσίῳ καὶ ὅτι ὁ διδάσκαλός σου παρεφέρθη κατὰ τοῦ Περιπατητικοῦ Εὐθυδήμου, ὅστις ἠθέλησε νὰ φιλονεικῇ μετ' αὐτοῦ περὶ ζητημάτων περὶ τῶν ὁποίων ὅλως ἐναντίας ἰδέας ἔχουσιν οἱ Στωϊκοί. Ἐκ τῶν πολλῶν ὁμῶς κραυγῶν ἔπαθε πόνον εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ ἰδρώσε πολὺ, διότι, ὡς λέγουσι, παρετάθη ἡ φιλονεικία μέχρι τοῦ μεσονυκτίου. Ἠλὴν τούτου, ἔπιεν ὡς νομίζω πέραν τοῦ ἱκανοῦ διὰ νὰ τιμῇ τὰς προπόσεις τῶν παρόντων καὶ ἔφαγε περισσότερον παρ' ὅσον πρέπει εἰς γέροντα· ὥστε, ὡς μὲ εἶπον, ἐπιστρέψας εἰς τὴν οἰκίαν ἤμεσεν· ἔπειτα δὲ ἀφοῦ ἐμέτρησε τὰ κρέατα τὰ ὁποῖα εἶχε δώσει κρυφίως εἰς τὸν ὀπίσθεν ἱστάμενον ὑπῆρέτην του, καὶ ἐσημείωσεν αὐτὰ ἐπιμελῶς, κοιμᾶται ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης παραγγεῖλας νὰ μὴ δεχθῶσι κανένα. Ταῦτα ἤκουσα νὰ λέγῃ ὁ Μίδας ὁ ὑπῆρέτης εἰς τινὰς τῶν μαθητῶν οἵτινες καὶ ἀνεχώρησαν.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Καὶ ποῖος ἐνίκησεν, ὦ Λυκίνε, ὁ διδάσκαλος ἢ ὁ Εὐθυδήμος; τί εἶπε περὶ τούτου ὁ Μίδας;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Κατ' ἀρχὰς μὲν, ὦ Ἑρμότιμε, ἡ πάλῃ ἦτο ἴση, ἀλλὰ τὸ τέλος τῆς νίκης ἦτο μὲ ὁμᾶς καὶ παρὰ πολὺ ὑπερίσχυσεν ὁ πρεσβύτερος. Λέγουσι δὲ ὅτι ὁ Εὐθυδήμος δὲν ἀνεχώρησεν ἀναίμακτος, ἀλλ' ἔχων ἐν τῇ κεφαλῇ τραῦμα παμμέγεθες. Ἐπειδὴ ἦτο ἀλαζών, φιλονεικός, δὲν ἤθελε νὰ πεισθῇ καὶ ἀντέλεγεν εἰς ὅλους τοὺς ἰσχυρισμούς του, ὁ βέλτιστος διδάσκαλός σου ἀρπάσας

Νεστόρειόν τι κύπελλον ἐκεῖ εὕρισκόμενον τὸ ἔρριψεν ἐπὶ τοῦ Εὐθύδημου, πλησίον αὐτοῦ κατακειμένου, καὶ τοιούτοτρόπως ἐνίκησεν.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Εὖγε· δὲν πρέπει νὰ φέρεται τις ἄλλως πρὸς ἐκείνους οἵτινες δὲν θέλουσι νὰ ὑποχωρῶσιν εἰς τοὺς καλλιτέρους των.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἐξαίρετα, ὦ Ἑρμότιμε! διότι τί παθὼν ὁ Εὐθύδημος παρῴξυνεν ἄνδρα γέροντα, πρᾶον, κύριον ἑαυτοῦ καὶ ἔχοντα εἰς τὴν χεῖρα τόσον βαρὺ κύπελλον; Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἔχομεν τί νὰ πράξωμεν, διατὶ δὲν διηγῆσθαι εἰς ἐμὲ τὸν φίλον σου πῶς ὤρμήθης κατὰ πρῶτον πρὸς τὴν φιλοσοφίαν διὰ νὰ ἴδω καὶ ἐγὼ ἐὰν ἦναι δυνατὸν εἰσέτι νὰ συνοδοιπορήσω μεθ' ὑμῶν ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦδε; Ἐπειδὴ εἰσθε φίλοι, δὲν πιστεύω νὰ μὲ ἀποκλείσετε.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ἐὰν θελήσης, ὦ Λυκίνε, θὰ ἴδῃς πόσον θὰ προχωρήσης τῶν ἄλλων. Μάθε δὲ ὅτι τοσοῦτον θὰ τοὺς ὑπερβῇς, ὥστε θὰ τοὺς νομίζῃς ὅλους παιδία ἔμ-προσθέν σου.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Θὰ μὲ ἤρκουν εἴκοσι ἔτη διὰ νὰ γίνω τοι-οῦτος οἷος εἶσαι σήμερον σύ;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Μὴ φοβῆσαι, διότι καὶ ἐγὼ ὅταν ἤρχισα νὰ φιλοσοφῶ ἤμην σχεδὸν τεσσαρακοντούτης· τόσον νομίζω ὅτι εἶσαι καὶ σύ.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ναί, ὦ Ἑρμότιμε· ὥστε χρησίμευσον ὡς ὁδηγός μου εἰς τὴν ὁδὸν τὴν ὁποίαν βαδίζεις, διότι εἶναι δίκαιον. Ἀλλ' εἰπέ μοι πρῶτον ἐὰν ἐπιτρέπετε ν' ἀντιλέγωσιν οἱ μαθηταὶ ὁσάκις πρᾶγμα τι δὲν τοῖς φαίνεται λεγόμενον ἀληθῶς· ἢ δὲν ἀφίνετε τὸ προνόμιον τοῦτο εἰς τοὺς νεωτέρους;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Δὲν τὸ ἐπιτρέπομεν· ἀλλὰ σὺ, ἐὰν θέλῃς, ἐρώτα μεταξὺ καὶ ἀντίλεγε· διὰ τοῦ μέσου τούτου θὰ μάθῃς εὐκολώτερον.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Εὖγε, μὰ τὸν Ἑρμῆν αὐτὸν, ὦ Ἑρμότιμε,

ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἔχεις τὸ ὄνομα. Ἄλλ' εἰπέ μοι μία εἶναι ἡ ὁδὸς ἡ ἄγουσα πρὸς τὴν φιλοσοφίαν, ἡ τῶν Στωϊκῶν ὁμῶν, ἡ εἶναι ἀλήθεια, ὥς ἤκουσα, ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι πολλοὶ φιλόσοφοι;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Πάμπολλοι Περιπατητικοί, Ἐπικούρειοι, οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Πλάτωνος, ζηλωταί τινες τοῦ Διογένηους καὶ τοῦ Ἀντισθένης καὶ ἔτι περισσότεροι τοῦ Πυθαγόρου.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἀληθῶς εἶναι πολλοί. Ἄλλ' αἱ διδασκαλαίαι τῶν, ὧς Ἐρμότιμε, ὁμοιάζουσιν ἢ εἶναι διαφοροί;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Πολὺ διάφοροι.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Καὶ, ὡς νομίζω, ὅλοι φρονοῦσιν ὅτι εὐρίσκονται ἐν τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλὰ δὲν εἶναι σύμφωνοι ὡς πρὸς τὰ διάφορα σημεῖα.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Τοῦτο συμβαίνει.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Λοιπὸν, φιλτατέ μου, εἰπέ μοι, ὅταν ἤρχισαι νὰ φιλοσοφῇς διατὶ ἐνῶ εὔρες τόσας θύρας ἀνοικτάς ἐνώπιόν σου, ἄφησες ὅλας τὰς ἄλλας καὶ ἀπεφάσισας νὰ φθάσῃς εἰς τὴν ἀρετὴν διὰ τῆς θύρας τῶν Στωϊκῶν ὥς νὰ ἦτο τάχα αὐτὴ μόνη ἀληθὴς καὶ εὐθεῖα, αἱ δὲ ἄλλαι ἔφερον εἰς τὰ τυφλὰ καὶ ἀνέξοδα; ἐκ τίνος ἔτεκμαίρεστο τοῦτο τότε; Ἀποκρινόμενος ὁμῶς μὴ σκεφθῇς τί εἶσαι τῶρα, εἴτε ἡμίσοφος εἴτε σοφός, καὶ δυνάμενος ἤδη νὰ κρίνῃς περὶ πάντων καλλίτερον ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς πολλοὺς; ἀλλὰ νόμιζε ὅτι εἶσαι ἀρχάριος, ὡς εἶμαι ἐγὼ σήμερον.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Δὲν ἐννοῶ, ὦ Λυκίνε, τί θέλεις νὰ εἴπῃς.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Καὶ ὁμῶς δὲν ἠρώτησα πρᾶγμα σχολιόν. Ὑπάρχουσι πολλοὶ φιλόσοφοι, ὁ Πλάτων, ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ Ἀντισθένης, ὁ Χρύσιππος, ὁ Ζήνων, ἰδρυτὴς τῆς σχολῆς σου, καὶ ἄλλοι πολλοί. Διατὶ λοιπὸν, τοὺς μὲν πιστεύσας τοὺς δὲ περιφρονήσας, ἐξέλεξες ὅτι ἠθελες καὶ ἀπεφάσισας νὰ φιλοσοφῇς κατὰ τὰς ἀρχὰς ταύτας.

Μήπως ὁ Πύθιος Ἀπόλλων διέταξε καὶ σὲ ὡς τὸν Χαίρεσφῶντα νὰ προσηλωθῇς εἰς τὴν σχολὴν τῶν Στωϊκῶν εἰπὼν αὐτὴν προτιμοτέραν τῶν ἄλλων; Τῷόντι ὁ θεὸς οὗτος συνειθίζει νὰ προτρέπη τὸν μὲν νὰ προσηλωταί εἰς ἓν εἶδος φιλοσοφίας τὸν δὲ εἰς ἄλλο, ἡξεύρων ὡς νομίζω τί προσήκει εἰς ἕκαστον.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Οὐδὲν τοιοῦτον συνέβη, ὦ Λυκῖνε, οὐδὲ ἠρώτησα περὶ τούτου τὸν θεόν.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἐνόμισες ὅτι δὲν ἦτο ἄξιον τοῦ κόπου νὰ ζητήσης θείαν συμβουλὴν, ἢ ἐσκέφθης ὅτι δύνασαι μόνος νὰ ἐκλέξης τὸ καλλίτερον χωρὶς νὰ συμβουλευθῇς τὸν Ἀπόλλωνα;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Τοῦτο ἐσκέφθην.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἐὰν ἔχη οὕτω εὐαρεστήθητι νὰ μὲ διδάξης πρῶτον πόθεν νὰ διαγνώσωμεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ποία εἶναι ἡ ἀρίστη καὶ ἀληθεύουσα φιλοσοφία καὶ τὴν ὁποίαν δύναται τις νὰ ἐκλέξη παραβλέπων τὰς ἄλλας;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Θὰ σὲ τὸ εἶπω. Βλέπων ὅτι οἱ περισσότεροι ἐφέροντο πρὸς αὐτὴν, ἐσχημάτισα τὴν πεποιθήσιν ὅτι ἦτο ἡ καλλιτέρα.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἀλλὰ πόσους ἔχει περισσοτέρους ὀπιδοὺς παρ' ὅσους ἔχουσιν οἱ Ἐπικούρειοι, οἱ Πλατωνικοὶ ἢ οἱ Περιπατητικοί; διότι θὰ τοὺς ἐμέτρησες βεβαίως ὅπως μετρῶμεν τὰς ψήφους.

ΕΥΜΟΤΙΜΟΣ. Δὲν τοὺς ἐμέτρησα, ἀλλ' ἔκρινον τοῦτο ἐξ εἰκασίας.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Δὲν θέλεις νὰ μὲ διδάξης, ἀλλὰ μὲ ἀπατᾷς, ἀφοῦ λέγεις ὅτι ἔκρινες κατὰ συμπερασμόν. Σημαίνει λοιπὸν ὅτι θέλεις νὰ κρύψῃς τὴν ἀλήθειαν.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Δὲν ἦτο αὕτη ἡ μόνη αἰτία, ὦ Λυκῖνε· ἤκουον ὡσαύτως ὅτι οἱ μὲν Ἐπικούρειοι ἦσαν μαλθακοὶ καὶ φιλήδονοι, οἱ δὲ Περιπατητικοὶ φιλόπλουτοι καὶ φιλόνοιχοι, οἱ δὲ Πλατωνικοὶ τετυφωμένοι καὶ φιλόδοξοι.

περὶ τῶν Στωϊκῶν δὲ ἔλεγον ὅτι ἦσαν ἄνδρες, ὅτι ἐγίνωσκον τὰ πάντα καὶ ὅτι ὁ βαδίζων εἰς τὴν ὁδὸν αὐτῶν εἶναι ὁ μόνος βασιλεὺς, ὁ μόνος πλούσιος, ὁ μόνος σοφός, καὶ ἐν συνόλῳ τὰ πάντα.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Βεβαίως ἄλλοι σοὶ ἔλεγον ταῦτα περὶ αὐτῶν· ἄλλως δὲν θὰ τοὺς ἐπίστευες ἐπαινοῦντας ἑαυτούς.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Βεβαίως, ἄλλοι μοὶ ἔλεγον ταῦτα.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Δὲν πιστεύω νὰ ἦσαν οἱ ἀντιδοξοῦντες.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ὅχι.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἄρα ἔλεγον ταῦτα οἱ ἰδιῶται.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Μάλιστα.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἴδὲ πῶς μὲ ἀπατᾷς καὶ δὲν μὲ λέγεις τὴν ἀλήθειαν. Νομίζεις ὅτι ὁμιλεῖς πρὸς Μαργίτην τινά¹ ὥστε νὰ πιστεύσω ὅτι ὁ Ἑρμότιμος, ἀνὴρ συνετός, ἡλικίας τότε τεσσαράκοντα ἐτῶν, προκειμένου περὶ φιλοσοφίας καὶ φιλοσόφων, ἐπίστευσεν εἰς τοῦ ὄχλου τὴν μαρτυρίαν, καὶ ὅτι συμφώνως πρὸς αὐτὴν ἐκάνονισε τὴν ἐκλογὴν του καὶ ἐπροτίμησε τὰ κρείττονα. Καὶ ἂν μὲ τὸ ἔλεγες, πάλιν δὲν θὰ τὸ ἐπίστευον.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Μάθε ἐν τούτοις, ὦ Λυκίνε, ὅτι δὲν ἐπίστευσα μόνον εἰς τοὺς ἄλλους ἀλλὰ καὶ εἰς ἐμέ. Ἐβλεπον τοὺς Στωϊκοὺς βαδίζοντας κοσμίως, ἐνδεδυμένους εὐσταλῶς, σκεπτικούς πάντοτε, ἀρρενωπούς, τοὺς πλείστους ἐξ αὐτῶν ἔχοντας μέχρι δέρματος κεκαρμένην τὴν κεφαλὴν, οὐδὲν τὸ μαλθακὴν δεικνύοντας μήτε πάλιν τὸ ἀπέριτον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κλίνει εἰς τὸ κυνικόν, ἀλλὰ διατηροῦντας τὴν μεσαίαν ἐκείνην κατάστασιν τὴν ὁποίαν ὅλοι λέγουσιν ὅτι εἶναι ἡ ἀρίστη.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἀλλὰ τοὺς εἶδες νὰ πράττωσιν, ὦ Ἑρμότιμε, ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ὡς σοὶ ἔλεγον πρὸ ὀλίγου εἶδον

¹) Ὁ Μαργίτης ἦτο τρελός τις περὶ τοῦ ὁποίου λέγουσιν ὅτι ὁ Ὀμηρος συνέταξε ποίημα σατυρικόν.

νά πράττη ὁ διδάσκαλός σου, ἦτοι νά δανείζωσι, νά ἀπαιτῶσι σκληρῶς, νά φιλονεικῶσι παραφόρως εἰς τὰς συναναστροφάς καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ ὅποια μᾶς δεικνύουσι καθ' ἡμέραν; Ἡ περὶ τούτων ὀλίγον σὲ μέλει, ἀρκεῖ νά ἦναι εὐσταλὴς ἡ ἀναβολή, ὁ πῶγων βαθὺς καὶ ἡ κόμπη ἐν χρῶ κεκαρμένη; Εἰς τὸ ἐξῆς λοιπὸν τοῦτον θὰ ἔχωμεν κανόνα καὶ στάθμην ἀκριβῆ τῶν τοιούτων· καὶ, ὡς λέγει ὁ Ἑρμότιμος, δεόν νά κρίνωμεν ἀπὸ τῶν σχημάτων, ἀπὸ τῶν βαδισμάτων καὶ ἀπὸ τῆς κουρᾶς τοὺς ἀρίστους, ὅστις δὲ δὲν ἔχει ταῦτα καὶ τὸ πρόσωπόν του δὲν εἶναι σκυθρωπὸν καὶ περὶφροντι, ἀποδοκιμαστέος καὶ ἀποβλητέος. Πρόσεξον ὁμῶς, ὦ Ἑρμότιμε, μήπως ἐξακολουθεῖς νά μὲ περιπαίξης προσπαθῶν νά ἴδῃς ἐὰν ἐνόησα ὅτι μὲ ἀπατᾷς.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Διατὶ λέγεις τοῦτο;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Διότι, φίλτατε, ὁ κανὼν τὸν ὁποῖον μὲ προτείνεις, νά κρίνω ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἐφχρμόζεται μόνον εἰς τὰ ἀγάλματα. Τῶνόντι ἐκεῖνα τῶν ὁποίων ἡ στάσις εἶναι ἐσχημονεστέρα, ἡ ἀναβολή κοσμιωτέρα, εἰσὶν ἔργα Φειδίου τινός, ἢ Ἀλκαμένους, ἢ Μύρωνος, οἵτινες κατεσκεύασαν αὐτὰ ἐκ τύπων εὐμορφωτάτων· ἀλλ' ἐὰν, διὰ νά φιλοσοφήσῃ τις, ἔχῃ ἀνάγκην τῶν αὐτῶν σημείων, τί θὰ πράξῃ τυφλὸς ἐὰν θελήσῃ νά γίνῃ φιλόσοφος; διὰ τίνος τρόπου θὰ ἀναγνωρίσῃ ἐκεῖνον ὅστις ἐξέλεξε τὴν καλλιτέραν αἵρεσιν, αὐτὸς ὅστις δὲν δύναται νά ἴδῃ μήτε τὸ σχῆμα μήτε τὸ βάδισμα;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ἀλλὰ δὲν ὁμιλῶ περὶ τῶν τυφλῶν, ὦ Λυκῖνε, οὐδὲ μὲ μέλει δι' αὐτούς.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἐπρεπεν ἐν τούτοις, ὦ φίλτατε, νά ὑπάρχῃ κοινόν τι γνῶρισμα δι' ἀντικείμενα τοσοῦτον μεγάλα καὶ εἰς πάντας χρήσιμα. Ἐν τούτοις, ἐὰν θέλῃς, ἕως θέσωμεν τοὺς τυφλοὺς ἐξω τῆς φιλοσοφίας, ἀφοῦ δὲν βλέπουσι, μολονότι θὰ ἦτο ἴσως περισσότερον ἀναγκαῖον

εἰς αὐτοὺς νὰ φιλοσοφῶσι διὰ νὰ μὴ λυπῶνται πολὺ διὰ τὴν συμφορὰν των. Ἀλλὰ πῶς θὰ δυνηθῶσιν οἱ βλέποντες, ἔστω καὶ ἂν ἦναι πολὺ ὀξυδερκεῖς, νὰ ἐννοήσωσι περὶ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν περιβολήν; Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θέλω νὰ εἴπω εἶναι τὸ ἐξῆς; δὲν ἐπλησίασας τοὺς ἀνθρώπους τούτους ἐξ ἔρωτος πρὸς τὴν μάθησιν αὐτῶν τοὺς ἐπλησίασας ἐκ τῆς ἐλπίδος ὅτι ἡ μάθησις αὕτη ἤθελε σὲ καταστήσει καλλίτερον.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Βεβαίως.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Πῶς λοιπὸν ἡδυνήθης νὰ διακρίνης, ἐκ τῶν γνωρισμάτων τὰ ὁποῖα ἀνέφερεις, τὸν ὀρθῶς ἢ μὴ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντα; Συνήθως τοῦτο δὲν φαίνεται τόσον εὐκόλως, ἀλλ' εἶναι μυστικὸν μένον κέκρυμμένον· μόνοι οἱ λόγοι, αἱ συνδιαλέξεις, αἱ σύμφωνοι πρὸς τοὺς λόγους πράξεις ἀποκαλύπτουσιν αὐτὸ μόλις καὶ βραδέως. Ἡξεύρεις νομίζω τὴν μομφὴν τὴν ὁποίαν ὁ Μῶμος ἀπέτεινε πρὸς τὸν Ἡφαιστον· ἐὰν δὲν τὴν ἡξεύρης, ἀκουσον αὐτήν. Ὁ μῦθος λέγει ὅτι ἡ Ἀθηνᾶ, ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Ἡφαιστος, ἐφιλονείκησαν ἡμέραν τινὰ περὶ ἐπιδεξιότητος εἰς τὰς τέχνας· καὶ ὁ μὲν Ποσειδῶν ἐπλασε ταῦρον, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ ἐπενόησε τὴν κατασκευὴν τῆς οἰκίας, ὁ δὲ Ἡφαιστος παρήγαγε τὸν ἄνθρωπον. Ἠλθον ἔπειτα εἰς τὸν Μῶμον, τὸν ὁποῖον ἐξέλεξαν δικαστήν. Εἶδεν οὗτος τὸ ἔργον ἐκάστου. Καὶ ὅ,τι μὲν εὔρεν ἐπίφορον εἰς τὰ ἔργα τῶν ἄλλων περιττὸν νὰ τὸ εἴπω, περὶ δὲ τοῦ ἀνθρώπου τοῦτο ἐμέμφθη καὶ ἐπέπληξε τὸν Ἡφαιστον, ὅτι δὲν κατεσκεύασεν εἰς τὸ στήθος του μικρὸν παράθυρον τοῦ ὁποίου ἀνοιγομένου νὰ δύνανται ὅλοι νὰ γνωρίζωσι τὰς ἐπιθυμίας του καὶ τὰ διανοήματά του, ἐὰν ψεύδεται ἢ λέγῃ τὴν ἀλήθειαν. Καὶ ὁ μὲν Μῶμος ἕνεκα τῆς ἀμβλυωπίας του εἶπεν ὅτι ἔπρεπε νὰ πλασθῇ τοιουτοτρόπως ὁ ἄνθρωπος, σὺ ὅμως εἶσαι ὀξυδερκέστερος τοῦ Αὐγκέως καὶ βλέπεις ὥς φαίνεται διὰ τοῦ στήθους τὰ

ἔνδον· ὅλα ἀνοίγονται εἰς σέ, καὶ γνωρίζεις ὅχι μόνον τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰ διανοήματα ἐκάστου, ἀλλὰ καὶ ποῖος εἶναι καλλίτερος ἢ χειρότερος.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Παίζεις, ὦ Λυκῖνε. Ἐγὼ ὅμως ἐξέλεξα κατὰ θεῖαν ἔμπνευσιν καὶ δὲν μεταμελοῦμαι διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦτο μὲ ἀρκεῖ.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Δὲν θὰ τὸ εἶπης ὅμως καὶ εἰς ἐμέ, ὦ φίλτατε, ἀλλὰ θὰ μὲ ἀφήσης νὰ χάνωμαι μετὰ τοῦ πολλοῦ συρφετοῦ;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Οὐδὲν ἐξ ὧσων θὰ σέ εἶπω θὰ σοὶ ἀρέσῃ.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἀπατάσαι, ὦ φίλε· ἀλλὰ δὲν θέλεις νὰ μὲ εἶπης τι τὸ ὁποῖον νὰ μοὶ ἀρέσῃ. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐκὼν κρύπτεις τὰ ἀληθῆ αἰσθήματά σου καὶ φθονεῖς μήπως γίνω ἴσος μὲ σέ φιλόσοφος, θὰ προσπαθῇσω νὰ εὕρω μόνος, ὅσον τὸ δυνατόν, τὸ μέσον νὰ ἐξεύρω τὴν ἀκριβῆ περὶ τούτων κρίσιν καὶ νὰ κάμω ἀσφαλεστάτην ἐκλογὴν. Σὺ δὲ, ἐὰν θέλῃς, ἄκουε.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Θέλω, ὦ Λυκῖνε· ἴσως μὲ εἶπης τι τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ μάθω.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἐξέτασον λοιπὸν καὶ μὴ μὲ περιγελάσῃς ἐὰν αἱ ἔρευναί μου προδῶσωσιν ἀμάθειαν· σὺ μὲ φέρεις εἰς τὴν ἀνάγκην ταύτην, μὴ θέλων νὰ ὁμιλήσῃς σαφέστερον καὶ μοὶ ἀνακοινώσῃς τὰς γνώσεις σου. Παραβάλλω τὴν ἀρετὴν πρὸς πόλιν ἔχουσαν εὐδαίμονας πολίτας, ὡς θὰ ἠδύνατο νὰ σέ εἶπῃ ὁ διδάσκαλός σου ἐκεῖθεν ἐλθὼν, σοφοὺς εἰς τὸ ἀκρότατον, ἀνδρείους ὅλους, δικαίους, σώφρονες, ὀλίγον ὑποδεστέρους τῶν θεῶν. Ὅλα ὅσα συμβαίνουσι παρ' ἡμῖν, κλοπαὶ, ἀρπαγαὶ, πλεονεξίαι, εἶναι ἐγκλήματα ἄγνωστα ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει, οἱ δὲ πολῖται ζῶσιν ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ. Καὶ εἶναι τοῦτο φυσικώτατον, διότι ὅσα ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι διεγείρουσι τὰς στάσεις, τὰς ἀντιζητίας, τὰς πρὸς ἀλλήλους ἐπιβουλάς, πάντα ταῦτα ἐξηφανίσθησαν ἐν αὐτῇ· οὔτε χουσίαν

βλέπει τις ἐκεῖ, οὔτε ἡδονάς, οὔτε δόξας, ὅπως διαφέρωνται οἱ ἄνθρωποι περὶ αὐτῶν. Πρὸ πολλοῦ ἐδίωξαν αὐτὰ ἐκ τῆς πόλεως, νομίζοντες ὅτι δὲν εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὸ κοινὸν πολιτεύμα. Ὡστε βιοῦσι βίον ἡρεμον καὶ πανευδαίμονα σὺν εὐνομίᾳ καὶ ἰσότητι καὶ ἐλευθερίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Τί λοιπὸν, ὦ Λυκῖνε; δὲν εἶναι δίκαιον νὰ ἐπιθυμῶσιν ὅλοι νὰ γίνωσι πολῖται τοιαύτης πόλεως, μήτε τὸν κάματον τῆς ὁδοῦ ὑπολογίζοντες, μήτε ἀποθάρρυνόμενοι διὰ τὸ μῆκος τοῦ χρόνου, ἐὰν φθάνοντες ἐγγράφονται ἀμέσως μετὰ τῶν κατοίκων καὶ μετέχωσι τῆς πολιτείας;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Μὰ τὸν Δία, ὦ Ἑρμότιμε, οὐδὲν τούτου μᾶλλον κατεπεῖγον· πρέπει νὰ παραμελῇ τις τὰ ἄλλα, νὰ ἀδιαφορῇ περὶ τῆς παρούσης πατρίδος ἥτις θέλει νὰ μᾶς κρατῇ, νὰ μένῃ ἀνάσθητος καὶ νὰ μὴ σταματᾷ ὅταν κλαίωσιν οἱ παῖδες καὶ οἱ γονεῖς, ἐὰν ἔχη, ἢ μᾶλλον νὰ ἀναγκάζῃ αὐτοὺς νὰ συμβαδίζωσι τὴν αὐτὴν ὁδόν. Ἐὰν δὲ δὲν θέλωσιν ἢ δὲν δύνανται, πρέπει νὰ τοὺς ἀπωθῇ καὶ νὰ προχωρῇ εὐθὺς πρὸς τὴν πανευδαίμονα ἐκείνην πόλιν· ἐὰν δράττωνται τοῦ ἱματίου τοῦ διὰ νὰ ἐμποδίσωσιν αὐτὸν νὰ προχωρήσῃ, πρέπει νὰ τὸ ἀπορρίπτῃ καὶ νὰ ἐξακολουθῇ τὴν ὁδόν. Οὐδεὶς φόβος μήπως κλεισθῇ ἢ εἴσοδος ἐὰν φθάσῃ γυμνός. Ἦκουσα ἄλλοτε γέροντά τινα διηγούμενον πῶς ἔχουσι τὰ ἐκεῖ πράγματα· μὲ προέτρεπε μάλιστα νὰ τὸν ἀκολουθήσω· αὐτὸς ἔμελλε νὰ με δείξῃ τὸν δρόμον, νὰ με ἐγγράψῃ ἐλθόντα, νὰ με κατατάξῃ εἰς τὴν φυλὴν τοῦ καὶ εἰς τὴν φατρίαν του, ὅπως συμμεθεξὼ καὶ ἐγὼ τῆς κοινῆς εὐδαιμονίας. Ἀλλ' ἐγὼ, εἴτε ἐξ ἀνοίας εἴτε ἐκ νεότητος δὲν ἐπέισθην. Τούτῳ συνέβη πρὸ δεκαπέντε σχεδὸν ἔτων, καὶ τώρα θὰ ἤμην ἴσως εἰς τὰ προάστεια ἢ καὶ εἰς τὰς πόλεις αὐτάς τῆς πόλεως. Ἐλεγε λοιπὸν μετὰ τῶν ἄλλων, ἐὰν ἐνθυμῶμαι

καλῶς, καὶ ταῦτα· ὅτι ὅλοι οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶναι ἐπὶ ἡ-
λυδες καὶ ξένοι, οὐδεὶς δὲ ἰθαγενής. Βάρβαροι πολλοί,
δοῦλοι, κακόμορφοι, μικροί, πένητες· ἐν ἐνὶ λόγῳ εἶναι
πολίτης ὅστις θέλει, καθότι ὑπάρχει παρ' αὐτοῖς νόμος
νὰ ἐγγράφωσιν ὅλους χωρὶς νὰ προσέχωσιν εἰς τὸν
πλοῦτον, εἰς τὰ ἐνδύματά, εἰς τὸ μέγεθος, εἰς τὸ κάλ-
λος, εἰς τὴν κατάγωγὴν, εἰς τοὺς λαμπροὺς προγόνους.
Ταῦτα οὐδόλως λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν· ἀλλ' ὁ θέλων νὰ
γίνῃ πολίτης, πρέπει νὰ ἔχῃ σύνεσιν, ἐπιθυμίαν τῶν
καλῶν, ζῆλον πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι, ἀποστροφὴν πρὸς τὰς
ἡδονάς, ψυχὴν μὴ ἐνδίδουσαν μήτε ἐξασθενίζουσαν ἐκ
τῶν ἀπείρων δυσχερεσιῶν αἵτινες ἀπαντῶνται καθ' ὁδόν.
Ἐὰν ἀποδειχθῇ ὅτι ἔχει τὰ προσόντα ταῦτα καὶ ἐὰν δια-
τρέξῃ ὅλην τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν πρὸς τὴν πόλιν, οὗ-
τος, ὅστις δῆποτε καὶ ἂν ᾦναι, θεωρεῖται δικαίωματι
πολίτης καὶ καθίσταται ἰσοτίμος ὅλων. Οὕτω λοιπὸν
αἱ λέξεις κατώτερος, ἀνώτερος, εὐπατρίδης, βάνασος,
δοῦλος, ἐλεύθερος, οὐδόλως ὑπάρχουσιν ἢ λέγονται ἐν τῇ
πόλει ἐκείνῃ.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Βλέπεις, ὦ Λυκῖνε, ὅτι δὲν κοπιᾶζω εἰς
μάτην ἢ περὶ μικρῶν, ἐπιθυμῶν νὰ γίνω καὶ ἐγὼ πολίτης
τοιαύτης καλῆς καὶ εὐδαίμονος πόλεως;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Καὶ ἐγὼ ὡσαύτως, ὦ Ἑρμότιμε, ἐπιθυμῶ
τοῦτο ὥς σὺ, καὶ οὐδὲν ἄλλο εὐχομαι περισσότερον. Ἐὰν
ἡ πόλις αὕτη ᾗτο πλησίον καὶ ἐφάνιντο εἰς ὅλους, ἔσο
βέβαιος ὅτι πρὸ πολλοῦ, χωρὶς νὰ διστάσω, θὰ μετέβαι-
νον εἰς αὐτὴν καὶ θὰ ᾦμην πολίτης. Ἀλλ' ἐπειδὴ, ὥς
λέγετε, σὺ καὶ ὁ ῥαψῳδὸς Ἡσίοδος, κεῖται πολὺ μακρὰν,
ἀνάγκη νὰ ζητήσωμεν τὴν ἄγουσαν πρὸς αὐτὴν ὁδὸν
καὶ νὰ λάβωμεν τὸν καλλίτερον ὁδηγόν. Δὲν φρονεῖς καὶ
σὺ ὅτι πρέπει νὰ πράξωμεν οὕτω;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Καὶ πῶς ἄλλως θὰ δυνηθῶμεν νὰ φθά-
σωμεν;

ΑΥΚΙΝΟΣ. Ναί, ἀλλ' εὐρίσκεις πολλοὺς οἵτινες σοὶ ὑπόσχονται νὰ σὲ ὁδηγήσωσιν ἐκεῖ καὶ λέγουσιν ὅτι ἡξεύρουσι τὴν ὁδόν. Ὅλοι εἶναι ἕτοιμοι πρὸς τοῦτο, ἀξιοῦντες ὅτι εἶναι αὐτόχθονες ἐκεῖθεν. Ἐν τούτοις ἡ ὁδὸς τὴν ὁποίαν ὑποδεικνύουσι δὲν εἶναι μία καὶ ἡ αὐτὴ, ἀλλὰ πολλαὶ καὶ διάφοροι καὶ οὐδόλως πρὸς ἀλλήλας ὁμοιάζουσαι· διότι ἡ μὲν φέρει πρὸς δυσμὰς, ἡ δὲ πρὸς ἀνατολὰς, ἡ δὲ πρὸς ἄρκτον, καὶ ἡ ἄλλη εὐθὺ πρὸς μεσημβρίαν· ἡ μὲν διέρχεται διὰ λειμῶνων, διὰ συσκίων δασῶν, εἶναι δροσερά καὶ ὁμαλὴ, οὐδὲν τραχὺ ἢ δύσβατον ἔχουσα· ἡ δὲ εἶναι πετρώδης, τραχεῖα, ἐκτεθειμένη εἰς ὅλον τὸν ἥλιον εἰς τὴν δίψαν, εἰς τὸν κάματον. Καὶ ὅμως λέγουσιν ὅτι ὅλοι αὐταὶ ἄγουσι πρὸς τὴν πόλιν μίαν οὖσαν καὶ ἔχουσιν ὅλως ἐναντίᾳ τέρματι. Ἴδου πόθεν προέρχεται ἡ ἀμνηχανία μου· εἰς οἶανδῆποτε ἐκ τῶν ὁδῶν τούτων παρυσιασθῶ εὐρίσκω ἄνθρωπον ὅστις, ἰστάμενος ὀρθίος εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀτραπού, μοι τείνει τὴν χεῖρα μὲ ὕψος ἐμπνέον ἐμπιστοσύνην καὶ μὲ προτρέπει νὰ τὸν ἀκολουθήσω, λέγων ὅτι αὐτὸς μόνος γνωρίζει τὴν εὐθεῖαν ὁδόν, ὅτι ὅλοι οἱ ἄλλοι πλανῶνται, ὅτι οὐδέποτε ἦλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ μήτε ἠθέλησάν ποτε νὰ συμβαδίσωσι μετ' ἄλλων δυναμένων νὰ τοὺς ὁδηγήσωσιν ἐκεῖ. Ἐὰν ἔλθω εἰς τὸν γείτονά του, ἀκούω παρ' αὐτοῦ τὰς αὐτὰς ὑποσχέσεις περὶ τῆς ἰδικῆς του ὁδοῦ, ἀκούω τὰς αὐτὰς ὕβρεις διὰ τοὺς ἄλλους, καὶ οὕτω καθεξῆς μέχρι τέλους ἄνευ ἐξαιρέσεως. Ὡστε καὶ τὸ πλῆθος τῶν ὁδῶν καὶ τὸ ἀνόμοιον αὐτῶν μὲ φέρουσιν εἰς οὐ μικρὰν ἀμνηχανίαν καὶ ἀβεβαιότητα, πρὸ πάντων ὅταν ἀκούω ἕκαστον τῶν ὁδηγῶν ὑποστηρίζοντα ὅτι εὐρίσκεται ἐν τῇ ἀληθεῖ ὁδῷ καὶ ἐπαινεῖ αὐτὴν ἀποκλειστικῶς. Δὲν ἡξεύρω τότε ποῦ νὰ στραφῶ καὶ ποῖον ὁδηγὸν νὰ ἀκολουθήσω ὅπως φθάσω εἰς τὴν πόλιν.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ἀλλ' ἐγὼ θὰ λύσω τὴν ἀπορίαν σου. Πί-

στευσον, ὦ Λυκίνε, εἰς ἐκείνους οἵτινες διήνυσαν ἤδη τὴν ὁδὸν ταύτην, καὶ δὲν θὰ σφάλῃς.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Περὶ ποίων λέγεις; ποίαν ὁδὸν ἠκολούθησαν, ἢ ποίους ὁδηγοὺς ἔλαβον; Ἡ αὐτὴ ἀμηχανία παρυσιάζεται ὑπὸ ἄλλην μορφήν ὅταν ἀπὸ τῶν πραγμάτων μεταβῶμεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Πῶς τοῦτο;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ὅστις ἠκολούθησε τὴν ὁδὸν τοῦ Πλάτωνος καὶ συνωδοιπόρησε μετ' αὐτοῦ, φανερόν ὅτι θὰ ἐπαινέσῃ αὐτήν· τὸ αὐτὸ καὶ ὁ τὴν τοῦ Ἐπικούρου, καὶ οὕτω καθέξῃς. Καὶ σὺ αὐτὸς ἐπαινεῖς τὴν ἰδικήν σου. Εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ ἄλλως, ὦ Ἑρμότιμε;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Βεβαίως ὄχι.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἐν τούτοις δὲν ἔλυσες τὴν ἀπορίαν μου καὶ ἐξακολουθῶ ἀγνοῶν εἰς ποῖον ἐκ τῶν ὁδοιπόρων νὰ πιστεύσω μᾶλλον. Τῷόντι βλέπω ἕκαστον αὐτῶν, καὶ πρῶτον τὸν ἀρχηγόν, μίαν δοκιμάσαντα ὁδὸν καὶ ταύτην ἐπαινοῦντα καὶ λέγοντα ὡς τὴν μόνην ἄγουσαν πρὸ τὴν πόλιν· ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ ἐξακριβώσω ἐὰν λέγῃ τὴν ἀλήθειαν. Δύναμαι ἴσως νὰ παραδεχθῶ ὅτι ἔφθασεν εἰς τὸ τέρμα καὶ ὅτι εἶδε πόλιν τινά· ἀλλ' ἐὰν εἶδεν ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ ἴδῃ καὶ τῆς ὁποίας σὺ καὶ ἐγὼ ἐπιθυμοῦμεν νὰ γίνωμεν πολῖται, ἐὰν ἀντὶ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Κόρινθον, ἦλθεν εἰς τὴν Βαβυλῶνα καὶ ἐνόμισεν ὅτι εἶδε τὴν Κόρινθον, τοῦτο εἶναι εἰσέτι ἄδηλον εἰς ἐμέ· καθότι ὁ ἰδὼν πόλιν τινά δὲν ἔπεται ὅτι εἶδε τὴν Κόρινθον, ἐκτὸς ἐὰν μία ὑπάρχῃ πόλις εἰς τὸν κόσμον, ἡ Κόρινθος. Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον μὲ φέρει πρὸ πάντων εἰς ἀμηχανίαν εἶναι νὰ μάθω ὅτι ἐξ ἀνάγκης μία μόνη πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἡ ἀληθὴς ὁδός, ἀφοῦ μία ὑπάρχει Κόρινθος· ὅλαι αἱ ἄλλαι ὁδοὶ φέρουσι πανταχοῦ ἄλλου ἢ εἰς τὴν Κόρινθον, ἐκτὸς ἐὰν ᾖ αἱ τις τόσον παρὰ φρῶν ὥστε νὰ πιστεύσῃ ὅτι καὶ ἡ εἰς τοὺς Ὑπερβορείους

καὶ ἡ εἰς τοὺς Ἰνδοὺς ἄγουσα ἀπολήγει εἰς τὴν Κόρινθον.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν τοῦτο, ὦ Λυκίне, ἀφοῦ ἐκάστη ὁδὸς ἄγει ἀλλαχοῦ;

ΛΙΚΙΝΟΣ. Λοιπὸν, ὦ καλὲ Ἑρμότιμε, χρειάζεται μακρὰ σκέψις πρὶν ἢ ἐκλέξῃ τις καὶ τὴν ὁδὸν καὶ τὸν ὁδηγόν. Δὲν θὰ πράξωμεν ὅ,τι λέγει ἡ παροιμία: «ὅπου φέρουσιν ἡμᾶς οἱ πόδες μας, ἐκεῖ ἂς ὑπάγωμεν» διότι τοιοῦτοτρόπως, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσωμεν, δυνάμεθα νὰ λάβωμεν ἀντὶ τῆς ὁδοῦ τῆς Κορίνθου τὴν ὁδὸν τῆς Βαβυλῶνος ἢ τῶν Βάκτρων· μήτε εἶναι φρόνιμον νὰ ἐμπιστευθῶμεν εἰς τὴν τύχην καὶ νὰ πιστεύσωμεν ὅτι θὰ ἐκλέξωμεν βεβαίως τὴν καλλιτέραν, ἐὰν ἄνευ ἐξετάσεως δομήσωμεν εἰς τὴν πρώτην τυχούσῃν. Δὲν λέγω ὅτι δὲν δύναται τοῦτο νὰ συμβῇ· ἴσως μάλιστα ἐγένετο ἐν τῇ μακροῇ σειρᾷ τοῦ χρόνου. Ἀλλὰ δὲν νομίζω ὅτι ἐπὶ τοσοῦτον σπουδαίου πράγματος πρέπει νὰ ῥίπτωμεν τὸν κύβον παρὰβόλως, μήτε νὰ ἐγκλείωμεν, ὥς λέγει ἡ παροιμία, τὰς ἐλπίδας μας εἰς καλᾶμινον ἀκάτιον, ὅταν πρόκειται νὰ διαπλεύσωμεν τὸ Αἰγαῖον ἢ τὴν Ἰόνιον θάλασσαν. Οὐδὲν δικαίωμα θὰ εἶχομεν νὰ κατηγορήσωμεν τὴν τύχην, ἐὰν, ῥίπτοντες τυχαίως τὰ τόξα ἡμῶν καὶ τὰ ἀκόντια, δὲν ἐπετύχομεν τὴν ἀλήθειαν ἥτις εἶναι γυμνὴ μετὰξὺ τοσοῦτων ψεύδεων. Τοῦτο συνέβη εἰς τὸν Ὀμηρικὸν ἐκείνον τοξότην, τὸν Τεῦκρον ὡς νομίζω, ὅστις ἀντὶ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν περιστερὰν ἔκοψε τὸν κρατοῦντα αὐτὴν σπάγον. Τῶντι πολὺ εὐλογώτερον εἶναι νὰ ἐλπίζῃ τις ὅτι θὰ τοξεύσῃ καὶ θὰ ῥίψῃ πᾶν ἄλλο ἢ ἐνεῖνο τὸ ἐν ἐξ ἀπάντων· νομίζω δὲ ὅτι διατρέχομεν μέγαν κίνδυνον νὰ παρεκτραπῶμεν τῆς εὐθείας ὁδοῦ καὶ νὰ ἐμπέσωμεν ἐξ ἀγνοίας εἰς μίαν τῶν πεπλανημένων, ἐὰν ἐλπίζωμεν ὅτι ἡ τύχη θὰ ἐκλέξῃ ἀνθ' ἡμῶν. Δὲν εἶναι εὐκόλον ἐν τῇ θαλάσῃ νὰ ἀναστρέψῃ τις καὶ νὰ σωθῇ, ἀφοῦ ἄπαξ ἀνεπέτασε τὰ ἱστία εἰς τὸν ἄνεμον καὶ ἀπέλυσε τὰ κα-

λῶδια· ἀλλ' εἶναι ἠναγκασμένος νὰ φέρεται ὑπὸ τῶν κυμάτων, νὰ ὑποφέρει τὰς ναυτιάσεις καὶ τὴν καρηθαρίαν τοῦ σώλου· ἔπρεπεν ἐξ ἀρχῆς, πρὶν ἐκπλεύσῃ, νὰ ἀναβῇ εἰς μέρος ὑψηλὸν διὰ νὰ ἐξετάσῃ ἐὰν ὁ ἄνεμος ᾖ ἐπίφορος καὶ οὖριος εἰς τοὺς θέλοντας νὰ πλεύσωσι πρὸς τὴν Κόρινθον, καὶ πρὸ πάντων, μὰ τὸν Δία νὰ ἐκλέξῃ ἄριστον κυβερνήτην καὶ πλοῖον στερεὸν ὅπως ἀντέχῃ εἰς τὴν βιαιότητα τῶν κυμάτων.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Τοῦτο βεβαίως εἶναι τὸ ἀσφαλέστερον, ὦ Λυκίνε. Ἡξεύρω ὅμως ὅτι ἀφοῦ περιέλθῃς κύκλῳ ὅλους τοὺς φιλοσόφους, δὲν θὰ εὔρῃς μῆτε ὁδηγοὺς καλλιτέρους μῆτε κυβερνήτας ἐμπειροτέρους τῶν Στωϊκῶν· καὶ ἂν θέλῃς νὰ φθάσῃς ποτὲ εἰς τὴν Κόρινθον, θὰ ἀκολουθήσῃς τὸν Χρύσιππον καὶ τὸν Ζήνωνα, θὰ βαδίσῃς ἐπὶ τὰ ἵχνη τῶν ἄλλων δὲ ἀδύνατον.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Βλέπεις, ὦ Ἑρμοτίμω, ὅτι ὁμιλεῖς τὴν κοινὴν γλῶσσαν. Οὕτω θὰ ἐξεφράζετο καὶ ὁ ὀπιδὸς τοῦ Πλάτωνος καὶ ὁ ὀπιδὸς τοῦ Ἐπικούρου καὶ οἰουδήποτε ἄλλου· θὰ ἔλεγεν ὅτι δὲν δύναμαι νὰ ἔλθω εἰς τὴν Κόρινθον εἰμὴ μετ' αὐτοῦ. Ὡστε ἢ πρέπει νὰ πιστεύσω ὅλους, ὅπερ γελοϊότατον, ἢ νὰ μὴ πιστεύσω κανένα. Μέχρις οὗ ὅμως εὖρωμεν τὴν ἀλήθειαν, τοῦτο εἶναι τὸ ἀσφαλέστατον. Ἄς ὑποθέσωμεν τῶνόντι ὅτι ἀγνοῶν καθὼς τώρα τίς ἐξ ὅλων λέγει τὴν ἀλήθειαν ἐκλέξω τὰ ὑμέτερα δόγματα δίδων πίστιν εἰς τοὺς λόγους φίλου ὅστις μόνον τὰ τῶν Στωϊκῶν γνωρίζει καὶ μίαν μόνην ὁδὸν ὠδοιπόρησεν, ἔπειτα δὲ ὅτι ἀναβιούντες κατὰ θείαν τινα δύναμιν ὁ Πλάτων, ὁ Πυθαγόρας, ὁ Ἀριστοτέλης καὶ οἱ ἄλλοι, μὲ περικυκλώσωσι, μοὶ ἀποτείνωσιν ἐρωτήσεις ἢ καὶ μὲ ἐνάξωσι μὰ τὸν Δία εἰς δικαστήριον ἐπὶ ἐξυβρίσει λέγοντες: «ὦ βέλτιστε Λυκίνε, τί παθὼν ἢ ποῖον πιστεύσας ἐπροτίμησας τὸν Χρύσιππον καὶ τὸν Ζήωνα ἀπὸ ἡμᾶς οἵτινες εἴμεθα πολὺ ἀρχαιότεροι τούτων τῶν ὁποίων

ὁ βίος εἶναι πρόσφατος, καὶ τοῦτο, χωρὶς νὰ μᾶς εἴπῃς
 μίαν λέξιν, χωρὶς νὰ ἔχῃς οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην γνῶσιν
 τῆς διδασκαλίας ἡμῶν;» Ἐὰν μοὶ εἴπωσι ταῦτα, τί θὰ
 τοῖς ἀποκριθῶ; Θὰ μὲ ἀρκέσῃ νὰ εἴπω ὅτι ἐπέισθην
 εἰς τὸν Ἑρμότιμον, ἄνδρα φίλον; Ἄλλ' εἶμαι βέβαιος
 ὅτι θὰ μοὶ ἀπήντων. «Ἡμεῖς, ὦ Λυκῖνε, δὲν γνωρίζομεν
 ποῖος εἶναι ὁ Ἑρμότιμος οὗτος, οὐδ' ἐκεῖνος ἡμᾶς. Ὡστε
 δὲν ἔπρεπε νὰ μᾶς καταδικάσῃς ὅλους οὐδὲ νὰ μᾶς κρί-
 νῃς ἐρήμην, ἐπὶ τῇ ἀπλῇ μαρτυρίᾳ ἀνθρώπου μίαν μό-
 νην ἐδὼν γνωρίσαντος ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ ἴσως οὐδὲ
 ταύτην κατανοήσαντος ἀκριβῶς. Οἱ νομοθέται, ὦ Λυκῖ-
 νε, δὲν προστάττουσι νὰ πράττωσιν οὕτω οἱ δικασταί,
 οὐδὲ νὰ ἀκούωσι μὲν τὸν ἕνα, νὰ μὴ ἀφίνωσι δὲ τὸν
 ἄλλον νὰ λέγῃ ὅσα θεωρεῖ καλὰ πρὸς ὑπεράσπισίν του,
 ἀλλὰ νὰ ἀκούωσιν ἀμφοτέρους ἵνα ἀντεξετάζοντες εὐ-
 κολώτερον τοὺς λόγους τῶν εὐρίσκωσι τὴν ἀλήθειαν καὶ
 τὸ ψεῦδος. Ἐὰν δὲν πράττωσιν οὕτω οἱ δικασταί, ὁ
 νόμος παρέχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐκκαλῇται ἡ ὑπόθεσις
 εἰς ἕτερον δικαστήριον.» Ταῦτα θὰ μὲ εἴπωσι πιθανῶς.
 Ἄς ὑποθέσωμεν ὡσαύτως ὅτι ἤθελε μὲ εἴπει τις ἐξ αὐ-
 τῶν: «Εἰπέ μοι, Λυκῖνε, ἐὰν Αἰθίοψ, μηδέποτε ἀπο-
 δημήσας τῆς πατρίδος του καὶ μηδέποτε ἰδὼν ἄλλους
 ἀνθρώπους οἷοι εἴμεθα ἡμεῖς, ἤθελεν ἰσχυρισθῇ ἐν τινι
 συλλόγῳ τῶν Αἰθιόπων καὶ εἴπει ὅτι οὐδαμοῦ τῆς γῆς
 ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι λευκοὶ ἢ χίτρινοι, εἰμὴ μόνον μέ-
 λανες, θὰ τὸν ἐπίστευον; Βεβαίως γηραιός τις Αἰθίοψ
 θὰ τῷ ἀπεκρίνετο: «Καὶ πόθεν ἠξεύρεις τοῦτο, ὦ θρα-
 σύτατε ἄνθρωπε; Σὺ οὐδέποτε ἀπεδήμησας ἐντεῦθεν
 »καὶ οὐδέποτε βεβαίως εἶδες τί συμβαίνει ἀλλαχοῦ.»
 Δὲν θὰ ἐλέγομεν ὅτι ὁ γέρον οὗτος ἔχει δίκαιον; Τί
 φρονεῖς περὶ τούτου, ὦ Ἑρμότιμε;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ναί, ἡ ἐπίπληξις τοῦ γέροντος μοὶ φαί-
 νεται δικαιολόγηται.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Καὶ εἰς ἐμὲ ὡσαύτως, ὦ Ἑρμότιμε. Ἀλλὰ δὲν ἤξεύρω ἐὰν θὰ ἐπιδοκιμάσης ὁμοίως καὶ τοῦτο, καθότι ἐγὼ τὸ ἐπιδοκιμάζω πληρέστατα.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Τὸ ποῖον;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ὁ φιλόσοφος θὰ ἐπιμείνη καὶ θὰ μὲ εἴπῃ περίπου τὰ ἐξῆς: «Λοιπὸν, φίλτατε Λυκῖνε, ἃς ὑποθέσωμεν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὅτι ἄνθρωπός τις ἀσκηθεὶς ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν Στωϊκῶν, ὡς ὁ φίλος σου Ἑρμότιμος, οὐδέποτε ἀπεδήμησεν εἰς τὴν χώραν τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Ἐπικούρου, ἢ ἄλλου τινὸς φιλοσόφου. Ἐὰν οὗτος ἰσχυρίζεται ὅτι οὐδὲν ὑπάρχει ἐν ταῖς ἄλλαις διδασκαλίαις τοσοῦτον καλὸν καὶ τοσοῦτον ἀληθὲς εἰμὴ ὅσα διδάσκουσιν οἱ Στωϊκοὶ καὶ καλοῦσι τοιαῦτα, δὲν θὰ σοὶ φανῇ εὐλόγως ὡς θρασὺς ἀποφαινόμενος περὶ πάντων, ἐνῶ ἐν μόνον ἔμαθε καὶ οὐδέποτε προσέβαλε τὸν πόδα ἐξω τῆς Αἰθιοπίας;» Τί νὰ τῷ ἀποκριθῶ;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Τοῦτο, ὅπερ καὶ ἀληθέστατον· ὅτι ἡμεῖς καὶ τὰ τῶν Στωϊκῶν ἐκμανθάνομεν διὰ νὰ φιλοσοφῶμεν κατὰ τὴν μέθοδον αὐτῶν, δὲν ἀγνοοῦμεν δὲ καὶ τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων λεγόμενα· διότι ὁ διδάσκαλος μᾶς ὁμιλεῖ ἐνίοτε περὶ τούτων εἰς τὰ μαθήματά του καὶ τὰ ἀνατρέπει δι' ἐπιχειρημάτων.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Νομίζεις ὅτι ἐνταῦθα οἱ περὶ τὸν Πλάτωνα, τὸν Πυθαγόραν, τὸν Ἐπίκουρον καὶ τοὺς ἄλλους θὰ σιωπήσωσιν; Ἐξ ἐναντίας θὰ γελάσωσι καὶ θὰ εἴπωσι: «Τί πράττει λοιπὸν, ὦ Λυκῖνε, ὁ φίλος σου ὁ Ἑρμότιμος; Νομίζει ὅτι ὀφείλει νὰ πιστεύσῃ εἰς ὅσα λέγουσιν οἱ ἀντίδικοι περὶ ἡμῶν καὶ φαντάζεται ὅτι τοιαῦτα εἶναι τὰ ἡμέτερα ὅπως τὰ ἐκθέτουσιν ἐκεῖνοι ἐξ ἀγνοίας ἢ ἐκ φροντίδος νὰ κρύπτωσι τὴν ἀλήθειαν; Ἀλλ' ἐὰν ἔβλεπεν ἀθλητὴν ὅστις ἔνῃ ἐξασκηθῇ πρὸ τῆς πάλης ἐλάκτιζεν εἰς τὸν ἀέρα ἢ κατέφερε διὰ τῆς πυγμῆς πληγὰς εἰς τὸ κενόν, ὡς νὰ

ἐκτύπα δῆθεν τὸν ἀνταγωνιστὴν, θὰ ἀνεκλήρυττεν αὐτὸν, εἰ ἦτο ἀγωνοθέτης, ἀκαταμάχητον; Δὲν θὰ ἐπίστευε μᾶλλον ὅτι τὰ νεανισύματα ταῦτα εἶναι εὐκόλα καὶ ἀκίνδυνα, οὐδενὸς ὑπάρχοντος τοῦ ἀνθισταμένου, καὶ ὅτι ἡ νίκη δὲν δύναται νὰ κριθῇ εἰμὴ ὅταν ῥίψῃ κάτω τὸν ἀντίπαλον καὶ ὑπεριχύσῃ; Μὴ φαντασθῇ λοιπὸν ὁ Ἑρμότιμος, ἐπειδὴ οἱ διδάσκαλοί του σκίμαχοῦσι πρὸς ἡμᾶς ἀπόντας, ὅτι εἶναι νικηταὶ ἢ ὅτι εἶναι εὐκόλον νὰ ἀνατρέπωσι τὰς διδασκαλίας μας. Τὸ αὐτὸ ἡδύνατό τις νὰ εἴπῃ περὶ τῶν μικρῶν οἰκιῶν τὰς ὁποίας κατασκευάζουσι τὰ πικιδία καὶ καταστρέφουσι μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας ἀσθενεῖς οὐσας· ἢ περὶ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων οἵτινες, θέλοντες νὰ ἐξασκηθῶσιν εἰς τὸ τοξεύειν, δένουσι κάρφη τινὰ ἀχύρων, ἀναρτῶσιν αὐτὰ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἐπὶ κοντοῦ καὶ ἀρχίζουσι νὰ τοξεύωσιν. Ἐὰν συμβῇ νὰ ἐπιτύχωσι τοῦ σκοποῦ καὶ νὰ διαπεράσωσι τὰ κάρφη ἀνακράζουσιν εὐθὺς ὡς ἂν ἔκαμαν μέγα τι κατόρθωμα· διότι τὸ βέλος τῶν διῆλθε διὰ τῶν φρυγάνων. Δὲν πράττουσιν ὁμῶς οὕτω μήτε οἱ Πέρσαι τοξόται μήτε οἱ Σκύθαι, ἀλλὰ πρῶτον μὲν αὐτοὶ κινούμενοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῶν ἵππων τοξεύουσιν, ἔπειτα δὲ καὶ τὰ τοξευόμενα ἀξιοῦσι νὰ κινῶνται, μὴ ἰστάμενα μηδὲ περιμένοντα τὴν αἰχμὴν τοῦ βέλους, ἀλλὰ φεύγοντα ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον λοιπὸν τοξεύουσι θηρία καὶ ἔνιοι μάλιστα ὄρνεα. Ἐὰν ἐνίοτε θελήσωσι νὰ δοκιμάσωσι καὶ ἐπὶ σκοποῦ τὴν δύναμιν τοῦ κτυπήματος, θέτουσιν ἀπέναντί των τεμάχιον σκληροῦ ξύλου ἢ ἀσπίδα ἐκ δέρματος βοῦς, τοξεύουσι καὶ ἐκ τούτου βεβαιοῦνται ὅτι τὰ βέλη των δύνανται νὰ διέλθωσι διὰ τῶν ὅπλων. Εἰπέ λοιπὸν, ὦ Λυκίε, ἐκ μέρους ἡμῶν εἰς τὸν Ἑρμότιμον ὅτι οἱ διδάσκαλοι αὐτοῦ κρεμάσαντες φρύγανα κατατοξεύουσι, καὶ ἔπειτα καυχῶνται ὅτι ἐνίκησαν ἄνδρας ὠπλισμένους· χαράττοντες τὰς εἰκόνας

ἡμῶν πυκτεύουσι πρὸς αὐτάς, καὶ νικῶντες εὐκόλως νομίζουσιν ὅτι νικῶσιν ἡμᾶς. Ἐν τούτοις ἡδύνατο ἕκαστος ἡμῶν νὰ εἴπῃ πρὸς αὐτοὺς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα εἶπεν ὁ Ἀχιλλεὺς περὶ τοῦ Ἑκτορος

Τῆς περικεφαλαίας μου τὸ μέτωπον δὲν βλέπει.

Ταῦτα δύνανται νὰ εἴπωσιν ὅλοι καὶ ἐν μέρει ἕκαστος. Πλὴν τούτου νομίζω ὅτι ὁ Πλάτων ἡδύνατο νὰ με διηγηθῇ ἀνέκδοτόν τι τῆς Σικελίας, διότι ἤξεύρει πολλά. Ὁ Γέλων ὁ Συρακούσιος λέγουσιν ὅτι εἶχε δυσῶδες τὸ στόμα, ἀλλ' ἐπὶ πολὺν χρόνον ἠγνόει τοῦτο, καθότι οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ἐλέγξῃ τύραννον ἄνδρα. Ἐπὶ τέλους, ξένη τις γυνή, μεθ' ἧς ἐσχετίσθη, ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ τὸ πρᾶγμα ὡς εἶχε. Τότε ὁ Γέλων ἐπιστρέψας οἴκαδε, ὠργίσθη κατὰ τῆς γυναικὸς του διότι αὕτη δὲν τὸν εἰδοποίησε γνωρίζουσα μᾶλλον παντὸς ἄλλου τὴν δυσωδίαν. Ἐκεῖνη ὅμως τὸν παρεκάλεσε νὰ τὴν συγχωρήσῃ, καθότι, μὴ λαβοῦσα πείραν ἄλλου ἀνδρὸς μηδὲ ὀμιλήσασα ἐκ τοῦ πλησίον, ἐνόμιζεν ὅτι τοιαύτη ὁσμὴ ἀνεπέμπετο ἐκ τοῦ στόματος ὅλων τῶν ἀνδρῶν. «Οὕτω καὶ ὁ Ἑρμότιμος ὅστις ἔζησε μόνον μετὰ τῶν Στωϊκῶν, θὰ μοὶ ἔλεγεν ὁ Πλάτων, ἀγνοεῖ ὡς φαίνεται ὁποῖα εἶναι τῶν ἄλλων τὰ στόματα.» Ὅμοια τούτων θὰ μοὶ ἔλεγεν ὁ Χρύσιππος ἢ πλείονα τούτων ἐάν, χωρὶς νὰ τὸν ἀκούσω, ἐστρεφόμεν πρὸς τὸν Πλάτωνα πιστεύων εἰς τινὰ τῶν Πλατωνικῶν, ἀποκλειστικῶς ἀφωσιωμένων εἰς τὸν διδάσκαλόν των. Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐνόσω δὲν βλέπει τις σαφῶς ποῖα εἶναι ἡ ἀληθὴς φιλοσοφικὴ αἵρεσις, δὲν πρέπει νὰ ἐκλέγῃ οὐδεμίαν· ἄλλως θὰ ὑβρίζεν ὅλας τὰς ἄλλας.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Πρὸς τῆς Ἑστίας, ὦ Λυκῖνε, ἃς ἀφήσωμεν ἡσύχους τὸν Πλάτωνα, τὸν Ἀριστοτέλην, τὸν Ἐπίκουρον καὶ τοὺς ἄλλους, καθότι δὲν εἰμπορῶ νὰ ἔχω

ἄλλους αὐτοὺς ὥς ἀνταγωνιστάς· ἡμεῖς οἱ δύο, ἐγὼ καὶ σὺ, ἃς ἐξετάσωμεν ἀφ' ἡμῶν ἐὰν ἡ φιλοσοφία ᾖναι ἀληθῶς ὅ,τι λέγω ἐγώ. Τίς ἡ ἀνάγκη νὰ προσκαλῶμεν εἰς τὴν ὁμιλίαν τοὺς Αἰθίοπας ἢ τὴν γυναῖκα τοῦ Γέλωνος τῶν Συρακουσῶν;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἄς τοὺς ἀφῆσωμεν λοιπὸν κατὰ μέρος, ἀφοῦ νομίζεις αὐτοὺς περιττοὺς εἰς τὴν συνομιλίαν· σὺ δὲ λέγε τώρα, διότι μὲ φαίνεται ὅτι ἔχεις νὰ εἴπῃς θαυμαστόν τι.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Νομίζω, ὦ Λυκῖνε, ὅτι εἶναι πολὺ δυνατόν ὁ ἐκμαθὼν μόνον τὰ τῶν Στωϊκῶν νὰ γνωρίζῃ ἐξ αὐτῶν τὴν ἀλήθειαν, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἐπεξέλθῃ ἐκμανθάνων ἐκάστην τῶν ἄλλων αἱρέσεων. Ἐπὶ παραδείγματός, ἐὰν σοὶ ἔλεγέ τις ὅτι δύο καὶ δύο ἀποτελοῦσι τὸν ἀριθμὸν τέσσαρα, θὰ εἶχες ἄρά γε ἀνάγκην νὰ περιέρχῃσαι καὶ νὰ ἐρωτᾷς τοὺς ἄλλους ὅσοι εἶναι ἀριθμητικοί, μήπως εἴπῃ τις ὅτι ἀποτελοῦσι πέντε ἢ ἑπτὰ, ἢ θὰ ἐνόεῃς ἄμέσως ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶπε τὴν ἀλήθειαν;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἀμέσως, ὦ Ἑρμότιμε.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Πῶς λοιπὸν νομίζεις ὅτι δὲν δύναται ἄνθρωπος συναστρεφόμενος μόνον τοὺς Στωϊκοὺς νὰ μάθῃ παρ' αὐτῶν τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ παραιτηθῇ τῶν ἄλλων, ἀφοῦ ἡξέυρει ὅτι οὐδέποτε τὰ τέσσαρα γίνονται πέντε, ἔστω καὶ ἂν εἴπωσι τοῦτο μυριοὶ Πλάτωναί ἢ Πυθαγόραι;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Οὐδεμία σχέσις πρὸς τὸ ζήτημα, ὦ Ἑρμότιμε· συγκρίνεις ὁμολογούμενά πράγματα μετ' ἀμφισβητούμενων, ἡ δὲ διαφορὰ εἶναι ἄπειρος. Τί θὰ μὲ εἴπῃς; εἴρῃς ποτε ἄνθρωπον λέγοντα ὅτι προστιθέμενα δύο καὶ δύο ἀποτελοῦσι τὸν ἀριθμὸν ἑπτὰ ἢ ἑνδεκα;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Οὐδέποτε! πρέπει νὰ ᾖναι τις τρελὸς διὰ νὰ μὴ συμφωνήσῃ ὅτι γίνονται τέσσαρα.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Λοιπὸν! διὰ τὸ ὄνομα τῶν Χαρίτων ἀποκρίθητι εὐλικρινῶς, συνήντησές ποτε Στωϊκὸν τινα καὶ Ἐπι-

κούρειον μὴ συμφωνοῦντας περὶ τῆς ἀρχῆς ἢ τοῦ τέλους ;
ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Οὐδέποτε.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Πρόσεχε λοιπὸν, φίλτατε, μὴ μὲ ῥίπτῃς εἰς πλάνην ἐμὲ τὸν φίλον σου. Ζητοῦμεν ποῖοι ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ λέγουσι τὴν ἀλήθειαν, καὶ σὺ ἐκ προοιμίων δίδεις τὸ προνόμιον τοῦτο εἰς τοὺς Στωϊκοὺς, λέγων ὅτι αὐτοὶ εἶναι οἱ παραδεχόμενοι ὅτι δύο καὶ δύο κάμνουν τέσσαρα. Ἀλλὰ δὲν εἶναι βέβαιον ὅτι τὸ πρᾶγμα ἔχει οὕτω. Τῶντι οἱ Ἐπικούρειοι ἢ οἱ Πλατωνικοὶ ἠδύναντο νὰ εἴπωσιν ὅτι αὐτοὶ ἀριθμοῦσιν οὕτω καὶ ὅτι ὑμεῖς ἀριθμεῖτε πέντε ἢ ἑπτὰ. Δὲν νομίζεις ὅτι τοῦτο συμβαίνει ὅταν ὑμεῖς μὲν λέγετε ὅτι ὅλα εἶναι σώματα, δὲ Πλάτων βεβαίῳ ὅτι ὑπάρχει καὶ ἀσώματόν τι ἐν ταῖς οὐσίαις ; Ἐν τούτοις σὺ, ὡς εἶπον, λύεις προώρως τὸ ζήτημα ὡς ἀναμφισβητήτως ἴδιον τῶν Στωϊκῶν, μεθ' ὅλην τὴν ἀντίστασιν τῶν ἄλλων λεγόντων ὅτι εἶναι ἴδιον αὐτῶν. Νομίζω ὅτι ἐδῶ πρὸ πάντων εἶναι ἀνάγκη κρίσεως. Ἐὰν δυνηθῇ τις νὰ ἀποδείξῃ ὅτι μόνον οἱ Στωϊκοὶ ἔχουσι δικαίωμα νὰ λέγωσιν ὅτι δύο καὶ δύο ἀποτελοῦσι τὸν ἀριθμὸν τέσσαρα, τότε οἱ ἄλλοι πρέπει νὰ σιωπῶσιν· ἀλλ' ἐνόσω ὑπάρχει περὶ τούτου διαμάχη, πρέπει νὰ τοὺς ἀκούωμεν ὅλους ὁμοίως· ἄλλως θὰ φανῶμεν ὅτι διακίζομεν χαριζόμενοι.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Δὲν μὲ φαίνεσαι, ὦ Λυκῖνε, νὰ ἐννοῇς τί θέλω νὰ εἴπω.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ὅμιλοι σαφέστερον λοιπὸν, ἐὰν ἔχῃς νὰ εἴπῃς τι ἄλλο καὶ νὰ μὴ ἐπαναλάβῃς ὅ,τι εἶπες ἤδη.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Θὰ μάθῃς ἀμέσως τί θὰ εἴπω. Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι δύο ἄνθρωποι εἰσέρχονται εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἢ τοῦ Διονύσου· ἔπειτα χαθῇ φιάλη τις ἱερά. Βεβαίως πρέπει νὰ ἐρευνηθῶσιν ἀμφοτέρω οὗτοι διὰ νὰ γνωσθῇ τις ἐκ τούτων ἔχει τὴν φιάλην εἰς τὸν κόλπον του.

ΑΥΚΙΝΟΣ. Ναί.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Βεβαίως τὴν ἔχει ὁ εἷς ἐκ τῶν δύο.

ΑΥΚΙΝΟΣ. Πῶς ὅχι, ἀφοῦ ἐχάθη;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ἄλλ' ἐὰν τὴν εὔρης εἰς τὸν πρῶτον, δὲν θὰ γυμνώσῃς τὸν ἄλλον, διότι εἶναι πρόδηλον ὅτι δὲν τὴν ἔχει.

ΑΥΚΙΝΟΣ. Εἶναι πρόδηλον.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ἐὰν ὁμῶς δὲν τὴν εὕρωμεν ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ πρώτου, σημαίνει ὅτι ἐξ ἅπαντος τὴν ἔχει ὁ ἄλλος καὶ εἶναι ἀνωφελὲς ἐπίσης πᾶσα ἄλλη ἔρευνα.

ΑΥΚΙΝΟΣ. Ναί, ἀφοῦ τὴν ἔχει.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Καὶ ἡμεῖς λοιπὸν, ἐὰν εὕρωμεν παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς τὴν φιάλην, δὲν ἔχομεν πλέον ἀνάγκην νὰ ζητήσωμεν, καθότι ἔχομεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐζητοῦμεν πρὸ πολλοῦ ἢ μήπως πρέπει νὰ κοπιάσωμεν ἀκόμη;

ΑΥΚΙΝΟΣ. Θὰ ᾔτο ἀνωφελὲς ἐὰν τὴν εὔρετε, καὶ ἐὰν, εὐρίσκοντες αὐτήν, βεβαιωθῇτε ὅτι ἐκεῖνο ᾔτο τὸ ἀπολεσθὲν σκεῦος καὶ ὅτι τὸ γνωρίζετε κάλλιστα. Ἀλλὰ, φίλτατε, πρῶτον μὲν δὲν εἶναι δύο οἱ εἰσελθόντες εἰς τὸν ναὸν, ὥστε ἀναγκαίως νὰ τὴν ἐκλεψεν ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ πάμπολλοι ἔπειτα εἶναι ἄδηλον τί ἐχάθη· φιάλη, ποτήριον ἢ στέφανος; Ἐξ ὅλων τῶν ἐκεῖ ἱερέων ἄλλος λέγει ἐν καὶ ἄλλος ἄλλο καὶ μήτε συμφωνοῦσι περὶ τῆς ὕλης τοῦ πράγματος· οἱ μὲν λέγουσιν ὅτι ᾔτο ἐκ χαλκοῦ, οἱ δὲ ἐξ ἀργύρου, οἱ δὲ ἐκ χρυσοῦ καὶ ἄλλοι ἐκ κασιτέρου. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ ἐκδύσης ὅλους τοὺς εἰσελθόντας, ἐὰν θέλῃς νὰ εὔρης τὸ ἀπολωλός· καὶ ἐὰν ὁμῶς εὔρης εὐθὺς εἰς τὸν πρῶτον φιάλην χρυσῇν, πάλιν πρέπει νὰ ἐκδύσης καὶ τοὺς ἄλλους.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Διὰ τί, ὦ Λυκῖνε;

ΑΥΚΙΝΟΣ. Διότι εἶναι ἄδηλον ἐὰν τὸ χαθὲν ᾔτο φιάλη· ἐὰν δὲ καὶ τοῦτο ὁμολογηθῇ παρ' ὅλων, δὲν λέγουσιν ὁμῶς ὅλοι ὅτι ᾔτο χρυσῇ ἢ φιάλη· ἀλλὰ καὶ ἂν γνω-

σθῇ ὅτι ἐχάθη φιάλη χρυσῇ, καὶ σὺ εὖρης εἰς τὸν προ-
τον φιάλην χρυσῇν, οὐδὲ τότε πρέπει νὰ παύσης ἐρευν-
ῶν τοὺς ἄλλους, καθότι δὲν εἶναι δῆλον ἐὰν ἐκείνη ἦτο
ἡ τοῦ θεοῦ. Μήπως νομίζεις ὅτι δὲν ὑπάρχουσι πολλαὶ
φιάλαι χρυσαῖ;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ὑπάρχουσι.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐρευνήσης ὅλους τοὺς ἄλ-
λους καὶ ἀφοῦ καταθέσης εἰς τὸ μέσον ὅλα τὰ εἰς ἑκα-
στον εὑρεθέντα νὰ εἰκάσης ποῖον ἐξ αὐτῶν εἶναι τοῦ
θεοῦ. Διότι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον φέρει εἰς πολλὴν ἀπορίαν
εἶναι ὅτι ἕκαστος τῶν ἀποδυθησομένων ἔχει τι μεθ' ἑαυ-
τοῦ ἐξ ἁπαντος, ἄλλος ποτήριον, ἄλλος φιάλην, ἄλλος
στέφανον· ὁ μὲν ἐκ χαλκοῦ, ὁ δὲ ἐκ χρυσοῦ, ὁ δὲ ἐξ ἀρ-
γύρου. Ποῖος ὅμως ἔχει τὸ ἱερὸν σκεῦος, τοῦτο εἶναι ἄδη-
λον. Δικαίως λοιπὸν ἀναγκάζεται νὰ ἀπορῇ ποῖος εἶναι
ὁ ἱερόσυλος. Ἀλλὰ καὶ ἂν ὅλοι ἤθελον ἔχει τὰ ὅμοια
ἀντικείμενα, πάλιν θὰ ἦτο ἄδηλον ποῖος ὑπεξήρесе τὰ
τοῦ θεοῦ, διότι ὑπάρχουσι τοιαῦτα ἀνήκοντα καὶ εἰς
ιδιώτας. Τὸ δὲ αἴτιον τῆς τοιαύτης ἀγνοίας εἶναι, ὡς
νομίζω, διότι δὲν ὑπάρχει ἐπιγραφὴ εἰς τὴν ἀπολεσθεῖ-
σαν φιάλην. Ἄν ὑποθέσωμεν τῶνόν τι ὅτι ἀπωλέσθη φιάλη·
ἐὰν ἦτο ἐπ' αὐτῆς γεγραμμένον τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ ἢ
τοῦ ἀναθέντος, θὰ ἐκοπιάζομεν ὀλιγώτερον, καὶ βλέπον-
τες τὴν ἐπιγραφὴν θὰ ἐπαύομεν ἐκδύοντες καὶ ἐνοχλοῦν-
τες τοὺς ἄλλους. Νομίζω, ὦ Ἑρμότιμε, ὅτι εἶδες ἤδη
πολλάκις γυμνικοὺς ἀγῶνας.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Καὶ ὁρθῶς τὸ νομίζεις, διότι εἶδον πολ-
λάκις καὶ πολλαχοῦ.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Μήπως ἐκάθησές ποτε πλησίον τῶν ἀθλο-
θετῶν;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ναί, μὰ τὸν Δία· ἐσχάτως μάλιστα εἰς
τὰ Ὀλύμπια ἤμην εἰς τὰ δεξιὰ τῶν Ἑλλανοδικῶν. Ὁ
Εὐανδρίδης ὁ Ἡλείας μὲ εἶχε προσφέρει θέσιν μεταξὺ

τῶν συμπολιτῶν του, διότι ἐπεθύμουν νὰ ἴδω ἐκ τοῦ πλησίον τὶ ἔπραττον οἱ Ἑλλανοδίκαί.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἡξεύρεις λοιπὸν πῶς ἕκαστος ἐξάγει διὰ κλήρου ἐκεῖνον κατὰ τοῦ ὁποίου μέλλει νὰ παλαίσῃ ἢ νὰ παγκρατιάσῃ;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ἡξεύρω.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ὡστε δύνασαι κάλλιον παντὸς ἄλλου νὰ μὲ τὸ εἶπης, ὡς ἰδὼν ἐγγύθεν.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ἄλλοτε, ὅτε ἦτο ἀγωνοθέτης ὁ Ἡρακλῆς, φύλλα δάφνης. . . .

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ὅχι τὰ παλαιὰ, ὦ Ἐρμότιμε, ἀλλ' ὅσα εἶδες ἐγγύθεν, ἐκεῖνα λέγε.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Φέρουσι κάλπην ἀργυρᾶν ἀφιερωμένην εἰς τὸν θεόν· εἰς ταύτην ἐμβάλλονται κλήροι μικροί, ἔχοντες μέγεθος κυάμου καὶ ἐν στοιχείῳ ἐγγεγραμμένον. Εἰς δύο εἶναι ἐγγεγραμμένον τὸ ἄλφα, εἰς δύο τὸ βῆτα, εἰς ἄλλους δύο τὸ γάμμα καὶ οὕτω καθεξῆς ἀνὰ δύο ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀθλητῶν. Τότε προσέρχεται ἕκαστος τῶν ἀθλητῶν, προσεύχεται εἰς τὸν Δία, βυθίζει τὴν χεῖρα εἰς τὴν κάλπην καὶ ἀνασύρει ἕνα κλήρον· μετ' ἐκεῖνον ἕτερος πράττει τὰ αὐτὰ, ἐνῶ μαστιγοφόρος ἱστάμενος πλησίον ἑκάστου κρατεῖ τὴν χεῖρά του καὶ τὸν ἐμποδίζει νὰ ἀναγνώσῃ ποῖον γράμμα ἀνέσυρεν. Ἀφοῦ τελειώσωσιν ὅλοι, ὁ ἀλυτάρχης, νομίζω, ἢ εἷς τῶν Ἑλλανοδικῶν—διότι δὲν ἐνθυμοῦμαι καλῶς—περιοχόμενος τοὺς κύκλῳ ἱσταμένους ἀθλητάς, ἐπιθεωρεῖ τοὺς κλήρους καὶ οὕτω τὸν μὲν τὸ ἄλφα ἔχοντα συνάπτει μετὰ τοῦ ἀνασύραντος τὸ ἕτερον ἄλφα ὅπως παλαίσῃ ἢ παγκρατιάσῃ· τὸ αὐτὸ πράττει διὰ τοὺς ἔχοντας τὸ βῆτα καὶ καθεξῆς τὰ ἄλλα γράμματα. Τοῦτο γίνεται, ὅταν οἱ ἀγωνισταὶ ἦναι ἄρτιοι, οἷον ὀκτῶ, τέσσαρες, δώδεκα· εἰς ὅμως ἦναι περιττοί, οἷον πέντε, ἑπτὰ, ἐννέα, ῥίπτουσιν εἰς τὴν κάλπην ἕνα κλήρον τοῦ ὁποίου τὸ γράμμα δὲν

ἀνταποκρίνεται πρὸς ἄλλο· ἐκεῖνος δὲ ὅστις ἤθελεν ἀνα-
σύρει τοῦτο, ἐφεδρεύει περιμένων μέχρις οὗ ἀγωνισθώ-
σιν οἱ ἄλλοι, διότι δὲν ἔχει ἄλλος τὸ αὐτὸ γράμμα.
Τοῦτο δὲ εἶναι οὐ μικρὰ εὐτυχία τοῦ ἀθλητοῦ νὰ περι-
μένῃ ἐν ἀναπαύσει ὅπως συμπλακῇ μετὰ κεκμηκότων
ἀντιπάλων.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Περιμένον· τούτου εἶχον τὰ μάλιστα ἀνάγ-
κην. Λοιπὸν ὑπάρχουσιν ἐννέα ἀθληταί· ὅλοι ἀνέστειρον
κλῆρον καὶ κρατοῦσιν αὐτόν. Σὺ περιερχόμενος—διότι
θέλω ἀντὶ θεατοῦ νὰ σὲ καταστήσω Ἑλλανοδίκην—ἐπι-
θεωρεῖς τὰ γράμματα· ἀλλὰ δὲν θὰ δυνηθῇς νὰ μάθης
ποῖος εἶναι ὁ ἐφεδρος πρὶν ἢ ἔλθῃς εἰς ὅλους καὶ συζεύ-
ξῃς αὐτούς.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Τί λέγεις, ὦ Λυκῖνε;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ εὕρῃς ἀμέσως τὸ
γράμμα ἐκεῖνο τὸ δηλοῦν τὸν ἐφεδρον, ἢ θὰ εὕρῃς μὲν
ἴσως τὸ γράμμα, δὲν θὰ ἡξεύρῃς ὅμως ὅτι τὸ γράμμα
τοῦτο ἀνήκει εἰς τὸν ἐφεδρον, διότι δὲν σοὶ εἰπέ τις ἐκ
προκαταβολῆς ὅτι τὸ K, ἢ τὸ M, ἢ τὸ I εἶναι τὸ χειρο-
τονοῦν τὸν ἐφεδρον. Ἐξ ἐναντίας, ἐὰν εὕρῃς τὸ A, ζη-
τεῖς τὸν τὸ ἕτερον A ἔχοντα, καὶ ἀφοῦ τὸ εὕρῃς καὶ
αὐτὸ συζευγνύεις τοῖς δύο ἀθλητάς· εὕρων ἔπειτα τὸ
B, ζητεῖς νὰ εὕρῃς τὸ ἕτερον βῆτα, τὸ ἀντίπαλον τοῦ
εὕρεθέντος, καὶ οὕτω καθεξῆς μέχρι οὗ σοὶ μείνῃ ἐκεῖ-
νος ὅστις ἔχει τὸ μόνον ἀνανταγώνιστον γράμμα.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ἄλλ· ἐὰν εὕρῃς τὸ γράμμα τοῦτο πρῶ-
τον ἢ δεύτερον, τί θὰ πράξῃς;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Δὲν ἡξεύρω, ἀλλὰ θέλω νὰ μάθω τί θὰ ἔ-
πραττες σὺ ὁ Ἑλλανοδίκης. Θὰ ἔλεγες ἀμέσως ὅτι αὐτός
εἶναι ὁ ἐφεδρος, ἢ θὰ ἠναγκάζεσο νὰ περιέλθῃς ὅλους διὰ
νὰ ἴδῃς μήπως ὑπάρχη που γράμμα ὅμοιον, ἀφοῦ δὲν
δύναισαι νὰ γνωρίσῃς τὸν ἐφεδρον εἰμὴ ἀφοῦ ἴδῃς ὅλων
τοὺς κλήρους;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Καὶ ὁμῶς ὦ Λυκῖνε, εὐκόλως δύναμαι νὰ τὸ μάθω. Ἐπὶ ἐννέα ἀθλητῶν, ἐὰν εὕρω τὸ Ε πρῶτον ἢ δεύτερον, γνωρίζω ὅτι ὁ ἔχων τοῦτο εἶναι ἑφεδρος.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Πῶς. ὦ Ἑρμότιμε;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Οὕτω. Τὸ Α δύο αὐτῶν ἔχουσι, τὸ Β ὁμοίως δύο· τῶν λοιπῶν δὲ τεσσάρων ὄντων, οἱ μὲν τὸ Γ, οἱ δὲ τὸ Δ ἀνέστρουον ἐξ ἅπαντος, ὥστε ἐξηντλήθησαν ἤδη εἰς τοὺς ἀθλητάς ὁκτὼ ὄντας τὰ τέσσαρα γράμματα. Φανερόν λοιπὸν ὅτι τὸ μόνον περιττὸν γράμμα εἶναι τὸ Ε, καὶ ὁ τοῦτο ἀνασύρας εἶναι ἑφεδρος.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Τί νὰ πράξω, ὦ Ἑρμότιμε, νὰ σὲ ἐπαινέσω διὰ τὴν σύνεσίν σου, ἢ θέλεις νὰ φέρω ἀντίβροχόν τινα οἰκονδήποτε;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Μὰ τὸν Δία ἀπορῶ ποῖαν εὐλογον ἀντιλογίαν ἔχης νὰ φέρῃς εἰς ὅ,τι εἶπον.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Σὺ μὲν ἔθετες τὰ γράμματα κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν αὐτῶν τάξιν. οἶον τὸ Α πρῶτον, τὸ Β δεύτερον μέχρις οὗ ἐξηντλήθῃ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀθλητῶν, καὶ εὐχομαι νὰ γίνεταί οὕτω εἰς τὰ Ὀλύμπια. Τί ὅμως δύναται νὰ συμβῇ ἐὰν λάβωμεν ἀτάκτως πέντε γράμματα ἐξ ὧν, τὸ Χ, τὸ Σ, τὸ Ζ, τὸ Κ καὶ τὸ Θ, καὶ τὰ μὲν ἄλλα τέσσαρα γράψωμεν διπλᾶ ἐπὶ τῶν ὁκτὼ κλήρων, τὸ δὲ Ζ μόνον ἐπὶ τοῦ ἐνάτου ὅστις ἔμελλε νὰ μᾶς φανερώσῃ τὸν ἑφεδρον; Τί θὰ ἔπραττες ἐὰν εὕρισκες πρῶτον τὸ Ζ; πόθεν ἤθελες ἐννοήσῃ ὅτι ὁ ἔχων αὐτὸ εἶναι ὁ ἑφεδρος χωρὶς νὰ παρατηρήσῃ τοὺς ἄλλους καὶ βεβαιωθῇ ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλο γράμμα συμφωνοῦν; Βλέπεις ὅτι δὲν δύνασαι πλέον, ὥς πρὸ ὀλίγου, νὰ συμπεράνης ἐκ τῆς τάξεως τῶν γραμμάτων.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Εἶναι δύσκολον νὰ ἀποκριθῇ τις εἰς τοιαύτην ἐρώτησιν.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἴδου τώρα ἐξέτασον τὸ πρᾶγμα καὶ ὑπὸ ἄλλην ἔποψιν. Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι δὲν γράφομεν ἐπὶ

τῶν κλήρων γράμματα, ἀλλὰ σημεῖά τινα καὶ χαρακτῆρας, ὡς χαράττουσι πολλὰ τοιαῦτα οἱ Αἰγύπτιοι ἀντὶ γραμμάτων, κυνοκεφάλους τινὰς καὶ λεοντοκεφάλους ἀνθρώπους· ἢ, ἃς ἀφήσωμεν ταῦτα ὡς ἀλλόκοτα· ἃς λάβωμεν ἄλλα μονοειδῆ καὶ ἀπλᾶ, καὶ ἃς χαράξωμεν ὅσον τὸ δυνατόν καθαρώτερον δύο ἀνθρώπους ἐπὶ δύο κλήρων, δύο ἵππους ἐπὶ ἄλλων δύο κλήρων, δύο ἀλεκτρούνας, δύο κύνας καὶ τέλος ἓνα λέοντα ἐπὶ τοῦ ἐνάτου. Ἐάν συναντήσης εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸν λεοντοφόρον τοῦτον κλήρον, πῶς θὰ δυνηθῇς νὰ εἴπῃς ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ δεικνύων τὸν ἔφεδρον, ἐάν δὲν ἐπιθεωρήσης ὅλους τοὺς ἄλλους καὶ ἰδῇς μήπως τυχὸν ἔχει καὶ ἄλλος λέοντα;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Δὲν ἔχω τί νὰ σοὶ ἀποκριθῶ, ὦ Λυκίνε.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Τὸ πιστεύω· δὲν θὰ εἶχες νὰ εἴπῃς οὐδὲν τὸ εὐπρόσωπον. Ὡστε ἐάν θέλωμεν νὰ εὕρωμεν ἢ τὸν ἔχοντα τὴν φιάλην, ἢ τὸν ἔφεδρον, ἢ τὸν ἄριστον ὀδηγὸν διὰ νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην τὴν Κόρινθον, ἀνάγκη νὰ εὕρωμεν ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ τοὺς ἐξετάσωμεν δοκιμάζοντες αὐτοὺς, ἐκδύοντες, θεωροῦντες ἐκ τοῦ πλησίον, καὶ πάλιν ὅμως μετὰ δυσκολίας θὰ γνωρίσωμεν τοιοῦτοτρόπως τὴν ἀλήθειαν. Ἐάν χρειασθῶ, προκειμένου περὶ φιλοσοφίας, νὰ λάβω σύμβουλον ἀσφαλῆ, θὰ λάβω ἐκεῖνον ὅστις ἡξεύρει πᾶν ὅ,τι λέγουσιν οἱ ἄλλοι φιλόσοφοι· οἱ λοιποὶ δὲν μὲ ὠφελοῦσιν· οὐδεμίαν πίστιν θὰ ἔδιδον εἰς αὐτοὺς, ἔστω καὶ ἂν ἡγνῶουν μίαν μόνην αἵρεσιν, διότι ἴσως ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἀγνοοῦσιν εἶναι ἡ ἀρίστη. Ἐάν τις μᾶς παρουσίαζεν ὠραῖον ἄνθρωπον, λέγων ὅτι εἶναι ὠραιότατος ὅλων τῶν ἀνθρώπων, δὲν θὰ τὸν ἐπιστεύομεν, ἐκτὸς ἐάν πεισθῶμεν ὅτι εἶδεν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Ἰσως εἶναι ὠραῖος, ἀλλ' ὅτι εἶναι ὠραιότατος πάντων, τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἡξεύρῃ τις χωρὶς νὰ ἴδῃ ὅλους. Ἡμεῖς δὲ ἔχομεν ἀνάγκην ὅχι ὠραίου ἀνθρώπου, ἀλλ' ὠραιοτάτου.

καὶ ἂν δὲν τὸν εὖρωμεν, οὐδὲν ἐπράξαμεν. Τωόντι δὲν μᾶς ἀρκεῖ νὰ εὖρωμεν κάλλος οἷονδῆποτε· ζητοῦμεν τὸ ἀκρότατον κάλλος, ὅπερ ἐξ ἀνάγκης εἶναι ἓν.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ἀληθῆ ταῦτα.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Πῶς λοιπὸν δύναιται νὰ ὑποστηρίξῃς ὅτι εὕρισκεται τις δοκιμάσας ὅλας τὰς ὁδοὺς τῆς φιλοσοφίας, γνωρίζων τὰ δόγματα τοῦ Πυθαγόρου, τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Χρυσίππου, τοῦ Ἐπικούρου καὶ τῶν ἄλλων, καὶ ἐκλέξας τέλος ἐξ ὅλων τῶν ὁδῶν μίαν ἣν ἀνεγνώρισεν ὡς ἀληθῆ καὶ ἔμαθεν ἐκ πείρας ὅτι εἶναι ἡ ὁδὸς ἡ ἄγουσα κατ' εὐθειαν πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν; Ἐὰν εὖρωμεν τοιοῦτον ἄνθρωπον, παύει ὅλη ἡ ἀμηχανία ἡμῶν.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Δὲν εἶναι εὐκόλον, ὦ Λυκῖνε, νὰ εὖρωμεν τοιοῦτον ἄνδρα.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Τί πρέπει λοιπὸν νὰ πράξωμεν, ὦ Ἑρμότιμε; Νομίζω ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀπελπισθῶμεν, ἔὰν δὲν εὕρισκωμεν ὁδηγὸν κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν. Ἀρὰ γε δὲν εἶναι προτιμότερον καὶ ἀσφαλέστερον νὰ ἀρχίσωμεν ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ νὰ ἐπιθεωρήσωμεν ὅλας τὰς αἱρέσεις ἐξετάζοντες μετὰ προσοχῆς ὅσα λέγει ἐκάστη;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Τοῦτο φρονῶ καὶ ἐγώ. Ἐν τούτοις βλέπω ἐμπόδιόν τι εἰς ὃ, τι ἔλεγες πρὸ ὀλίγου, ὅτι εἶναι δύσκολον νὰ ἐπιστρέψῃ τις ὀπίσω ἀφοῦ ἄπαξ ἀνεπέτασε τὴν ὁθόνην. Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὰς ἄλλας ὁδοὺς ἐὰν ἐμποδισθῶμεν, ὡς λέγεις, εἰς τὴν πρώτην;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἐγὼ θὰ σοὶ εἶπω ὅς μνησθῶμεν τὸ τοῦ Θησέως ἐκείνο, καὶ λαμβάνοντες τὸ νῆμα παρὰ τῆς τραγικῆς Ἀριάδνης ὅς εἰσέλθωμεν εἰς ἕκαστον τῶν λαβυρίνθων καὶ τυλίσσοντες ἔπειτα πάλιν αὐτὸ ὅς ἐξέλθωμεν εὐκόλως.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ἀλλὰ ποία θὰ χρησιμεύσῃ εἰς ἡμᾶς ὡς Ἀριάδνη καὶ ποῦ θὰ εὖρωμεν τὸ νῆμα;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἡσύχῃ σου, ὦ φίλε· νομίζω ὅτι εὖρον ἐν τῇ βοηθείᾳ τοῦ ὁποίου θὰ φθάσωμεν εὐκόλως εἰς τὴν ἔξοδον.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ποῖον εἶναι τοῦτο;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Δὲν τὸ λέγω ἐγὼ, ἀλλὰ σοφός τις¹: «Νῆφε καὶ μέμνησο ἀπιστεῖν.» Τῶνόντι ἐὰν δὲν πιστεύωμεν εὐκόλως ὅσα ἀκούομεν, ἀλλὰ πράττωμεν ὅ,τι συνειθίζουσιν εἰς τὰ δικαστήρια, ἀρίνοντες ἕκαστον νὰ ὁμιλῇ μετὴν σειρὰν του, ἵσως δυνηθῶμεν νὰ ἐξέλθωμεν τῶν λαβυρίνθων.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Καλῶς λέγεις, καὶ τοῦτο ἅς πράξωμεν.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἔστω. Ἀλλ' εἰς ποῖον ἐξ αὐτῶν νὰ ἔλθωμεν πρῶτον; ἢ εἶναι ἀδιάφορον νὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ τοῦτου ἢ ἀπ' ἐκείνου; Παράδειγματος χάριν ἅς ἀρχίσωμεν ἀπὸ τοῦ Πυθαγόρου. Πόσος χρόνος νομίζεις ὅτι θὰ μᾶς χρειασθῇ διὰ νὰ ἐκμάθωμεν ὅλην τὴν διδασκαλίαν τοῦ Πυθαγόρου; μὴ παραλείψῃς δὲ τὰ πέντε ἐκεῖνα ἔτη τῆς σιωπῆς. Μετὰ τῶν πέντε λοιπὸν τούτων ἐτῶν, νομίζω ὅτι ἀρκοῦσι τριάκοντα· ἄλλως, ἱκανὰ εἶναι εἴκοσι.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ἄς ὑποθέσωμεν οὕτω.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἐπειτα ἅς ὑποθέσωμεν ἄλλα τόσα διὰ τὸν Πλάτωνα, καὶ ὅχι ὀλιγώτερα διὰ τὸν Ἀριστοτέλην.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Βεβαίως.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Περὶ τοῦ Χρυσίππου δὲν θὰ σὲ ἐρωτήσω πόσα, διότι σὲ ἤκουσα ὅτι μόλις εἶναι ἱκανὰ τεσσαράκοντα ἔτη.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ἀληθῶς.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Τὸ αὐτὸ διὰ τὸν Ἐπίκουρον καὶ τοὺς ἄλλους. Καὶ ὅτι δὲν ὑπολογίζω τὰ ἔτη πολλὰ θὰ τὸ μάθῃς ἐὰν σκεφθῇς πόσοι ὀγδοηκοντούτεις Στωϊκοί, ἢ Ἐπικουρείοι, ἢ Πλατωνικοὶ ὁμολογοῦσιν ὅτι δὲν ἔμχθον ἀρκούντως ὅλα τὰ δόγματα τῶν αἰρέσεώς των ὥστε νὰ

¹) Ὁ Ἐπιχαρμος, κωμικὸς ποιητής.

μὴ ἔχωσιν ἀνάγκην περαιτέρω διδασκαλίας. Ἄλλως τε θὰ ὁμολόγουν τοῦτο ὁ Χρύσιππος, ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ Πλάτων, καὶ πρὸ πάντων ὁ οὐδόλως ὑποδεέστερος αὐτῶν Σωκράτης ὅστις ἔκραζε πρὸς πάντας ὅτι μακρὰν τοῦ νᾶ ἡξέυρη τὰ πάντα, ἐν μόνον ἡξέυεν, ὅτι δὲν ἡξέυει τίποτε. Ἄς λογαριάσωμεν λοιπὸν ἐξ ἀρχῆς ἐθέσαμεν εἴκοσιν ἔτη διὰ τὸν Πυθαγόραν, ἄλλα τόσα διὰ τὸν Πλάτωνα καὶ οὕτω καθεξῆς διὰ τοὺς ἄλλους. Ἐὰν ἀθροίσωμεν ταῦτα πόσα θὰ ἔχωμεν, ὑποθέτοντες ὅτι μόνον δέκα αἵρέσεις ὑπάρχουσιν ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ὑπὲρ διακόσια, ὦ Λυκῖνε.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Θέλεις νὰ ἀφαιρέσωμεν τὸ τέταρτον καὶ νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι εἶναι ἱκανὰ ἑκατὸν πεντήκοντα ἔτη, ἢ θέλεις νὰ ἐλαττώσῃς τὸ ὅλον κατὰ τὸ ἥμισυ;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Σὺ ἡξέυεις καλλίτερον· ἐγὼ τοῦτο βλέπω μόνον, ὅτι ὀλίγοι θὰ ἠδύναντο νὰ διεξέλθωσιν ὅλας τὰς αἵρέσεις, ἔστω καὶ ἐκ γενετῆς ἀρχόμενοι.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Τὶ νὰ πράξωμεν λοιπὸν, ὦ Ἑρμότιμε, ἐὰν τοιοῦτον ἦναι τὸ πρᾶγμα; Μήπως πρέπει νὰ ἀνατρέψωμεν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ὁμολογήσαμεν ἤδη, ὅτι ἀδύνατον νὰ ἐκλέξῃ τις ἐκ πολλῶν τὸ βέλτιστον ἐὰν δὲν δοκιμάσῃ τὰ πάντα, καὶ ὅτι ὁ ἄνευ πείρας ἐκλέγων ζητεῖ τὴν ἀλήθειαν διὰ μαντείας μᾶλλον ἢ διὰ κρίσεως. Δὲν ἐλέγομεν τοῦτο;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ναί.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Εἶναι λοιπὸν ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ ζήσωμεν τόσον, ἐὰν θέλωμεν νὰ κάμωμεν καλὴν ἐκλογὴν μετὰ δοκιμασίαν γενικὴν, ἔπειτα, γενομένης τῆς ἐκλογῆς, νὰ γίνωμεν φιλόσοφοι, καὶ γενόμενοι φιλόσοφοι νὰ εὐδαιμονήσωμεν. Πρὶν ὅμως πράξωμεν οὕτω, θὰ χορεύωμεν, ὡς λέγει ἡ παροιμία, εἰς τὸ σκότος, προσκρούοντες εἰς πᾶν τὸ προστυχὸν καὶ ἐκλαμβάνοντες ὅ,τι ἤθελεν ἔλθει πρῶτον εἰς τὰς χεῖράς μας ὡς τὸ ζητούμενον, καθὼ μὴ

γνωρίζοντες τὸ ἀληθές. Ἀλλὰ καὶ ἂν ὑποτεθῇ ὅτι ἡθέλομεν εὖρει αὐτὸ κατ' εὐτυχῇ συγκυρίαν, δὲν θὰ ἡδυνάμεθα νὰ ἔχωμεν πεποιθήσιν ὅτι ἐκεῖνο εἶναι ὅπερ ζητοῦμεν, καθότι ὑπάρχουσι πολλὰ ὅμοια ἕκαστον τῶν ὑποτίμων λέγει ὅτι αὐτὸ εἶναι τὸ ἀληθές.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Δὲν ἠξεύρω, ὦ Λυκῖνε· ἀλλ' ὅ,τι λέγεις μὲ φαίνεται λογικώτατον· καὶ, διὰ νὰ σοὶ ὁμιλήσω εἰλικρινῶς, μὲ προξενεῖς ὅχι ὀλίγην λύπην διεξερχόμενος ταῦτα μετὰ τόσης ἀκριβολογίας χωρὶς νὰ ὑπάρχη ἀνάγκη. Βεβαίως ἐξῆλθον σήμερον ἐκ τῆς οἰκίας μου ὑπὸ ἀπαισίους οἰωνοὺς ἀφοῦ σὲ συνήντησα καὶ ἀφοῦ, καθ' ἣν στιγμήν ἐνόμιζον ὅτι ἐπλησίασα εἰς τὸ τέρμα τῶν ἐλπίδων μου, μὲ ἐνέβαλες εἰς τὴν ἀβεβαιότητα ἀποδεικνύων μοι ὅτι εἶναι ἀδύνατος ἡ εὖρεσις τῆς ἀληθείας ἀφοῦ ἔχει ἀνάγκην τοσούτων ἐτῶν.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἀλλὰ, φίλτατε, εἶναι πολὺ δικαιότερον νὰ μέμφεσαι τὸν πατέρα σου Μενεκράτην καὶ τὴν μητέρα σου—τῆς ὁποίας ἀγνοῶ τὸ ὄνομα—ἢ μᾶλλον τὴν ἀνθρωπίνην ἡμῶν φύσιν ὅτι δὲν σὲ ἐπλάσαν πολυετῇ καὶ μακρόβιον ὥς τὸν Τιθωνόν, ἀλλὰ περιώρισαν νὰ μὴ ζήσης εἰμὴ τὸ πολὺ ἑκατὸν ἔτη ὥς ἄνθρωπος. Ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄλλο ἔπραξα ἢ νὰ ἐξαγάγω τὸ συμπέρασμα τῶν ἀρχῶν τὰς ὁποίας ἐθέσαμεν ἐν τῇ συνδιαλέξει ἡμῶν.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ὅχι, ἀλλ' εἶσαι πάντοτε εἴρων καὶ δὲν ἠξεύρω διατὶ μισεῖς τὴν φιλοσοφίαν καὶ σκώπτεις τοὺς φιλοσόφους.

ΛΥΚΙΝΟΣ. ὦ Ἐρμότιμε, ποία μὲν εἶναι ἡ ἀλήθεια, ὑμεῖς οἱ σοφοὶ δύνασθε νὰ εἴπητε καλλίτερον, σὺ καὶ ὁ διδάσκαλός σου· ἐγὼ δὲ τοῦτο μόνον ἠξεύρω, ὅτι δὲν εἶναι πολὺ γλυκεῖα εἰς τοὺς ἀκούοντας καὶ πνίγεται παρὰ πολὺ ὑπὸ τοῦ ψεύδους, καθότι τὸ ψεῦδος εἶναι εὐπροσωπότερον καὶ διὰ τοῦτο γλυκύτερον· ἡ ἀλήθεια μὴδὲν κίβδηλον ἀναγνωρίζουσα εἰς ἑαυτὴν, μετὰ παρρησίας

ὁμιλεῖ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἀποστρέ-
φονται οὗτοι. Σὺ αὐτὸς τὴν στιγμὴν ταύτην δυσαρεστει-
σαι κατ' ἑμοῦ διότι σὲ ἔδειξα τὴν ἀλήθειαν εἰς τὰ ἀντι-
κείμενα εἰς ἃ ἐνσχολεῖσαι καὶ σὲ ἀπέδειξα ὅτι ἐκεῖνα
τὰ ὁποῖα ἀγαπῶμεν, ἐγὼ καὶ σὺ, δὲν ἐπιτυχάνονται
εὐκόλως. Εἶναι ὡς νὰ ἡγάπας ἄχαλμα καὶ νὰ ἤθελες νὰ
τὸ ἀπολαύσης ὑπολαμβάνων ὅτι ἦτο ἄνθρωπος· ἀλλ' ἐγὼ
ὅστις ἤξεύρω ὅτι εἶναι ἐκ λίθου ἢ χαλκοῦ, σὲ εἰδοποιῶ ἐξ
ἀγαθότητος ὅτι ἀδυνάτων ἐρᾶς, καὶ τότε φαντάζεσαι ὅτι
δὲν σὲ εὐνοῶ διότι δὲν σὲ ἄφησα νὰ ἀπατᾷσαι ἐλπίζων
ἀλλόκοτα καὶ ἀνέλπιστα.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Λέγεις λοιπὸν, ὦ Λυκῖνε, ὅτι δὲν πρέπει νὰ
φιλοσοφῶμεν, ἀλλὰ παραδιδόμενοι εἰς τὴν ἀργίαν νὰ ζῶ-
μεν ὡς οἱ κοινοὶ ἄνθρωποι;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Καὶ πότε μὲ ἤκουσες νὰ λέγω ταῦτα; Ἐγὼ
δὲν λέγω ὅτι δὲν πρέπει νὰ φιλοσοφῶμεν, ἀλλ' ὅτι, ἐπει-
δὴ ὑπάρχουσι πολλὰ ὁδοὶ λέγουσαι ὅτι ἔχουσιν ἐκάστη
πρὸς τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν ἀρετὴν, ἡ δὲ ἀληθὴς εἶναι
ἄδηλος, πρέπει νὰ ἐκλέξωμεν μετὰ φρονήσεως. Μᾶς ἐφαί-
νετο ἀδύνατον μετὰξὺ τῶν παρουσιαζομένων ὁδῶν νὰ
ἐκλέξωμεν τὴν καλλιτέραν χωρὶς νὰ προχωρήσωμεν καὶ
δοκιμάσωμεν ὅλας· ἔπειτα ἡ δοκιμὴ αὕτη μᾶς ἐφάνη
πολὺ μακρά. Λοιπὸν, τί θέλεις νὰ πράξης; σὲ ἐρωτῶ
καὶ πάλιν. Θὰ ἀκολουθήσης τὸν πρῶτον ὃν ἤθελες συ-
ναντήσῃς; θὰ συμφιλοσοφήσῃς μετ' αὐτοῦ καὶ ἐκεῖνος θὰ
σὲ κάμῃ ἔρμαιόν του;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Τί νὰ σοὶ ἀποκριθῶ; Λέγεις ὅτι οὐδεὶς
εἶναι ἱκανὸς νὰ κρίνῃ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐὰν δὲν ζήσῃ τὰ ἔτη
τοῦ φοίνικος καὶ διεξέλθῃ ἐν κύκλῳ ὅλας τὰς αἰρέσεις
δοκιμάζων αὐτάς· καὶ θέλεις νὰ μὴ πιστεύῃ τις οὔτε εἰς
τοὺς δοκιμάσαντας ἤδη ταύτας, οὔτε εἰς τοὺς πολλοὺς
ἐπακινέτας καὶ μάρτυρας.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἄλλ' εἰπέ μοι, τίνες εἶναι οἱ πολλοὶ αὐτοὶ

οἱ γνωρίσαντες καὶ δοκιμάσαντες ὅλας; Ἐὰν ὑπάρχη τις τοιοῦτος, μὲ ἀρκεῖ αὐτὸς μόνος, καὶ δὲν ἔχω ἀνάγκην τῶν πολλῶν. Ἐὰν ἐξ ἐναντίας λέγῃς τοὺς μὴ ἡξεύροντας, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν δὲν θὰ μὲ ἠνάγκαζε νὰ πιστεύσω, ἐνόσω, ἢ οὐδεμίαν ἢ μίαν μόνον ἡξεύροντες αἴρεσιν, ἀποφαίνονται περὶ ὅλων δογματικῶς.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Εἶσαι ὁ μόνος ὅστις εἶδες τὴν ἀλήθειαν; ὅλοι δὲ οἱ ἄλλοι ὅσοι φιλοσοφοῦσιν εἶναι ἀνόητοι.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Μὲ συκοφαντεῖς, ὦ Ἑρμότιμε, λέγων ὅτι ἐγὼ θέτω ἑμαυτὸν τρόπον τινὰ ὑπεράνω τῶν ἄλλων ἢ τάττομαι μεταξὺ τῶν γινωσκόντων· δὲν ἐνθυμεῖσαι ὅσα εἶπον, ὅτι οὐ μόνον δὲν γνωρίζω πλεότερον τῶν ἄλλων τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι ἀγνόω αὐτὴν μετὰ τῶν ἄλλων.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Εὐρίσκω εὐλογον, ὦ Λυκῖνε, τὴν ἀνάγκην νὰ διεξέλθωμεν ὅλας τὰς αἵρέσεις, νὰ δοκιμάσωμεν αὐτάς, καὶ νὰ μὴ ἐκλέξωμεν ἄλλως τὴν καλλιτέραν ἢ τοιοῦτοτρόπως. Ἄλλ' εἶναι παγγέλοιον νὰ ἀφερώσωμεν τούτῳτα ἔτη πρὸς γνῶσιν ἐκάστης αἵρέσεως, ὥς ἂν μὴ ἦτο δυνατόν νὰ κατανοήσωμεν ἀπ' ὀλίγων τὰ πάντα. Εἰς ἐμὲ φαίνεται τὸ τοιοῦτον πολὺ εὐκόλον καὶ μὴ ἔχον ἀνάγκην μεγάλης προπαρασκευῆς. Λέγουσι τῶντι ὅτι ἀνδριαντοποὸς τις, ὁ Φειδίας νομίζω, ἰδὼν μόνον τὸν ὄνυχά λεόντος, ἔκρινεν ἀπ' ἐκείνου πόσος ἦτο ὅλος ὁ λέων καὶ ἔπλασεν αὐτὸν κατ' ἀναλογίαν τοῦ ὄνυχος. Καὶ σὺ δὲ, εἴαν τις σοὶ δείξῃ τὴν χεῖρα μόνην ἀνθρώπου καλύπτων τὸ ἄλλο σῶμα, θὰ ἀναγνωρίσῃς νομίζω ἀμέσως ὅτι τὸ κατακεκαλυμμένον εἶναι ἄνθρωπος, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἴδῃς ὅλον τὸ σῶμα. Οὕτω λοιπὸν δυνάμεθα εὐκόλως νὰ μάθωμεν ἐν ὀλίγῳ μορίῳ τῆς ἡμέρας τὰ κεφαλαιώδη δόγματα ἐκάστης αἵρέσεως, ἐκεῖνα περὶ ὧν ὅλοι ὁμιλοῦσιν· ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ ὑπερχκριθῆ καὶ χρήζοντα μακρᾶς ἐξετάσεως, ταῦτα δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἀναγκαιοτάτων εἰς τὸν θέλοντα

νὰ κάμῃ τὴν καλλιτέραν ἐκλογὴν, ἀλλὰ δύναται τις νὰ κρίνῃ ἀπὸ τῶν πρώτων.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Θαυμάσια, ὦ Ἑρμότιμε! Ποία δύναμις συλλογισμοῦ ὅταν λέγῃς ὅτι δύναται τις νὰ κρίνῃ περὶ τοῦ ὅλου ἐκ τοῦ μέρους! Ἐντούτοις ἐνθυμοῦμαι ὅτι σὲ ἤκουσα νὰ λέγῃς τὸ ἐναντίον· ὅτι ἐκεῖνος ὅστις ἤξεύρει τὸ ὅλον δύναται νὰ ἤξεύρῃ καὶ τὸ μέρος, ἀλλ' ἐκεῖνος ὅστις ἤξεύρει τὸ μέρος μόνον δὲν δύναται νὰ ἤξεύρῃ καὶ τὸ ὅλον. Ἐπομένως ἀποκρίθητι καὶ εἰς τὴν ἐξῆς ἐρώτησιν· ὁ Φειδίας, ἰδὼν ὄνυχά λέοντος, θὰ ἐγνώριζεν ὅτι ἦτο λέοντος ἐὰν δὲν ἔβλεπέ ποτε ὁλόκληρον λέοντα; ἢ σὺ ἰδὼν ἀνθρώπου χεῖρα θὰ ἠδύνασο νὰ εἴπῃς ὅτι εἶναι ἀνθρώπου ἐὰν δὲν ἐγνώριζες καὶ δὲν ἔβλεπες πρότερον ἀνθρώπον; Διατὶ σιωπᾷς; ἢ θέλεις νὰ ἀποκριθῶ ἐγὼ ἀντὶ σοῦ, ἀφοῦ δὲν ἤξεύρεις; Ὁ Φειδίας θὰ ἐκινδύνευε νὰ ἀπέλθῃ ἄπρακτος, καὶ λέγων σοι, ἀφοῦ ἀνέπλαττεν εἰς μάτην τὸν λέοντα: «Οὐδὲν τοῦτο πρὸς τὸν Διόνυσον.» Τῶνόντι, ποία σχέσις μεταξὺ τῶν πραγμάτων περὶ ὧν πρόκειται; Ὁ Φειδίας καὶ σὺ δὲν ἔχετε ἄλλο μέσον διὰ νὰ γνωρίσετε τὸ μέρος εἰμὴ τὴν γνωσιν τοῦ ὅλου, ἀνθρώπου ἢ λέοντος, ἐνῶ ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ, τῇ τῶν Στωϊκῶν παραδείγματος χάριν, πῶς ἐκ τοῦ μέρους θὰ δυνηθῇς νὰ γνωρίσης καὶ τὰ λοιπά; πῶς θὰ βεβαιώσης ὅτι τὰ δόγματα αὐτῶν εἶναι καλὰ ἀφοῦ δὲν γνωρίζεις τὸ ὅλον, οὗ μέρη εἶναι ἐκεῖνα; Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον λέγεις, ὅτι δύναται τις νὰ μάθῃ ἐν μικρῷ μορίῳ ἡμέρας τὰ κεφαλαίωδη δόγματα πάσης φιλοσοφίας, οἷον τὰς ἀρχάς, τὰ τέλη, τὰς διαφορὰς γνώμας περὶ τῶν θεῶν, περὶ τῆς ψυχῆς, περὶ τοῦ ἐνσωμάτου ὅλων τῶν ὄντων, περὶ τοῦ ἀσωμάτου τινῶν ἐξ αὐτῶν, περὶ τοῦ ὑπερτάτου ἀγαθοῦ ὅπερ κατὰ τοὺς μὲν εἶναι ἐν τῇ ἡδονῇ, κατὰ τοὺς δὲ ἐν τῷ ἐντίμῳ βίῳ, καὶ περὶ ἄλλων ὁμοίων ζητημάτων, ταῦτα εἶναι εὐκολον νὰ ἀκούσῃ τις καὶ ἐπαναλάβῃ· οὐδεμίαν δυσκολίαν

ἀπαιτεῖ τοῦτο· νὰ γνωρίσῃ τις ὅμως ποῖα ἐκ τῶν αἱρέσεων λέγει τὰ ἀληθῆ, πρόσθετον μὴπως τοῦτο ἀπαιτῇ οὐχὶ μόριον ἡμέρας, ἀλλ' ἡμέρας πολλάς. Τῶνόντι, διατὶ ἕκαστος τῶν φιλοσόφων τούτων συνέγραψεν ἑκατοντάδας καὶ χιλιάδας βιβλίων, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ εἴπῃ ὅτι εἶναι ἀληθῆ τὰ ὀλίγα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα σοὶ φαίνονται εὐκόλα καὶ εὐμαθῆ; Νομίζω λοιπὸν ὅτι ἐδῶ θὰ ἔχῃς ἀνάγκην μάντεως ὅστις νὰ σὲ βοηθήσῃ εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν καλλιτέρων, ἐὰν θέλῃς νὰ ἀποφύγῃς τὴν βραδύτητα ἣν ἤθελεν ἐπιφέρει ἀκριβὲς καὶ ἀτομικὴ ἐξέτασις ὅλων τῶν αἱρέσεων καὶ προσοχὴ ἰδιαιτέρα πρὸς κατανόησιν ἑκάστης ἐξ αὐτῶν. Τοῦτο ἤθελεν εἶσθαι μέσον συνοπτικόν, μῆτε περιπλοκάς ἔχον μῆτε ἀναβολάς, νὰ προσκαλέσῃς ἕνα μάντιν διὰ νὰ ἀκούσῃς τὰ κεφαλαῖώδη δόγματα καὶ νὰ σφαγιάσῃς ἐν θυμῷ δι' ἕκαστον αὐτῶν· ὁ δὲ θεὸς θέλει σὲ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ μυρίας δυσχερεῖας δεικνύων σοὶ ἐν τῷ ἥπατι τοῦ ἱερείου ὅσα πρέπει νὰ ἐκλέξῃς. Ἐὰν θέλῃς, δύναμαι νὰ σὲ διδάξω ἄλλο μέσον εὐκολώτερον· χωρὶς νὰ θυσιάσῃς ἱερεῖα, χωρὶς νὰ κάμῃς θυσίας, χωρὶς νὰ προσκαλέσῃς ἱερεῖα τινὰ ἐκ τῶν μεγαλομίσθων, ρίψον εἰς κάλπην γραμμάτια ἔχοντα τὸ ὄνομα ἑκάστου τῶν φιλοσόφων· διάταξον νεαρὸν παῖδα ἔχοντα πατέρα καὶ μητέρα νὰ πλησιάσῃ εἰς τὴν κάλπην καὶ νὰ ἀνασύρῃ τὸ πρῶτον ἐκ τῶν γραμματίων ὕπερ ἤθελε τύχει εἰς τὰς χεῖράς του· τοῦ λοιποῦ δὲ φιλοσόφει συμφώνως πρὸς τὰ δόγματα ἐκείνου τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἤθελεν ἐξαχθῆ ἐκ τῆς κάλπης.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ὅσα λέγεις, ὦ Λυκῖνε, εἶναι βωμολοχικὰ καὶ ἀνάξια σοῦ. Ἀλλ' εἰπέ μοι, ἡγόρασές ποτε οἶνον;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Πολλάκις.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Μήπως περιήρχεσθαι ἐν κύκλῳ ὅλους τοὺς ἐν τῇ πόλει καπήλους, δοκιμάζων, παρὰβάλλων καὶ κρίνων τοὺς οἶνους τῶν;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Παντάπασι.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ἦρκεῖσο, νομίζω, νὰ λαμβάνης τὸν πρῶτον τὸν ὁποῖον εὕρισκες καλὸν καὶ ἄξιον.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ναί, μὰ τὸν Δία.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Καὶ ἀφοῦ ἔπινες ὀλίγον, ἡδύνασο νὰ εἴπης ποῖος ἦτο ὁλος ὁ οἶνος ;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἡδυνάμην.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Λοιπὸν, ἐὰν ἔλεγες εἰς τοὺς καπῆλους : « Ἐπειδὴ θέλω νὰ ἀγοράσω μίαν κοτύλην, δότε μοι, ὦ φίλοι, ἕκαστος ὑμῶν νὰ πῖω ὅλον τὸν πίθον, ἵνα, γευόμενος ὅλους, δυνηθῶ νὰ μάθω ποῖος ἔχει τὸν καλλίτερον καὶ παρὰ τίνος νὰ ἀγοράσω » ἐὰν ἔλεγες ταῦτα, δὲν νομίζεις ὅτι θὰ σὲ περιεγέλων ; καὶ ἐὰν ἐξηκολούθεις νὰ τοὺς ἐνοχλῇς, δὲν θὰ σὲ περιέβρεχον δι' ὕδατος ;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ναί· νομίζω μάλιστα ὅτι θὰ ἔπασχον δικαίως.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ. Τίς ἡ ἀνάγκη νὰ πῖωμεν ὅλον τὸν πίθον ἀφοῦ δυνάμεθα πίνοντες ὀλίγον νὰ γνωρίσωμεν τὴν ποιότητα τοῦ ὅλου ;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Πόσον εἶσαι ὀλισθηρὸς, ὦ Ἐρμότιμε, καὶ διαδιδράσκεις ἐκ τῶν χειρῶν ! Ἐν τούτοις ἔρχεσαι εἰς βοήθειάν μου· νομίζων ὅτι διέφυγες, ἐνέπεσες εἰς τὸ αὐτὸ δίχτυον.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Πῶς τοῦτο ;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Λαβὼν πρᾶγμα αὐθομολογούμενον καὶ εἰς ὅλους γνωστὸν, τὸν οἶνον, παραβάλλεις μετ' αὐτοῦ τὰ ἀνομοιοτάτα καὶ παρὶ ὧν, ἀφανῶν ὄντων, ἀμφισβητοῦσιν ὅλοι· ὥστε δὲν βλέπω ποίαν σχέσιν δύνασαι νὰ εὑρῇς μετὰ τοῦ οἶνου καὶ τῆς φιλοσοφίας, ἐκτὸς ταύτης καὶ μόνης, ὅτι καὶ οἱ φιλόσοφοι πωλοῦσι τὰ μαθήματά των ὡς οἱ κάπηλοι, μιγνύοντες οἱ πολλοί, δολώσαντες καὶ κακομετροῦντες. Ἄλλ' ἐξετάσωμεν ὀλίγον τί λέγεις· λέγεις ὅτι ὁ ἐν τῷ πίθῳ οἶνος εἶναι ἐντελὼς ὁμοιος πρὸς ἑαυτὸν,

καὶ μὰ τὸν Δία δὲν εἶναι τοῦτο παράλογον· προσθέτεις δὲ ὅτι ἐάν τις ἐξαγάγῃ καὶ πῖνῃ ὀλίγον ἐξ αὐτοῦ, ἐννοεῖ ἀμέσως ποῖος εἶναι ὅλος ὁ πίθος· καὶ τοῦτο ὡσαύτως εἶναι ἀκόλουθον καὶ οὐδὲν ἔχω νὰ ἀντεῖπω. Ἄλλ' ἄς ἴδωμεν καὶ τὸ ἐξῆς· ἡ φιλοσοφία καὶ οἱ φιλοσοφοῦντες, ὡς ὁ διδάσκαλός σου, σᾶς λέγουσι τὰ αὐτὰ καθ' ἡμέραν, ἢ ἄλλα ἄλλοτε; πρόδηλον, ὦ φίλε, ὅτι λέγουσι πολλὰ καὶ διάφορα. Ἄλλως δὲν θὰ παρέμενες πλησίον του εἴκοσιν ἔτη περινοστῶν καὶ περιπλανώμενος ὡς ὁ Ὀδυσσεύς· ἐάν ἔλεγε τὰ αὐτὰ, θὰ σὲ ἤρκει νὰ τὰ ἤκουες ἅπαξ.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Πῶς, ὅχι;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Τότε λοιπὸν πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ γνωρίσῃ τις τὰ πάντα ἀπὸ τῆς πρώτης γεύσεως, ἀφοῦ δὲν εἶναι πάντοτε τὰ αὐτὰ, ἀλλ' αἰωνίως νέα, ἐνῶ ὁ οἶνος εἶναι πάντοτε ὁ αὐτός; Ὡστε, ὦ φίλε, ἂν δὲν πῖνῃς ὅλον τὸν πίθον, θὰ μεθύσῃς καὶ θὰ παρέλθῃς ἀνωφελῶς, καθότι, κατ' ἐμὲ, ὁ θεὸς ἔκρυψε τὸ ἀγαθὸν τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ πυθμένι, ὑπὸ τὴν τρύγα αὐτήν. Πρέπει λοιπὸν νὰ τὸ ἐξαντλήσῃς ὅλον μέχρι τέλους, εἰδεμὴ οὐδέποτε θὰ εὕρῃς τὸ νεκτάριον ἐκεῖνο πόμα τὸ ὁποῖον φαίνεσαι ὅτι διψᾷς πρὸ τόσου χρόνου. Σὺ ἐν τούτοις φαντάζεσαι ὅτι εἶναι τοιοῦτον, ὥστε, ἐὰν πῖνῃς μόνον καὶ ἀντλήσῃς ὀλίγον, θὰ γίνῃς ἀμέσως πάνσοφος, ὡς λέγουσιν ὅτι συμβαίνει εἰς τὴν ἰέρειαν τῶν Δελφῶν, ἥτις μόλις πῖνῃ ἐκ τοῦ ἱεροῦ νάματος, εὐθὺς γίνεται ἐνθους καὶ δίδει χρησμούς εἰς τοὺς προσερχομένους. Δὲν φαίνεται ὁμως νὰ συμβαίῃ τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὴν παροῦσαν περίπτωσιν, διότι σὺ, ἂν καὶ ἔπιες ὑπὲρ τὸ ἥμισυ τοῦ πίθου, μὲ εἶπες ὅτι εἴσαι ἀκόμῃ εἰς τὴν ἀρχήν. Σκέφθητι λοιπὸν μήπως ἡ φιλοσοφία ὁμοιάζῃ μᾶλλον πρὸς ὅ,τι μέλλω νὰ εἶπω. Ἄς φυλάξωμεν μὲν εἰσέτι τὸν πίθον καὶ τὸν κάπηλον· ἄς μὴ ὑπάρχῃ ὁμως ἐντὸς οἶνος, ἀλλὰ παντὸς εἶδους σπέρματα, σῖτος ὑπεράνω, ἔπειτα κύαμοι, ἔπειτα κριθαὶ καὶ ὑπὸ ταύτας φακαῖ,

ἔπειτα ἐρέβινθοι καὶ ἄλλα ποικίλα. Ὑποθέσωμεν ὅτι ἔρχεσθαι καὶ θέλεις νὰ ἀγοράσῃς ἐκ τῶν σπερμάτων τούτων· ὁ ἔμπορος, λαμβάνων σίτον ἐκ τοῦ μέρους ὅπου ὑπάρχει τοιοῦτος, θέτει εἰς τὴν χεῖρά σου ὡς δειγμα· βλέπων τοῦτον, δύνασαι νὰ εἴπῃς ὅτι καὶ οἱ ἐρέβινθοι εἶναι κα-
θαροὶ, καὶ αἱ φακκᾶι μαλακαὶ, καὶ οἱ κύαμοι ὄχι κενοί;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Οὐδὲν ὧς.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Λοιπὸν δὲν θὰ ἡδύναστο ὡσαύτως ἀπὸ τοῦ ἐνὸς πράγματος τὸ ὁποῖον ἤθελε σὲ εἶπει τις νὰ μάθῃς ὁποῖα εἶναι ὅλη ἡ φιλοσοφία· δὲν ἔχει αὕτη ὡς ὁ οἶνος δειγμα πρὸς ὃ νὰ δυνηθῇ νὰ τὴν παραβάλῃς, ἀπαιτῶν νὰ ὁμοιάζῃ πρὸς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐγεύθῃς· ἀλλὰ μὲ ἐφάνη ὅτι ὑπάρχει διαφορὰ χρήζουσα οὐχὶ παρέργου ἐξετάσεως. Διὰ νὰ ἀγοράσῃ τις κακὸν οἶνον κινδυνεύει δύο μόνον ὁβολοὺς, ἐνῶ νὰ ἀπολεσθῇ ἐν τῷ συρφετῷ, ὡς εἶπες καὶ σὺ ἐν ἀρχῇ, δὲν εἶναι μικρὸν κακόν. Ἄλλως τε ὁ θέλων νὰ πῇ ὀλόκληρον τὸν πίθον διὰ νὰ ἀγοράσῃ μίαν κοτύ-
λην, θὰ ἐζημίονε τὸν κάπηλον εὐχαριστῶν τὴν ἀλλόκοτον ἐκείνην ἐπιθυμίαν· ἀλλ' ἡ φιλοσοφία εἰς οὐδὲν τοιοῦτον εἶναι ἐκτεθειμένη· ὅσον καὶ ἂν πῇ τις, οὐδὲ ὁ πίθος ἐλαττοῦται, οὐδὲ ὁ κάπηλος ζημιούται· τὸ ὑγρὸν ῥέει, κατὰ τὴν παροιμίαν, καθ' ὅσον ἐξαντλεῖται· εἶναι τὸ ἀν-
τίστροφον τοῦ πίθου τῶν Δαναίδων· ὁ πίθος ἐκεῖνος δὲν ἐκράτει τὸ ἐν αὐτῷ ἐμβαλλόμενον ἀλλὰ τὸ ἄφινε νὰ διαρρέῃ ἀμέσως· ἐδῶ δὲ ἂν ἀφαιρέσῃς τι, γίνεται περισ-
σότερον τὸ ὑπόλοιπον. Θέλω νὰ σοὶ κάμω καὶ ἄλλην μίαν παραβολὴν περὶ τῆς γεύσεως τῆς φιλοσοφίας. Μὴ νομίσης δὲ ὅτι βλασφημῶ ἐὰν εἴπω ὅτι ὁμοιάζει πρὸς φάρμακον ὀλέθριον, οἶον κώνειον, ἢ ἀκονίτην ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. Τὰ φάρμακα ταῦτα, ἂν καὶ θανατηφόρα, δὲν προξενούσι θάνατον ἐὰν γευθῇ τις ὀλίγον μόνον ξύσας δι' ἄκρου τοῦ ὄνυχος· ὁ λαμβάνων ἐξ αὐτῶν ὅσον πρέπει, ὅπως πρέπει καὶ μετὰ τῶν ἄλλων συστατικῶν τὰ ὁποῖα πρέπει, δὲν

ἀποθνήσκει. Ἀξιότις λοιπὸν ὅτι ἀρκεῖ ὀλίγον μέρος διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν τελείαν γνῶσιν τοῦ ὅλου.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ὅπως θέλεις, Λυκῖνε. Ἀλλὰ πῶς; εἶναι ἀνάγκη νὰ ζήσῃ τις ἑκατὸν ἔτη καὶ νὰ ὑπομείνῃ τόσα; Δὲν ὑπάρχουσιν ἄλλα μέσα διὰ νὰ φιλοσοφήσωμεν;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ὅχι, ὦ Ἑρμότιμε· καὶ τοῦτο οὐδὲν ἔχει τὸ παράδοξον, εἰάν ᾗναι ἀληθῆ ὅσα εἶπες ἐν ἀρχῇ, ὅτι ὁ μὲν βίος βραχύς, ἡ δὲ τέχνη μακρά. Τώρα δὲν ἠξεύρω διατὶ ἀγανακτεῖς, διότι δὲν γίνεσθαι αὐθιμερὸν, πρὶν δύσῃ ὁ ἥλιος, Χρύσιππος, ἡ Πλάτων, ἡ Πυθαγόρας.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Μὲ περικυκλοῖς, ὦ Λυκῖνε, καὶ μὲ ὠθεῖς εἰς τὰ ἄκρα χωρὶς νὰ πάθῃς ὑπ' ἐμοῦ δεινόν τι, ἀλλ' ὑπὸ φθόνου βεβαίως, διότι ἐγὼ μὲν προώδευσα εἰς τὰ μαθήματα, σὺ δὲ τοιγύτην ἡλικίαν ἔχων παρημέλησας σεκυτόν.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἡξεύρεις τί πρέπει νὰ πράξῃς; εἰς ἐμὲ μὲν μὴ πρόσεχε τὸν νοῦν ὥς κορυβαντιῶντα, ἀλλ' ἄφες με νὰ ληρῶ· σὺ δὲ ὥς ἔχεις προχώρει εἰς τὴν ὁδὸν καὶ πέρανον αὐτὴν συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τὰς ὁποίας παρεδέχθης ἐξ ἀρχῆς.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ἀλλὰ, βίαιος ὢν, δὲν μὲ ἀφίνεις νὰ ἐκλέξω τι εἰάν δὲν δοκιμάσω ὅλα.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Πρέπει νὰ ἠξεύρῃς καλῶς ὅτι οὐδέποτε θὰ εἴπω ἄλλο τι. Λέγων με δὲ βίαιον, μὲ φαίνεται κατὰ τὸν ποιητὴν ὅτι κατηγορεῖς ἀθῶον, καὶ περιμένω νὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειάν μου ἄλλος τις λόγος ὅστις νὰ μὲ ἀπελευθερώσῃ ἀπὸ τὴν βίαν. Ἴδου δὲ τί ἄλλο πολὺ βιαιότερον ἡδύνατο νὰ σοὶ ὑπαγορεύσῃ ὁ ὀρθὸς λόγος· ἀλλὰ σὺ δὲν θὰ τὸν ἀκούσης βεβαίως καὶ θὰ ἐξακολουθῇς νὰ μὲ αἰτιάσαι.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Τί πράγμα; Θὰ ἐκπλαγῶ πολὺ εἰάν ἔμεινε τίποτε χωρὶς νὰ τὸ εἴπῃ.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Δὲν ἀρκεῖ, λέγει, νὰ ἴδωμεν καὶ νὰ διεξέλθωμεν ὅλας τὰς αἱρέσεις ὅπως δυνηθῶμεν νὰ ἐκλέξωμεν τὴν καλλιτέραν· εἶναι ἀνάγκη καὶ τινος ἄλλου οὐσιωδেষτάτου.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ποίου;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Κρητικῆς τινος, ᾧ φίλτατε, καὶ ἐξεταστικῆς παρασκευῆς, καὶ νοῦ ὀξέος, καὶ διανοίας ἀκριβοῦς καὶ ἀμερολήπτου ὁποῖα πρέπει νὰ ᾔηται ἡ μέλλουσα νὰ διακάσῃ περὶ τοιαύτης ὑποθέσεως· ἄλλως, εἰς μάτην θὰ ἴδωμεν τὰ πάντα. Εἶναι ἀνάγκη λοιπὸν, προσθέτει ὁ λόγος, νὰ θέσωμεν ὅλα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας καὶ νὰ μὴ ἐκλέξωμεν εἰμὴ ἀφοῦ διστάσωμεν ἐπὶ πολὺ, ταλαντευθῶμεν καὶ ἐξετάσωμεν, χωρὶς νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν μήτε τὴν ἡλικίαν, μήτε τὸ σχῆμα, μήτε τὴν φήμην ἐπὶ σοφίᾳ ἐκείνου ὅστις ὁμιλεῖ, ἀλλὰ νὰ πράττωμεν ὡς τοὺς Ἀρεοπαγίτας οἵτινες δικάζουσι τὴν νύκτα ἐν τῷ σκοτεινῷ διὰ νὰ μὴ βλέπωσι τοὺς λέγοντας ἀλλὰ νὰ ἀκούωσι τὸς λόγους των· τότε μόνον σοὶ ἐπιτρέπεται μετὰ βεβαίαν ἐκλογὴν νὰ φιλοσοφῇς.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Μετὰ τὸν βίον τοῦτον βεβαίως· διότι, ἐὰν σὲ ἐνόησα καλῶς, οὐδενὸς ἀνθρώπου ὁ βίος ἤθελεν ἐξαρκέσει ὅπως διεξέλθῃ ὅλας τὰς αἰρέσεις, ἐξετάσῃ αὐτάς ἀκριβῶς, κρίνῃ μετὰ τὴν ἐξέτασιν, ἐκλέξῃ μετὰ τὴν κρίσιν, καὶ φιλοσοφήσῃ μετὰ τὴν ἐκλογὴν· οὕτω μόνον κατὰ σὲ εἶναι δυνατὸν νὰ εὗρεθῇ ἡ ἀλήθεια· ἄλλως ἀδύνατον.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Λυποῦμαι νὰ σὲ εἴπω, ᾧ Ἑρμότιμε, ὅτι καὶ τοῦτο ἀκόμη δὲν θὰ ἤρκει· ἡπατήθημεν νομίσαντες ὅτι εὗρομεν βεβαίον τι, οὐδὲν εὗρομεν. Πρόσεξον δὲ μήπως ἐπάθομεν ὅ,τι οἱ ἄλιεῖς οἵτινες ῥίπτοντες πολλάκις τὰ δίκτυά των καὶ λίσθανόμενοι βάρος τι, ἀνασύρουσιν ἐλπίζοντες ὅτι συνέλαβον παμπόλλους ἰχθῦς· ἔπειτα, ἀφοῦ κοπιᾶσιν ἀνασπῶντες, ἡ λίθος παρουσιάζεται εἰς αὐτοὺς, ἡ ἀγγεῖον κεράμειον πλήρες ψάμμου.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Δὲν ἐννοῶ τί σημαίνουνσι τὰ δίκτυα ταῦτα· βλέπω μόνον ὅτι ζητεῖς νὰ μὲ περιβάλλῃς δι' αὐτῶν.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Προσπάθησον λοιπὸν νὰ διαφύγῃς· χάρις τῷ θεῷ ἡξεύρεις νομίζω νὰ κολυμβᾷς ὡς οὐδεὶς ἄλλος. Εἶμαι

ὁμῶς πεπεισμένος ὅτι καὶ ἂν διεξέλθωμεν ὅλας τὰς αἵρεσεις, καὶ ἂν δοκιμάσωμεν αὐτάς, οὐδέποτε θὰ γίνῃ φανερόν, νομίζω, εἰάν τις ἐξ αὐτῶν ἔχῃ τὸ ζητούμενον ἢ ὅλαι ἀγνοοῦσιν αὐτὸ ὁμοίως.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Τί λέγεις; Οὐδεμία τούτων ἔχει τὴν ἀλήθειαν;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἄδηλον· νομίζεις λοιπὸν ἀδύνατον νὰ ψεύδωνται ὅλαι, καὶ ὅτι ἡ ἀλήθεια εἶναι ἄλλο παρ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον αὐταὶ εὗρον;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Πῶς τοῦτο;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Οὕτω. Ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ μὲν ἀληθὴς ἀριθμὸς εἶναι εἴκοσιν· ὅτι ἄνθρωπός τις, πικραδείγματος χάριν, λαμβάνει εἰς τὴν χεῖρά του εἴκοσι κυάμους, μὲ κλεισμένην δὲ τὴν χεῖρα ἐρωτᾷ δέκα ἄνθρώπους πόσους κυάμους κρατεῖ· οἱ δὲ κατὰ συμπερασμὸν λέγουσιν ἄλλος ἑπτὰ, ἄλλος πέντε, ἄλλος τριάκοντα, ἄλλος δέκα, ἄλλος δεκαπέντε, καὶ ἄλλος ἄλλον οἶονδῆποτε ἀριθμὸν. Εἴμπορεῖ νὰ συμπέσῃ ὥστε νὰ εἴπῃ τις τὸν ἀληθῆ ἀριθμὸν ἢ ὅχι;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ναί.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἄλλ' οὐδὲ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, νὰ εἴπωσιν ὅλοι ἄλλους ἀριθμούς, τοὺς ψευδεῖς καὶ ὅχι τοὺς ἀληθεῖς, οὐδεὶς δ' ἐξ αὐτῶν νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ ἄνθρωπος κρατεῖ εἴκοσι κυάμους· τί λέγεις;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Δὲν εἶναι ἀδύνατον.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τῶν φιλοσόφων· ὅλοι ζητοῦσι τί εἶναι ἡ εὐδαιμονία, καὶ ἕκαστος λέγει αὐτὴν ἄλλο· ὁ μὲν ὅτι εἶναι ἡ ἡδονή, ὁ δὲ ἡ ἀρετή, ὁ δὲ ὅσα ἄλλα λέγουσι περὶ αὐτῆς. Δυνατὸν νὰ ἦναι τι ἐκ τούτων τὸ εὐδαιμον, δυνατὸν ὡσαύτως νὰ ἦναι καὶ ἄλλο τι παρ' ὅλα ταῦτα. Μὲ φαίνεται λοιπὸν ὅτι, παρὰ τὴν φυσικὴν τάξιν, σπεύδομεν νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ τέλος πρὶν εὐρωμεν τὴν ἀρχήν. Ἐπρεπε, νομίζω, νὰ βεβαιωθῶμεν πρῶ-

τον ὅτι ἡ ἀλήθεια ἐγένετο ἐντελῶς γνωστὴ εἰς ἓνα ἐκ τῶν φιλοσοφούντων, καὶ ἔπειτα νὰ ζητήσωμεν ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ πιστεύσωμεν.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Δηλαδή, ὦ Λυκῖνε, λέγεις ὅτι οὐδ' ἂν δι' ὅλης τῆς φιλοσοφίας χωρήσωμεν, οὐδὲ τότε θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐξεύρωμεν τὴν ἀλήθειαν.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Μὴ ἐρώτα ἐμεῖ, ὦ φίλε, ἀλλὰ τὸν ὀρθὸν λόγον πάλιν· καὶ ἴσως σοὶ ἀποκριθῇ ὅτι εἶναι ἀδύνατον ἐνόσω εἶναι ἄδηλον ἐὰν ὑπάρχῃ τι ἀληθὲς εἰς ὅσα λέγουσιν.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ἐξ ὧων λοιπὸν λέγεις, οὐδέποτε θὰ δυνηθῶμεν νὰ εὕρωμεν τοὺς ἀληθεῖς φιλοσόφους, ἀλλὰ θὰ ἡμεῖθα ἡναγκασμένοι νὰ ζῶμεν ὡς ὁ ὄχλος καὶ νὰ ἀπέχωμεν τῆς σπουδῆς τῆς φιλοσοφίας. Τοῦτο τῶντι προκύπτει ἐκ τῶν λόγων σου, ὅτι εἶναι ἀδύνατον καὶ ἀνεφικτον εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ φιλοσοφήσῃ. Ἀπαιτεῖς παρ' ἐκείνου ὅστις θέλει νὰ φιλοσοφήσῃ, νὰ ἐκλέξῃ πρῶτον τὴν ἀρίστην φιλοσοφίαν, ἡ δὲ ἐκλογὴ νὰ μὴ γίνεταί εἰμὴ ἀφοῦ διεξέλθωμεν ὅλας τὰς αἵρέσεις διὰ νὰ σταματήσωμεν εἰς τὴν ἀληθεστάτην. Ἐπειτα, ἀφοῦ ὑπολογίσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀναγκαίων ἐτῶν διὰ τὴν ἐξέτασιν ἐκάστης, ὑπερπηδᾷς πᾶν μέτρον καὶ μηκύνεις τὴν ἐξέτασιν μέχρις ἄλλων γενεῶν, ὥστε ἡ ἀλήθεια νὰ εὕρισκεται μετὰ τὸν βίον ἐκάστου. Ἐπὶ τέλους δὲ ἀποφαίνεσαι ὅτι καὶ αὕτῃ ἡ ἀλήθεια δὲν εἶναι ἀναμφισβήτητος, λέγων ὅτι εἶναι ἄδηλον ἐὰν εὕρεθῃ ποτὲ παρὰ τῶν φιλοσόφων ἢ ὄχι.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἀλλὰ σὺ, ὦ Ἑρμότιμε, δύνασαι νὰ ὀρκισθῇς ὅτι τὴν εὐρον οὗτοι;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Δὲν ὀρκίζομαι.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Καὶ ἐν τούτοις πόσα ἄλλα παρέτρεξα ἐκούσιως χρῆζοντα καὶ αὐτὰ μακρᾶς ἐξετάσεως!

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ποῖα;

ΛΥΚΙΝΟΣ. Δὲν ἀκούεις τοὺς αὐτοκαλουμένους Στωϊκοὺς,

Ἐπικουρείους ἢ Πλατωνικοὺς, νὰ λέγωσιν οἱ μὲν ὅτι γνωρίζουσιν ὅλα τὰ ἀντικείμενα τῆς φιλοσοφίας των, οἱ δὲ ὅτι δὲν τὰ γνωρίζουσιν ὅλα, μολονότι κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι ἄνθρωποι λίαν ἀξιόπιστοι;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Εἶναι ἀληθὲς τοῦτο.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Λοιπὸν, δὲν σοὶ φαίνεται ὅτι εἶναι δύσκολον προᾶγμα νὰ διακρίνη καὶ διαγνώσῃ τις τοὺς εἰδότας ἀπὸ τοὺς μὴ εἰδότας μὲν, λέγοντας δὲ ὅτι γινώσκουσι;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Δυσκολώτατον.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Πρέπει λοιπὸν, ἔάν θέλῃς νὰ γνωρίσῃς τὸν ἄριστον τῶν Στωϊκῶν, νὰ ὑπάγῃς νὰ τοὺς εὗρῃς, ἂν ὅχι ὅλους, τοῦλάχιστον τοὺς πλείστους, καὶ νὰ ἐκλέξῃς τὸν ἱκανώτερον διδάσκαλον, ἀφοῦ γυμνασθῇς πρότερον καὶ πορισθῇς κριτικὴν τινα δύναμιν περὶ τὰ τοιαῦτα διὰ νὰ μὴ λάβῃς ἀκουσίως τὸν χειρότερον. Προατήρησον μόνον πόσον χρόνον θὰ χρειασθῇς διὰ τὴν τοιαύτην ἀναζήτησιν· δὲν σοὶ ὠμίλησα δὲ περὶ τούτου φοβούμενος μήπως ἀγανακτήσῃς. Μολοντοῦτο, κατὰ τὴν ἰδέαν μου, ὁ χρόνος εἶχει ἐν τῶν μεγίστων καὶ ἀναγκαιοτάτων εἰς τὰ τοιαῦτα, δηλαδὴ τὰ ἀδὴλα καὶ ἀμφίβολα· εἶναι ἡ μόνη πιστὴ καὶ βεβαία ἐλπίς τὴν ὁποίαν δύνασαι νὰ ἔχῃς ὅπως φθάσῃς εἰς τὴν ἀλήθειαν· μὴ νομίζῃς ὅτι ἄλλως εἶναι δυνατόν νὰ διακρίνης καὶ νὰ χωρίσῃς τὰ ψευδῆ ἀπὸ τῶν ἀληθῶν ὥς οἱ ἀργυρογνώμονες οἵτινες ἀναγνωρίζουσι ποῖα εἶναι τὰ καλὰ καὶ ἀκίβδηλα νομίσματα καὶ ποῖα τὰ κίβδηλα. Ἐάν πορισθῇς τοιαύτην δύναμιν καὶ τέχνην δύνασαι νὰ προχωρήσῃς εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν λεγομένων· ἄλλως, ἤξευρε ὅτι ὁ τυχὼν δύναται νὰ σὲ ἔλκῃ ἐκ τῆς ῥινός· ὥς ἀληθὲς πρόβατον θὰ ἀκολουθῇς τὸν θαλλὸν τὸν ὁποῖον θὰ σοὶ δεικνύωσιν, ἢ μᾶλλον θὰ ὁμοιάζῃς πρὸς ἐπιτραπέζιον ὕδωρ· εἰς ὅ,τι δήποτε μέρος θέλει νὰ σὲ φέρῃ τις, σὲ σύρει διὰ τοῦ ἄκρου τοῦ δακτύλου· ἢ τέλος, μὰ τὸν Δία, θὰ ἦσαι καλᾶμιον πεφυκὸς εἰς τὴν ὄχθην

ποταμοῦ· θὰ κλίνης τὴν κεφαλὴν εἰς πάντα τοὺς ἀνέμους καὶ ἡ πρᾶξις αὖτις θὰ σὲ διασαλεύῃ. Ἐν λοιπὸν ἡδύνασο νὰ εὖρης διδάσκων ὅστις γινώσκων ἤθελε σὲ διδάξαι τὴν τέχνην νὰ γνωρίζῃς καὶ νὰ διακρίνης τὰ ἀμφισβητούμενα, θὰ ἔπαυεν ἡ ἀμηχανία σου. Τὸ βέλτιστον καὶ τὸ ἀληθές· θὰ σοὶ ἐνεφανίζετο ἀμέσως ὑπαχθὲν εἰς τὴν ἀποδεικτικὴν ταύτην τέχνην, τὸ ψεῦδος θὰ ἐξηλέγχετο, σὺ δὲ θὰ ἐξέλεγες βεβαίως, θὰ ἀπεφάσιζες, θὰ παρεδίδесο εἰς τὴν φιλοσοφίαν, καὶ ἔχων τὴν τριπόθητον εὐδαιμονίαν θὰ διήρχετο μετ' αὐτῆς ὅλον τὸν βίον, ἀπολαμβάνων συλλήβδην ὅλα τὰ ἀγαθὰ.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Εὖγε, ὦ Λυκῖνε! τοῦτο εἶναι πολὺ καλλίτερον καὶ μὲ δίδει οὐ μικρὰν ἐλπίδα· ζητητέος λοιπὸν κατὰ τὴν γνώμην μου τοιοῦτος ἄνθρωπος δυνάμενος νὰ καταστήσῃ ἡμᾶς διαγνωστικούς καὶ πρὸ πάντων ἀποδεικτικούς· διότι, μετὰ ταῦτα, ὅλα γίνονται εὐκόλα, εὐκρινῇ καὶ δὲν ἔχει τις ἀνάγκην μεγάλης προετοιμασίας. Ἐγὼ ἐν τούτοις σὲ γνωρίζω χάριν διότι μὲ ἀπεκάλυψες τὴν σύντομον ταύτην καὶ ἀρίστην ὁδόν.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Δὲν πρέπει νὰ μὲ εὐχαριστῇς, καὶ καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα οὐδὲν σοὶ ἔδειξα δυνάμενον νὰ σὲ φέρῃ ἐγγύτερον εἰς τὴν ἐλπίδα. Ἴσως μάλιστα εἴμεθα πολὺ πόρρωτέρω τοῦ σκοποῦ ἢ πρότερον, καὶ κατὰ τοὺς ὁμιλοῦντας ἐν παροιμίαις: «Πολὺ κοπιάσαντες, εὐρίσκόμεθα εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον.»

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Τί λέγεις; Οἱ λόγοι σου ἔχουσιν τι λυπηρὸν καὶ ἀπελπιστικόν.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Διότι, ὦ φίλτατε, καὶ ἂν εὖρωμεν τὸν ἄνθρωπον ὅστις ἤθελεν ὑποσχεθῇ ὅτι κέκτηται τέχνην ἀποδεικτικὴν καὶ δύναται νὰ τὴν διδάξῃ εἰς ἄλλον, δὲν θὰ τὸν ἐπιστεύομεν, ὥς νομίζω, ἀμέσως, ἀλλὰ θὰ ἐζητοῦμεν ἄλλον δυνάμενον νὰ κρίνῃ ἐὰν ὁ ἄνθρωπος οὗτος λέγῃ τὴν ἀλήθειαν. Καὶ τοῦτον δὲ ἐὰν εὐρίσκωμεν εὐκόλως, πάλιν

θὰ ἦτο εἰσέτι ἄδηλον εἰς ἡμᾶς ἐὰν ὁ προσκληθεὶς διὰ νὰ κρίνῃ τὴν ἀξίαν τοῦ ἄλλου ἦναι εἰς κατάστασιν νὰ διακρίνῃ τὸν ὀρθῶς κρίνοντα ἢ ὄχι. Ὡστε, ὡς νομίζω, θὰ εἴχομεν αὐθις ἀνάγκην νέου ἐκτιμητοῦ διὰ τὸν τελευταῖον τοῦτον· διότι πῶς θὰ ἠδυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὸν δυνάμενον νὰ κρίνῃ ἄριστα; Βλέπετε μέχρι ποῦ ἐκτείνεται τοῦτο καὶ πόσον γίνεται ἀπέραντον, μὴ δυνάμενον νὰ σταματήσῃ ποτὲ καὶ περιλάβῃ τίποτε; Πλὴν τούτου, θὰ ἴδῃς ὡσαύτως ὅτι ὅλαι αἱ ἀποδείξεις ὅσας δυνηθῇς νὰ εὑρῃς, θὰ ἦναι ἀμφισβητούμεναι καὶ οὐδὲν θὰ ἔχωσι βέβαιον. Αἱ πλεῖσται αὐτῶν θὰ σὲ βιάζωσι δι' ἄλλων ἀμφισβητούμενων νὰ πείθεσαι· ἀλλὰ συνάπτουσιν τὰ λίαν πρόδηλα μετὰ τῶν ἀφανεστάτων καὶ μὴ ἐχόντων μηδεμίαν σχέσιν πρὸς τὰ πρῶτα, θὰ λέγωσιν οὐχ ἦττον ὅτι εἶναι ἀποδείξεις· παραδείγματος χάριν, ὅταν νομίζῃ τις ὅτι ἀποδεικνύει ὅτι ὑπάρχουσι θεοὶ, ἐπειδὴ ὑπάρχουσι βωμοὶ αὐτῶν. Ὡστε, ὦ Ἑρμότιμε, διατρέξαντες ὅλον τὸν κύκλον ἐπανήλθομεν ἀγνοῶ πῶς εἰς τὴν αὐτὴν ἀρχὴν καὶ τὴν αὐτὴν ἀβεβαιότητα.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Τὶ μὲ ἔκαμες, ὦ Λυκῖνε; ποῖοι ἄνθρωποι ἀπέδειξες ὅτι ἦτο ὁ θησαυρὸς μου. Βλέπω καλῶς ὅτι εἰς μάτην ἔχασα τόσα ἔτη καὶ τόσον κάματον.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἀλλ', ὦ Ἑρμότιμε, πολὺ ὀλιγώτερον θὰ λυπηθῇς ἐὰν σκεφθῇς ὅτι δὲν εἶσαι ὁ μόνος ὅστις ἔμεινες ἔξω τῶν ἐλπισθέντων ἀγαθῶν· ἀλλ' ὅλοι, ὡς λέγει ὁ λόγος, οἱ φιλοσοφοῦντες, μάχονται περὶ ὄνου σκιᾶς. Τίς θὰ ἠδύνατο νὰ προχωρήσῃ δι' ὅλων ἐκείνων τὰ ὁποῖα εἶπον; σὺ αὐτὸς ὡμολόγησες ὅτι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον. Τώρα μὲ φαίνεται ὅτι πράττεις ὡς ἄνθρωπος ὅστις κλαίει καὶ αἰτιᾶται τὴν τύχην διότι δὲν δύναται νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸν οὐρανόν, ἢ διότι δὲν δύναται νὰ βυθισθῇ εἰς τὴν θάλασσαν ἀπὸ τῆς Σικελίας καὶ νὰ ἀναφανῇ εἰς τὴν Κύπρον, ἢ διότι δὲν δύναται ἱπτάμενος ὡς πτηνὸν νὰ φθάσῃ εἰς

μίαν ἡμέραν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰς Ἰνδίας. Τὸ δὲ αἷτιον τῆς λύπης του εἶναι, ὡς νομίζω, διότι ἤλπισεν, εἴτε ὄναρ ἰδὼν εἴτε φαντασθεὶς τοιοῦτόν τι, πρὶν ἐξετάσῃ ἐὰν εὖχεται ἐφικτὰ καὶ κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Οὕτω καὶ σὺ, ὦ φίλε· ἐνῶ ὠνειροπόλεις πολλὰ καὶ θαυμαστά, ὁ ὀρθὸς λόγος σὲ ἐκέντησε καὶ ἀνεπήδησες ἀπὸ τοῦ ὕπνου. Ἐπειτα ὀργίζεσαι κατ' αὐτοῦ μόλις ἀνοίγων τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ διώκων μετὰ πολλῆς δυσκολίας τὸν ὕπνον ὅστις σὲ ἔκαμνε νὰ βλέπῃς τόσον ἡδονικὰ πράγματα. Τοῦτο πάσχουσι καὶ οἱ πλάττοντες φαντασιώδη εὐδαιμονίαν. Ἐὰν καθ' ἣν στιγμὴν ὀνειρεύονται ἑαυτοὺς πλουσίους καὶ ἀνορύττουσι θησαυροὺς καὶ βασιλεύουσι, καὶ ἀπολαμβάνουσι πᾶν εἶδος εὐδαιμονίας—ὡς μᾶς πέμπει εὐκόλως ἡ θεὰ ἐκείνη ἡ εὐχὴ, μεγαλόδωρος οὖσα καὶ πρὸς οὐδὲν ἀντιλέγουσα, εἴτε ἐὰν ἐπιθυμήσῃ τις νὰ γίνῃ πτηνὸν, εἴτε κολοσσαῖος τὸ μέγεθος, εἴτε νὰ εὖρῃ ὀλόκληρα ὄρη χρυσοῦ—ἐὰν καθ' ἣν στιγμὴν ὀνειρεύονται ταῦτα, τοὺς πλησιάζῃ ὁ δούλος καὶ ζητήσῃ τι ἐκ τῶν ἀναγκαίων, εἴτε νὰ ἀγοράσῃ ἄρτους, εἴτε ποίαν ἀπόκρισιν νὰ δώσῃ πρὸς τὸν ἀπαιτοῦντα τὸ πρὸ πολλοῦ καθυστερούμενον ἐνοίκιον, ἀγανακτοῦσιν ὡς ἐὰν ἡ ὀχληρὰ ἐκείνη ἀπαίτησις τοῖς ἀφῆρσεν ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ καὶ παρ' ὀλίγον ἀποσπῶσι τὴν ῥίνα τοῦ δούλου. Ἀλλὰ σὺ, ὦ φίλε, μὴ πράξῃς τὸ αὐτὸ πρὸς ἐμὲ, ἐὰν καθ' ἣν στιγμὴν ἀνώρυττες θησαυροὺς, καὶ ἐπέτας εἰς τοὺς ἀέρας, καὶ συνελάμβανες ἰδέας ὑπερφυεῖς, καὶ ἤλπιζες ἀνεφίκτους τινὰς ἐλπίδας, δὲν ἠθέλησα, ἐγὼ ὁ φίλος σου, νὰ σὲ βλέπω κατανάλισκοντα ὅλον τὸν βίον σου εἰς ὄνειρον ἡδονικὸν μὲν ἴσως, ἀλλ' ὄνειρον πάντοτε· ἐὰν, ἀφοῦ ἐξηγέρθῃς, σὲ προτρέπω νὰ ἀσχοληθῇς εἰς ἀντικείμενα ἀναγκαῖα ὅπως διέλθῃς ἀνέτως τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου καὶ σκεφθῇς περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων. Τῶνόντι ὅ,τι ἔπραττες καὶ ἐπενόεις πρὸ ὀλίγου, κατ' οὐδὲν διαφέρει τῶν Ἱπποκενταύρων,

τῶν Χιμαιρῶν, τῶν Γοργόνων καὶ τῶν ἄλλων φαντασιω-
δῶν ὄντων τὰ ὅποια οἱ ὄνειροι, οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ ζωγρά-
φοι εἶναι ἐλεύθεροι νὰ ἀναπλάττωσιν, ἀλλ' οὔτε ὑπῆρξαν
πώποτε οὔτε εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξωσι. Καὶ ὁμῶς ὁ
πολύς λαὸς πιστεύει εἰς τὴν ὑπαρξίν αὐτῶν καὶ τέρπεται
βλέπων ἢ ἀκούων νὰ ὁμιλῶσι περὶ αὐτῶν, διότι εἶναι πα-
ράξενα καὶ ἀλλόκοτα. Καὶ σὺ αὐτὸς ἀκούσας μυθοποιόν
τινα λέγοντα ὅτι ὑπάρχει γυνὴ ὑπερφουῶς καλλονῆς, ἀ-
νωτέρα τῶν Χαρίτων ἢ τῆς οὐρανίας Ἀφροδίτης, χωρὶς
νὰ ἐξετάσῃς πρότερον ἐὰν λέγῃ ἀληθῆ καὶ ἐὰν ὑπάρχῃ
που τῆς γῆς τὸ πλᾶσμα τοῦτο, ἡράσθης ἀμέσως αὐτῆς, ὡς
λέγουσιν ὅτι ἡ Μήδεια ἡράσθη τοῦ Ἰάσονος ἐξ ὀνείρατος.
Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον πρὸ πάντων σὲ ὑπήγαγεν εἰς τὸν ἔρωτα
τοῦτον, σὲ καὶ τοὺς ἄλλους ὅσοι ἐρῶσι τοῦ αὐτοῦ εἰδώ-
λου, εἶναι τοῦτο, ὡς νομίζω, ὅτι ἀφ' ἧς στιγμῆς ὁ ὁμιλῶν
περὶ τῆς γυναικὸς ἐκείνης ἐπιστεύθη ὅτι λέγει ἀληθῆ, πᾶν
ὅ, τι ἐπρόσθεσε σὰς ἐφάνη συνεπὲς εἰς τοῦτο καὶ μόνον ἀπο-
βλέπετε, καὶ διὰ τοῦτο σὰς ἔστυρεν ἐκ τῆς ῥινός· ἐπειδὴ ἐδώ-
κατε ἅπαξ εἰς αὐτὸν τὴν πρώτην λαβὴν, σὰς ὠδήγει πρὸς
τὴν ἀγαπωμένην διὰ τῆς εὐθείας, ὡς ἔλεγεν, ὁδοῦ. Τὰ μετὰ
ταῦτα τῷ ἐφάνησαν, νομίζω, εὐκόλα· οὐδεὶς ὑμῶν ἐσχέθη
εἰς τὴν εἴσοδον νὰ στρέψῃ ὀπίσω τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ νὰ
ἐξετάσῃ ἐὰν τῶντι ἐκείνῃ ἦτο ἡ ἀληθὴς ὁδός, ἢ μήπως,
χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσῃ, εἰσῆλθεν ὅπου δὲν ἔπρεπεν· ἀλλ' ἑ-
καστος ἠκολούθει τὰ ἴχνη τοῦ προπορευομένου, ὡς τὰ
πρόβατα ἀκολουθοῦσι τὸν προηγούμενον, ἐνῶ ἔπρεπεν
εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν εἴσοδον νὰ σκεφθῇ ἐὰν πρέπη νὰ
εἰσέλθῃ.

Ὅ, τι λέγω θὰ γίνῃ σαφέστερον διὰ τῆς ἐξῆς παραβο-
λῆς. Ὑπόθετε ὅτι μεγαλότολμος τις ποιητὴς βεβαιώσῃ ὅτι
ὑπῆρξέ ποτε ἄνθρωπος τρικέφαλος καὶ ἐξάχειρ· ἂν ἀπο-
δεχθῇς τοῦτο ἀδισκτάκτως, καὶ ἂν χωρὶς νὰ ἐξετάσῃς
ἐὰν ἦναι δυνατὸν, τὸ πιστεύσῃς, ὁ ποιητὴς δύναται νὰ

προσθήσῃ ὥς συνέπειαν ὅτι ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος εἶχεν ἑξ ὀφθαλμοῦς, ἑξ ὠτα, ἄφινε τρεῖς φωνὰς συγχρόνως, ἔτρωγε διὰ τριῶν στομάτων καὶ εἶχε τριάκοντα δακτύλους, οὐχὶ δὲ ὥς ἔχομεν ἡμεῖς δέκα εἰς τὰς δύο χεῖρας· ὅτι ὁσάνκισ ἐπρόκειτο νὰ πολεμήσῃ, αἱ μὲν τρεῖς χεῖρές του ἐκράτουν ἐκάστη πέλτην, γέβρον, ἀσπίδα, αἱ δὲ ἄλλαι τρεῖς, ἡ μὲν κατέρφερε πέλεκυν, ἡ δὲ ἔρριπτε λόγχην, ἡ δὲ μετεχειρίζετο ξίφος. Καὶ τίς δὲν θὰ τὸν ἐπίστευε ταῦτα λέγοντα; Αἱ προσθήκαι αὗται θὰ ἦσαν συνέπειαι τῆς ἀρχῆς, τῆς ὁποίας εἰθὺς ἔπρεπε νὰ ἐξετάσῃ τις τὴν ἀξίαν ὅπως ἴδῃ ἐὰν ἦτο παραδεκτέα καὶ πιστευτέα. Τῶνόντι, γενομένης ἀπαξ παραδεκτῆς τῆς ἀρχῆς ταύτης, τὰ λοιπὰ ῥέουσιν ἀφ' ἑαυτῶν χωρὶς νὰ σταματήσωσι, καὶ δὲν εἶναι πλέον εὐκόλῳ νὰ ἀπιστήσωμεν εἰς αὐτὰ ἐπειδὴ εἶναι ἐπακόλουθα καὶ ὅμοια τῇ συγχωρηθείσῃ ἀρχῇ. Τοῦτο πάσχετε καὶ ὑμεῖς. Τυφλούμενοι ὑπὸ τοῦ ἔρωτος καὶ τοῦ πάθους, χωρὶς νὰ ἐξετάσετε τί παρουσιάζεται εἰς ὑμᾶς ἐνώπιον ἐκάστης εἰσόδου, προχωρεῖτε παρασυρόμενοι ὑπὸ τῆς συνεπείας καὶ μὴ ἐννοοῦντες ἐὰν ἡ συνέπεια αὕτη ἦναι ἀληθὴς ἢ ψευδής. Παραδείγματός χάριν, ἐὰν σὲ εἴπῃ τις ὅτι δις πέντε εἶναι ἑπτὰ, καὶ σὺ τὸν πιστεύσης χωρὶς νὰ ἀριθμήσῃς μόνος σου, δύναται τότε νὰ προσθήσῃ ὅτι τετράκις πέντε εἶναι τεσσαράκοντα, καὶ οὕτω καθεξῆς ἐφ' ὅσον θέλει. Οὕτω πράττει καὶ ἡ θαυμαστὴ γεωμετρία. Προβάλλει ζητήματα πηράλογα, ζητεῖ νὰ τῇ συγχωρήσωσι πράγματα οὐδεμίαν ὑπόστασιν ἔχοντα, σημεία ἀδ' αἰρετα, γραμμὰς ἄνευ πλάτους καὶ ἄλλα τοιαῦτα· ἔπειτα οἰκοδομεῖ ἐπὶ τῶν σαθρῶν τούτων θεμελίων οἰκοδόμημα ὅμοιον αὐτῶν καὶ ἀξιοῖ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι λέγει ἀληθῆ ἀπὸ ψευδοῦς ἀρχῆς ὁρμωμένη.

Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ με ὑμᾶς τοὺς φιλοσόφους· παραδεχόμενοι τὰς ἀρχὰς ἐκάστης αἰρέσεως, πιστεύετε εἰς τὰ ἐπακόλουθα καὶ θεωρεῖτε τὰ ἐπακόλουθα ταῦτα ὥς

γνώρισμα τῆς ἀληθείας αὐτῶν, ἂν καὶ ἦναι ψευδῆ. Ἐν τούτοις, ἄλλοι μὲν ἐξ ὑμῶν ἀποθνήσκουσιν ἐν μέσῳ τῶν ἐλπίδων των πρὶν ἰδῶσι τὴν ἀλήθειαν καὶ δυνηθῶσι νὰ καταδικάσωσι τοὺς ἐξαπατήσαντας αὐτούς· ἄλλοι δὲ ἐννοοῦσι μὲν τὴν ἀπάτην, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι πλέον ἀργὰ καὶ ἐγένοντο γέροντες, βαρύνονται νὰ ἀναστρέψωσι καὶ αἰσχύνονται νὰ ὁμολογήσωσιν εἰς τὴν ἡλικίαν των ὅτι ἐνησχολήθησαν ἀνοήτως εἰς παιδαριώδη ἀντικείμενα. Ἐμμένουσι λοιπὸν εἰς τὴν κατάστασίν των ὑπὸ αἰσχύνης, ἐπαινοῦσι τὰ παρόντα, καὶ παροτρύνουσιν ὅσους δύνανται νὰ πράξωσι τὸ αὐτὸ, διὰ νὰ μὴ μένωσιν αὐτοὶ μόνοι ἐξηπατημένοι, ἀλλὰ νὰ ἔχωσι τὴν παραμυθίαν ὅτι καὶ πολλοὶ ἄλλοι πάσχουσι τὰ αὐτὰ μὲ αὐτούς. Ἄλλως τε βλέπουσι καὶ τοῦτο· ὅτι ἐὰν θελήσωσι νὰ φανῶσιν εἰλικρινεῖς, δὲν θὰ δεικνύωνται πλέον ὥς πρότερον εἰς τὰ ὄμματα τοῦ κοινοῦ ὡς ἄνθρωποι σοφοὶ οὐδὲ θὰ ἀπολαμβάνωσι τὴν αὐτὴν ὑπόληψιν. Καὶ γνωρίζοντες λοιπὸν δὲν ὁμολογοῦσιν ἐκουσίως ἀπὸ ποίας ὑπεροχῆς ἐξέπεσαν καὶ πόσον ὀλίγον διαφέρουσι τῶν ἄλλων. Ἴσως εὖρης ὀλίγους οἵτινες θὰ ἔχωσιν ἀρκετὸν θάρρος ὥστε νὰ τολμῶσι νὰ λέγωσιν ὅτι ἐξηπατήθησαν καὶ νὰ ἀποτρέπωσι τοὺς ἄλλους παρομοίας δοκιμασίας. Ἐὰν λοιπὸν ἐπιτύχῃς τοιοῦτόν τινα, κάλει αὐτὸν φιλαλήθη, χρηστὸν, δίκαιον, καὶ ἂν θέλῃς φιλόσοφον· δὲν θὰ φθονήσω ἐὰν αὐτὸς μόνος ἔχῃ τὸ ὄνομα τοῦτο. Οἱ ἄλλοι, ἢ ἀγνοοῦσι τὴν ἀλήθειαν νομίζοντες ὅτι γνωρίζουσιν αὐτὴν, ἢ, ἐὰν τὴν γνωρίζωσι, τὴν κρύπτουσιν ὑπὸ δειλίας καὶ αἰσχύνης καὶ ἐπιθυμίας νὰ προτιμῶνται.

Ἐν τούτοις, δι' ὄνομα τῆς Ἀθηνᾶς, ἃς ἀφήσωμεν ἐδῶ ὅσα εἶπον, ἃς μὴ ὁμιλῶμεν πλέον καὶ ἃς τὰ λησμονήσωμεν ὡς ἐλησμονήθησαν τὰ πρὸ τοῦ ἄρχοντος Εὐκλείδου πραχθέντα. Ὑποθέσωμεν ἐξ ἐναντίας ὅτι ἡ φιλοσοφία τῶν Στωϊκῶν εἶναι ἀληθὴς, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλη,

καὶ ἴδωμεν ἂν ἦναι ἐφικτὴ καὶ δυνατὴ, ἢ εἰς μάτην κοπιῶσιν ὅσοι ποθοῦσιν αὐτήν. Ἡξεύρω τὰς λαμπράς ὑποσχέσεις τὰς ὁποίας δίδει εἰς ἐκείνους οἵτινες ἤθελον εὐτυχῆσαι νὰ φθάσωσιν εἰς τὸ ἀκρότατον σημεῖον· αὐτοὶ μόνοι μέλλουσι νὰ συλλάβωσι καὶ νὰ ἔχωσιν ὅλα τὰ ἀληθῆ ἀγαθὰ. Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ὑποσχέσεων τούτων δύνασθαι σὺ νὰ ἡξεύρης καλλίτερον ἐμοῦ, ἂν συνήντησές τινα τοιοῦτον Στωϊκὸν (Στωϊκὸν φθάσαντα εἰς τὴν κορυφὴν) ἀναίσθητον εἰς τὴν λύπην, εἰς τὰ θέλγητρα τῆς ἡδονῆς, μὴ κυριευόμενον ὑπὸ τῆς ὀργῆς καὶ τοῦ φθόνου, καταφρονούντα τὸν πλοῦτον καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ εὐδαίμονα, καὶ ὅστις νὰ ἦναι κανὼν καὶ γνώμων τοῦ ἐναρέτου βίου. Τῶνόντι ἐκεῖνος ὅστις ἤθελε στερεῖται τοῦ ἐλαχίστου τῶν προσόντων, ἔστω καὶ ἂν εἶχεν ὅλα τὰ ἄλλα ἐντελῆ, θὰ ἦναι ἀτελής καὶ οὐδέποτε εὐδαίμων.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Οὐδένα τοιοῦτον εἶδον.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Εὖγε, ὦ Ἑρμότιμε, διότι δὲν ψεύδεσαι ἐκουσίως. Εἰς τὶ λοιπὸν ἀποβλέπων φιλοσοφεῖς ἀφοῦ βλέπεις ὅτι μήτε ὁ διδάσκαλός σου, μήτε ὁ ἰδικός του, μήτε ὁ πρὸ αὐτοῦ, μήτε οὐδεὶς ἄλλος, ἂν ἀναδράμῃς μέχρι δεκαγονίας, ὑπῆρξε τέλειος σοφὸς καὶ διὰ τοῦτο εὐδαίμων; Οὐδ' ἐκεῖνο δύνασθαι νὰ εἴπῃς, ὅτι σὲ ἀρκεῖ νὰ πλησιάσης ὅσον τὸ δυνατόν πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν, διότι εἰς τὴν θὰ σὲ ὠφελήσῃ; ὁμοίως ἔξω τῆς θύρας εἶναι καὶ ἐν τῷ ὑπαίθρῳ ὃ τε παρὰ τὴν θύραν ἱστάμενος καὶ ὁ μακρὰν αὐτῆς. Ἡ μόνη διαφορὰ εἶναι ὅτι περισσοτέραν λύπην αἰσθάνεται ὁ βλέπων ἐγγύθεν ποίων πραγμάτων στερεῖται. Ἐπειτα, διὰ νὰ πλησιάσης εἰς τὴν εὐδαιμονίαν — σοὶ δίδω τοῦτο — πόσον κοπιᾶζεις, πόσον κατατρύχεις σεαυτόν! Τὸ μείζον μέρος τοῦ βίου σου διαβῆς ἐν ἀπραξίᾳ καὶ καμάτῳ καὶ ἀγρυπνίαις, καὶ κλίεις πρὸς τὴν γῆν. Ἐν τούτοις θὰ κοπιᾷσης, ὡς λέγεις, ἔλλα εἴκοσιν ἔτη τοῦλάχιστον, ἵνα γενόμενος ὀγδοηκον-

τούτης — εἰναι δυνατόν νὰ σοὶ ἐγγυηθῇ ὅτι θὰ ζήσης τοσαῦτα ἔτη — εὗρεθῇ τέλος μεταξὺ τῶν μὴ εὐδαιμονησάντων εἰσέτι; Φαντάζεσαι λοιπὸν ὅτι εἶσαι ὁ μόνος ὅστις θὰ ἐπιτύχῃς τοῦτο; Ἐλπίζεις ὅτι διώκων θὰ φθάσῃς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τόσοι ἄλλοι πρὸ σοῦ, ἀγαθοὶ καὶ ὠκύτεροι, ἐπεδίωξαν εἰς μάτην;

Ἀλλὰ κατάλαβε εἰν θέλης καὶ ἔχε ὀλόκληρον συλλαβὼν. Καὶ πρῶτον μὲν δὲν βλέπω ποῖον δύναται νὰ ἦναι τὸ ἀγαθὸν τὸ ἀντάξιον τῶν τοσούτων πόνων. Ἐπειτα, ἐπὶ πόσον ἔτι χρόνον θέλεις ἀπολαύσει αὐτοῦ γέρον ἡδὺν καὶ παντὸς ἡδέος ἔξωρος καὶ ἔχων, ὡς λέγουσι, τὸν ἕνα πόδα εἰς τὸ φέρετρον; Μήπως, ὦ φίλε, προγυμνάζεσαι δι' ἄλλον βίον, ὅπως ἐλθὼν εἰς ἐκεῖνον διάγῃς καλλίτερον, διδασκθεὶς ἐκ τῆς πείρας νὰ ζῇς ὡς πρέπει· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ὅμοιον ὡς εἰν ἐπὶ πολὺ παρασκευάζῃ τις καὶ εὐτρεπίζῃ ὅπως δειπνήσῃ καλλίτερον, μέχρις οὗ ἀνεπαισθήτως ἀποθάνῃ τῆς πείνης.

Νομίζω ὅμως ὅτι οὐδὲ τοῦτο κατενόησας, ὅτι ἡ μὲν ἀρετὴ ὑπάρχει κυρίως εἰς τὰ ἔργα, οἷον εἰς τὸ νὰ πράττῃς τις δίκαια καὶ σοφὰ καὶ ἀνδρεῖα, ὑμεῖς δὲ — καὶ ὅταν λέγω ὑμεῖς, ἐννοῶ τοὺς ἄκρους τῶν φιλοσοφούντων — ἀποφέντες τὴν πρακτικὴν ταύτην ἔρευναν, μελετᾶτε ἄθλια τινα ῥημάτια, συλλογισμοὺς, ἀπορίας καὶ εἰς ταῦτα διατρέβετε τὸ πλεῖστον τοῦ βίου, ὅστις δὲ ἠθελεν ὑπερτελεῖν ῥῆσαι σᾶς φαίνεται καλλίνικος. Ἐκ τούτων, νομίζω, θαυμάζετε τὸν διδάσκαλον ἐκεῖνον, γέροντα ἄνδρα, ὅτι φέρει εἰς ἀπορίαν ἐκείνους μεθ' ὧν συνομιλεῖ καὶ ἡξεύρεται πῶς πρέπει νὰ ἐρωτᾷ, νὰ μεταχειρίζεται καταλλήλως τὰς σοφιστείας καὶ τὰς πανουργίας καὶ νὰ ἐμβάλλῃ τὸ ἀντίπαλον εἰς ὁδὸν ἀδιέξοδον. Ἀφίνοντες λοιπὸν τὸν καρπὸν — εἶναι δὲ οὗτος εἰς τὰ ἔργα — ἀσχολεῖσθε περὶ τὸν φλοιὸν καὶ εἰς τὰς συνδιαλέξεις σας ῥίπτετε μετὰ

τάξῳ σας τὰ φύλλα. Δὲν πράττετε τοῦτο ὅλοι, ὦ Ἑρμώτιμε, ἀπὸ πρῶτας μέχρις ἐσπέρας;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Οὐδὲν ἄλλο.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Δὲν ἡδύνατό τις νὰ εἴπῃ ὀρθῶς ὅτι ἀφίνοντες τὸ σῶμα θηρεύετε τὴν σκιάν, ἢ ἀμελοῦντες τὸν ὄφιν ῥίπτεσθε ἐπὶ τοῦ δέρματος τοῦ ὄφεως, ἢ μᾶλλον πράττετε ὡς ἄνθρωπος ὅστις χύσας εἰς ἰγδίον ὕδωρ ἀρχίζει νὰ τὸ κτυπᾷ δι' ὑπέρου σιδηροῦ νομίζων ὅτι πράττει ἐργασίαν ἀγαθαίαν καὶ ὠφέλιμον καὶ μὴ γνωρίζων ὅτι εἰς μάτην κοπιᾷ, καθότι τὸ ὕδωρ μένει ὁμοίως ὕδωρ; Ἐπίτρεψόν μοι τώρα νὰ σὲ ἐρωτήσω, ἐάν, ἐκτὸς τῆς ἐπιστήμης, ἤθελες νὰ ὁμοιάζης τὸν διδάσκαλόν σου ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ, νὰ ἦσαι ὡς αὐτὸς ὀργίλος, μικρολόγος, φιλόνεικος καὶ μὰ τὸν Δία φιλήδονος, ἂν καὶ φαίνεται διάφορος εἰς τοὺς πολλούς. Διατὶ σιωπᾷς, ὦ Ἑρμώτιμε; Θέλεις νὰ σοὶ διηγηθῶ ὅσα ἤκουσα ἐσχάτως νὰ λέγῃ ὑπὲρ τῆς φιλοσοφίας γηραιότατος ἀνὴρ παρὰ τῷ ὁποίῳ πάμπολλοι τῶν νέων φοιτῶσι διὰ νὰ μάθωσι τὴν σοφίαν; Ἀπαιτῶν παρὰ τινος τῶν μαθητῶν τὸν μισθὸν ἡγανάκτει λέγων ὅτι ἦτο ὑπερήμερος καὶ ἐκπρόθεσμος εἰς πληρωμὴν τὴν ὁποίαν ὤφειλε νὰ ἐξοφλήσῃ πρὸ δεκαεξεπείρου ἡμερῶν, καθότι ἡ συμφωνία των ἦτο νὰ γίνεταί ἡ πληρωμὴ κατὰ πᾶσαν πρῶτην τοῦ μηνός. Ἠγανάκτει οὐλοπὸν πολὺ ὅτε εἰσῆλθεν ὁ θεῖος τοῦ νεανίσκου, ἄγροικος ἄνθρωπος καὶ ἀνίδεος τῶν ἡμετέρων. «Παῦσε, εἶπε πρὸς τὸν φιλόσοφον, ὦ θαυμάσιε, λέγων ὅτι σὲ ἡδίκηταμεν τὰ μέγιστα διότι δὲν σὲ ἐπληρώσαμεν ἀκόμη τὴν τιμὴν τῶν λόγων τοὺς ὁποίους ἡγοράσαμεν παρὰ σοῦ. Ὅσα μᾶς ἐπώλησας τὰ ἔχεις ἀκόμη καὶ κατ' οὐδὲν ἡλαττώθη ἡ ἐπιστήμη σου ἕνεκα τούτου. Ἡμεῖς ὁμῶς εἰσθεθα μακρὰν τοῦ σκοποῦ τὸν ὁποῖον προετιθέμεν ὅταν σοὶ συνέστησα τὸν νεανίσκον, διότι οὐδόλως ἔγινε διὰ σοῦ καλλίτερος· ἀρπάσας τὴν θυγατέρα τοῦ γείτονός

μου Ἐχεκράτους διέφθειρε παρθένον οὔσαν, καὶ παρ' ὀλίγον νὰ καταδικασθῇ ἐπὶ βιασμῷ ἐὰν ἐγὼ δὲν ἐξηγόραζον παρὰ τοῦ πτωχοῦ Ἐχεκράτους δι' ἐνὸς ταλάντου τὸ πλημμέλημα. Ἐσχάτως ἐρῶάπισε τὴν μητέρα του ἥτις τὸν συνέλαβεν ἐκκομίζοντα ὑπὸ τὸ ἱμάτιόν του κάδον οἴνου, διὰ νὰ πληρώσῃ ὡς νομίζω τὴν συνεισφοράν του. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὀργήν, τὸν θυμὸν, τὴν ἀναισχυντίαν, τὴν τόλμην, τὸ ψεῦδος, εἰς ὅλα ταῦτα ἦτο πολὺ καλλίτερος πέρυσιν ἢ σήμερον. Καὶ ὅμως ἐγὼ ἤθελον εἰς ταῦτα μᾶλλον νὰ ὠφεληθῇ ὑπὸ σοῦ ἢ νὰ μάθῃ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα καθ' ἡμέραν διεξέρχεται εἰς τὸ δεῖπνον πρὸς ἡμᾶς χωρὶς νὰ ἔχωμεν ἀνάγκην, οἶον, κροκόδειλος ἤρπασε τὸ παιδίον καὶ ὑπόσχεται νὰ ἀποδώσῃ αὐτὸ ἐὰν ἀποκριθῇ ὁ πατήρ δὲν ἤξεύρω τί ἢ, εἶναι ἀναγκαῖον, ἡμέρας οὔσης, νὰ μὴ ἦναι νύξ· ἐνίοτε δὲ ὁ γενναῖος μᾶς φυτεύει κέρατα καὶ μᾶς περιπλέκει εἰς τὸν λόγον δὲν ἤξεύρω πῶς. Ἡμεῖς δὲ γελῶμεν εἰς ταῦτα, καὶ μάλιστα ὅταν, φράττων τὰ ὦτα, μελετᾷ καθ' ἑαυτὸν συνθέσεις τινὰς καὶ σχέσεις καὶ καταλήψεις καὶ φαντασίας καὶ ἄλλα τοιαῦτα ὀνόματα. Τὸν ἀκούομεν δὲ νὰ λέγῃ ὅτι ὁ θεὸς δὲν εἶναι εἰς τὸν οὐρανὸν, ἀλλ' εἰσέρχεται πανταχοῦ, εἰς τὰ ξύλα, εἰς τοὺς λίθους, εἰς τὰ ζῶα, καὶ εἰς τὰ εὐτελέστερα ὄντα. Καὶ ὅταν ἡ μήτηρ του τὸν ἠρώτησε διατὶ ἀσχολεῖται εἰς αὐτοὺς τοὺς λήρους, γελάσας ἀπεκρίθη : « Ἄλλ' ἐὰν ἐκμάθω ἀκριβῶς τοὺς λήρους τούτους, οὐδὲν » θὰ μὲ ἐμποδίσῃ νὰ γίνω ὁ μόνος πλούσιος, ὁ μόνος βασιλεὺς, οἱ δὲ ἄλλοι, παραβαλλόμενοι πρὸς ἐμὲ, νὰ » φαίνωνται ἀνδράποδα καὶ καθάρματα. »

Ἀφοῦ εἶπε ταῦτα ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ἰδὲ, ὦ Ἑρμότιμε, τί ἀπεκρίθη ὁ φιλόσοφος, ἀπόκρισιν γεροντικὴν : « Ἐὰν δὲν μὲ ἐπλησίαζεν ὁ νέος οὗτος, εἶπε, νομίζεις ὅτι δὲν θὰ ἐγίνετο πολὺ χειρότερος καὶ δὲν θὰ ἐχρειάζετο ἴσως μὰ τὸν Δία νὰ παραδοθῇ εἰς τὸν δήμιον ; Τώρα

τοῦλάχιστον ἡ φιλοσοφία τῷ ἔβαλε χαλινόν τινα καὶ ὁ πρὸς αὐτὴν σεβασμὸς τὸν κατέστησε μετριώτερον καὶ μᾶλλον ὑποφερτόν, διότι τῷ ἐμπνέει αἰσχύνην τινὰ νὰ φανῇ ἀνάξιος τοῦ σχήματος καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ φιλοσόφου, τὰ ὁποῖα παρακολουθοῦντα παιδαγωγοῦσιν αὐτόν· ὥστε εἶμαι ἄξιος νὰ λάβω παρ' ὑμῶν μισθόν, ἂν ὅχι διότι τὸν ἀνέδειξα καλλίτερον, τοῦλάχιστον δι' ὅσα δὲν ἐπραξεν αἰδοῦμενος τὴν φιλοσοφίαν. Τοῦτο λέγουσι καὶ αἱ τίτθαι περὶ τῶν παιδίων, ὅτι πρέπει νὰ στέλλωνται εἰς τὸν διδάσκαλον, διότι καὶ ἂν δὲν δυνηθῶσι νὰ μάθωσί τι καλόν, οὐδὲν κακὸν ὁμῶς θὰ πράξωσιν ἐκεῖ μένοντα. Ἐγὼ λοιπὸν νομίζω ὅτι ἐξεπλήρωσα ὅλας τὰς ὑποχρεώσεις μου. Λάβε ὃν τινα θέλεις ἐκ τῶν μαθόντων τὰ ἡμέτερα, ἐλθε αὖριον μετ' αὐτοῦ καὶ θὰ ἴδῃς πῶς ὁ νέος οὗτος ἐρωτᾷ, πῶς ἀποκρίνεται, πόσα ἔμαθε καὶ πόσα ἤδη ἀνέγνωσε περὶ ἀξιωματίων, περὶ συλλογισμῶν, περὶ καταλήψεως, περὶ καθηκόντων καὶ ἄλλα ποικίλα. Ἐὰν ἐκτύπησε τὴν μητέρα του, εἰάν ἤρπασε παρθένους, τὶ ταῦτα πρὸς ἐμέ; μήπως μὲ κατεστῆσατε παιδαγωγόν του;»

Ταῦτα εἶπεν ὁ γέρων ἐκεῖνος περὶ τῆς φιλοσοφίας. Σὺ δέ, ὦ Ἑρμότιμε, θὰ εἴπῃς ὅτι, εἰάν φιλοσοφῶμεν, πράττομεν τοῦτο ἀπλῶς διὰ νὰ ἀπέχωμεν ἀπὸ φαυλοτέρων πράξεων; ἢ ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἐπεθυμήσαμεν τὴν φιλοσοφίαν ἐπὶ ἄλλαις ἐλπίσι καὶ ὅχι διὰ νὰ φαινώμεθα κοσμιώτεροι τοῦ λοιποῦ πλήθους; Διατὶ δὲν ἀποκρίνεσαι καὶ εἰς τοῦτο;

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Διατὶ ἄλλο ἢ διότι πλησιάζω νὰ δακρύσω; Ὁ ἀληθὴς λόγος εἰσέδυσεν εἰς τὴν ψυχὴν μου· ὁδύομαι δὲ διότι ἔχασα ὁ ἄθλιος τόσον καιρὸν καὶ προσέτι διὰ τοὺς ὅχι ὀλίγους μισθοὺς τοὺς ὁποίους ἐπλήρωσα διὰ τοὺς τόσους κόπους μου! Σήμερον, ὥς ἄνθρωπος ἀνυπόφορος, βλέπω ποῖα μὲν ἦσαν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐπόθουν, πόσα δὲ ἔπαθον διὰ ταῦτα.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Τίς ἡ ἀνάγκη τῶν δακρύων, ὦ χορηστὲ Ἑρμώτιμῃ; Κατ' ἐμὲ, ὑπάρχει σοφὴ συμβουλή εἰς τινα μῦθον τοῦ Αἰσώπου. Ἄνθρωπός τις, λέγει, ἐκάθητο εἰς τὴν παραλίαν καὶ ἠρίθμει τὰ κύματα τῆς τεταραγμένης θαλάσσης· λανθασθεὶς δὲ εἰς τὴν ἀρίθμησην, ἐλυπεῖτο καὶ ἐδυσφόρει· τότε ἐπαρουσιάσθη ἡ ἀλώπηξ καὶ τῷ εἶπε: «Διατὶ λυπεῖ-αι, ὦ γενναῖε, ἔνεκα τῶν παρελθόντων κυμάτων; ἄρχισον πάλιν νᾶ ἀριθμῆς ἀπὸ τῶρα καὶ μὴ φροντίζης διὰ τὰ ἄλλα.» Καὶ σὺ λοιπὸν, ἐὰν σοὶ φανῇ εὐλογον, πολὺ καλλίτερον θὰ πράξης ἐὰν τοῦ λοιποῦ συμμορφώσης τὸν βίον σου πρὸς τὸν βίον ὅλων καὶ τὴν κοινὴν πολιτείαν, οὐδὲν ἀλλόκοτον ἢ τετυφωμένον ἐλπίζων. Ἐὰν ἔχῃς φρόνησιν, δὲν θὰ αἰσχυνθῇς διότι μετέβαλες γνώμην γέροντων ὧν καὶ ἐτράπης πρὸς τὸ βέλτιον.

Μὴ νομίσῃς, καλὲ μου φίλε, ὅτι προητοίμασα ὅσα εἶπον κατὰ τῆς Στοᾶς ἐκ μίσους ἐξαιρετικοῦ κατὰ τῶν Στωϊκῶν· ὁ λόγος μου εἶναι κοινὸς κατὰ πάντων, διότι τὰ αὐτὰ θὰ σοὶ ἔλεγον ἐὰν ἐξέλεγες τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Πλάτωνος ἢ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ κατεδίδαξες τοιούτουτρόπως τοὺς ἄλλους ἐρήμην. Τώρα δὲ, ἐπειδὴ προετίμησας τὰ τῶν Στωϊκῶν, ὁ λόγος ἐφάνη ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν Στοάν, χωρὶς νᾶ ἔχῃ προσωπικόν τι κατ' αὐτῆς.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ. Ἐχεις δίκαιον, ὦ Λυκίνε· ἐπιστρέφω λοιπὸν εἰς τὰ ὀπίσω διὰ νᾶ μεταβάλλω καὶ αὐτὸ τὸ ἐνδυμα. Δὲν θὰ μὲ ἴδῃς πλέον νᾶ ἔχω μήτε αὐτὸν τὸν λάσιον καὶ βαθὺν πώγωνα τὸν ὁποῖον ἔχω τώρα, μήτε τὸν αὐστηρὸν τρόπον τοῦ ζῆν· ἀλλὰ τὰ πάντα ἐν ἐμοὶ θὰ ὦσιν ἄνεστα καὶ ἐλευθέρα· ἴσως μάλιστα φορέσω καὶ πορφυρίδα διὰ νᾶ μάθωσιν ὅλοι ὅτι δὲν ἔχω πλέον κοινόν τι μὲ ἐκείνους τοὺς λήρους, καὶ εἴθε νᾶ ἡδυνάμην νᾶ ἐρέσω ὅλα ἐκεῖνα ὅσα ἤκουσα παρ' αὐτῶν. Μάθε ὅτι δὲν θὰ ἐδίσταζον νᾶ πῶ ἐλλέβορον ἐὰν ἐπρόκειτο νᾶ πάθω τὸ ἐναντίον ἐκείνου τὸ ὁποῖον συνέβη εἰς τὸν Χρύσιππον

καὶ νὰ μὴ ἐνθιμοῦμαι πλέον ὅσα μὲ εἶπον. Εἰς σέ δὲ, ὦ Λυκίνε, ὀφείλω οὐ μικράν χάριν, διότι μὲ ἀνέσυρς ἀπὸ χειμάρρου βορβορώδους καὶ ὑπὸ βράχων περικυκλουμένου, καθ' ἣν στιγμήν παρὰ συρθεὶς ὑπὸ τῆς βιαιότητος τοῦ ὕδατος, ἐκινδύνευσον νὰ πνιγῶ, φανείς, ὡς λέγουσιν οἱ τραγωδοποιοί, θεὸς ἐκ μηχανῆς. Μὲ φαίνεται δὲ ὅτι δὲν θὰ πράξω κακῶς ἐὰν ξυρίσω τὴν κεφαλὴν ὡς ἐκεῖνοι οἵτινες σώζονται ἀπὸ ναυάγιον, καὶ θέλω νὰ πανηγυρίσω τὴν ἡμέραν καθ' ἣν διελύθη ἡ ἐπὶ τῶν ὀμμάτων μου ἀχλὺς. Ἐὰν δὲ τοῦ λοιποῦ, ἔστω καὶ ἀκουσίως, ἀπαντήσω καθ' ὁδὸν φιλόσοφόν τινα, θὰ στραφῶ πρὸς ἄλλο μέρος καὶ θὰ τὸν ἀποφύγω ὡς ἀποφεύγομεν τοὺς λυσσῶντας κύνας.



ΗΡΟΔΟΤΟΣ Η ΑΙΤΙΩΝ

Εἴθε νὰ ἡδυνάμην νὰ μιμηθῶ τὸν Ἡρόδοτον, δὲ λέγω εἰς ὅλα — καθότι τοῦτο θὰ ᾗ ὁ μεῖζον εὐχῆς — ἀλλὰ τοῦλάχιστον εἰς ἓν ἐξ ὧν, οἷον τὸ κάλλος τῶν λόγων, ἡ τὴν ἀρμονίαν αὐτῶν, ἡ τὴν προσφυᾶ γλυκύτητα τῆς ἰωνικῆς διαλέκτου, ἡ τὴν πλουσιότητα τῶν ἰδεῶν, ἡ τὰ ἄλλα μυρία καλὰ ὅσα ἐκείνος ἔχει συλλήθην καὶ τὰ ὁποῖα οὐδεὶς δύναται νὰ ἐλπίσῃ ὅτι θὰ μιμηθῇ. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὅποιον ἔπραξε διὰ τὰ συγγράμματα τοῦ καὶ διὰ νὰ γίῃ ἡ τεχέως γνωστὸς εἰς ὅλους τοὺς Ἕλληνας, τοῦτο εἶναι εὐκόλον καὶ ἐγὼ καὶ σὺ καὶ ἄλλος νὰ μιμηθώμεν. Ὅταν ἔπλευσεν ἀπὸ τῆς πατρίδος τοῦ Κερίας κατ' εὐθείαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐσκέφθη διὰ τίνος τρόπου τεχέος καὶ εὐκόλου νὰ γίνη ἐπίσημος καὶ περιβόητος, αὐτὸς καὶ τὰ συγγράμματα τοῦ. Νὰ μεταβιβῇ καὶ νὰ ῥυαγινώσκῃ τὰ ἔργα τοῦ τῶρα μὲν εἰς τοὺς Ἀθηναίους,

τόρᾳ δὲ εἰς τοὺς Κορινθίους, ἢ εἰς τοὺς Ἀργεῖους, ἢ εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους κεχωρισμένως, τῷ ἐφάνη μακρὸν, κοπιαστικὸν καὶ πολλὴν διατριβὴν ἀπαιτοῦν· ἤθελε νὰ σπεύσῃ τὸ πρᾶγμα καὶ νὰ δρέψῃ φήμην οὐχὶ διήρημένην καὶ κατατετμημένην, ἐσκέφθη δὲ, ἂν ἦτο δυνατόν, νὰ εὗρεθῇ ἐν μέσῳ ὅλων τῶν Ἑλλήνων συνηγμένων εἰς ἓν μέρος. Οἱ μεγάλοι Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες ἐπλητίζον, καὶ ὁ Ἡρόδοτος ἔκρινεν ὅτι ἐπέστη ἡ κατάλληλος εὐκαιρία τὴν ὁποίαν ἐπόθει τοσοῦτον ζῆλῳ. Τούτου ἕνεκα, ἅμα εἶδεν ὅτι ἡ πανήγυρις ἦτο πλήρης, ὅτι πανταχόθεν συνηθροίσθησαν οἱ ἄριστοι τῶν ἀνδρῶν, ἐλθὼν εἰς τὸν ὀπισθόδομον, παρέσχεν ἑαυτὸν οὐχὶ θεατὴν ἀλλ' ἀγωνιστὴν τῶν Ὀλυμπίων, ἄδων τὰς ἱστορίας, καὶ κατακηλῶν τὰ ὥτα τῶν ἀκροατῶν, οὕτως ὥστε ἐκάλεσαν Μούσας τὰς βίβλους του, ἐννέα καὶ αὐτὰς οὕτως.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐγνώρισαν αὐτὸν πολὺ μᾶλλον ἢ τοὺς Ὀλυμπιονίκας αὐτοὺς, καὶ οὐδεὶς ὑπῆρχεν ὁ ἀγνοῶν τὸ ὄνομα τοῦ Ἡροδότου· οἱ μὲν ἤκουσαν αὐτὸν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, οἱ δὲ ἔμαθον περὶ αὐτοῦ ἐξ ὅσων διηγοῦντο οἱ ἐπιστρέφοντες ἐκ τῆς πανηγύρεως. Παντοῦ ὅπου ἐνεφανίζετο τὸν ἐδείκνυον διὰ τοῦ δακτύλου λέγοντες: «Οὗτος ἐκεῖνος ὁ Ἡρόδοτος ὁ συγγράψας ἰωνιστὶ τὰς Περσικὰς μάχας καὶ ὑμνήσας τὰς νίκας ἡμῶν.» Τοιαῦτα ἐκεῖνος ἀπῆλκυσε ἐκ τῶν ἱστοριῶν, ἐν μιᾷ συνόδῳ λαβὼν τὴν πάνδημον καὶ κοινὴν ψῆφον τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀνακηρυχθεὶς οὐχὶ ὑφ' ἑνὸς μᾶ τὸν Δία κήρυκος, ἀλλ' ἐν ἐκάστῃ τῶν πόλεων ὅθεν εἶχον ἔλθει οἱ πανηγυρισταί.

Ὀλίγον ὕστερον, διδασθέντες ἐκ τούτου ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλο μέσον συντομώτερον διὰ νὰ γίνῃ τις γνωστὸς, ὁ Ἰππίας ὁ ἐπιχώριος αὐτῶν σοφιστὴς, ὁ Πρόδικος ὁ Κεῖος, ὁ Ἀναξίμενης ὁ Χίος, ὁ Πῶλος, ὁ Ἀκραγαντῖνος καὶ ἄλλοι πολλοὶ, ἀπήγγελλον λόγου· πάντοτε καὶ αὐτοὶ εἰς τὰς πανηγύρεις καὶ ἐγένοντο γνωστοὶ ἐν βραχεῖ χρόνῳ.

Ἀλλὰ τίς ἡ ἀνάγκη νὰ σοὶ ἀναφέρω τοὺς παλαιοὺς ἐκείνους σοφιστὰς καὶ συγγραφεῖς καὶ λογογράφους, ἀφροῦ ἐσχάτως ὁ Ἀετίων, ζωγραφήσας, ὡς λέγουσιν, εἰκόνα παριστῶσαν τὸν γάμον τῆς Ῥωξάνης καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἦλθεν εἰς τὰ Ὀλύμπια καὶ ἐξέθεσεν αὐτὴν εἰς τὰ ὄμματα τῶν θεατῶν μετὰ τοσαύτης ἐπιτυχίας ὥστε ὁ Προξενίδας, Ἑλλανοδίκης τότε ὢν, εὐχαριστήθη διὰ τὴν τέχνην καὶ ἔκαμε χαμβρόν του τὸν Ἀετίωνα.

Ἀλλὰ, θὰ μὲ ἡρώτα τις, τί θαυμαστὸν ὑπῆρχεν ἐν τῇ εἰκόνι ἐκείνῃ ὥστε ὁ Ἑλλανοδίκης νὰ συνάψῃ τὸν γάμον τῆς θυγατρὸς του μετὰ τοῦ Ἀετίωνος ὅστις ἦτο ξένος; Ἡ εἰκὼν εἶναι εἰς τὴν Ἰταλίαν, τὴν εἶδον καὶ δύνανμαι νὰ σοὶ δώσω ἰδέαν τινὰ περὶ αὐτῆς. Ἐντὸς θαλάμου περικαλλοῦς ὑπάρχει κλίνη νυμφικὴ, καὶ ἡ Ῥωξάνη, πάγκαλος παρθένος, κάθηται βλέπουσα χαμαὶ καὶ αἰδουμένη τὸν παρεστῶτα Ἀλέξανδρον. Ἐρωτές τινες πετῶσι μειδιῶντες. Ὁ μὲν, ὀπισθεν τῆς νέας, ἐγείρει τὴν καλύπτραν τῆς κεφαλῆς καὶ δεικνύει εἰς τὸν νυμφίον τὴν Ῥωξάνην, ὁ δὲ λίαν δουλικῶς ἀφαιρεῖ τὸ σανδάλιον ἐκ τοῦ ποδὸς ὡς θέλων νὰ τὴν κατακλίνη ἥδη· ἄλλος, λαμβάνων τὴν χλανίδα τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἔρωσ καὶ οὗτος, ἔλκει αὐτὸν πρὸς τὴν Ῥωξάνην δι' ὅλων του τῶν δυνάμεων. Ὁ βασιλεὺς προτφέρει εἰς τὴν παῖδα στέφανον· πλησίον αὐτοῦ, ὡς παρὰ νυμφος, ἵσταται ὁ Ἡρακλείων, κρατῶν καιομένην δᾶδα καὶ ἐπερειδόμενος ἐπὶ μειρακίου ὠραιοτάτου, τοῦ Ὑμεναίου ὡς νομίζω, διότι τὸ ὄνομά του δὲν εἶναι ἐπιγεγραμμένον. Εἰς ἄλλο μέρος τῆς εἰκόνης ἄλλοι ἔρωτες παίζουσι μὲ τὰ ὄπλα τοῦ Ἀλεξάνδρου, δύο μὲν τὴν λόγχην αὐτοῦ φέροντες καὶ μιμούμενοι τοὺς ἀχθοφόρους ὅταν βαστάζωσι δοκὸν καὶ κάμπτωσιν ὑπὸ τὸ βάρος, δύο δὲ ἄλλοι σύρουσιν ἐκ τῶν λωρίων τὴν ἀσπίδα, ἐπὶ τῆς ὁποίας κάθηται ἄλλος ἔχων ὕψος βασιλέως· εἰς δὲ τελευταῖος εἰσελθὼν εἰς τὸν θῶα

ρακα ὅστις κεῖται κατὰ γῆς ὕψτις, φαίνεται ὡς ἂν παραμονεύῃ τοὺς ἄλλους διὰ νὰ τοὺς φοβίσῃ ὁπόταν διέλθωσι πλησίον του.

Ὅλα ταῦτα τὰ ἐπεισόδια δὲν εἶναι πάρεργα, καὶ ὁ Ἀετίων δὲν τὰ ἔθεσεν ἀσκόπως εἰς τὴν εἰκόνα του· ἀλλὰ δηλοῦσι καὶ τὸν εἰς τὰ πολεμικὰ ἔρωτα τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ ὅτι καὶ τὴν Ῥωξάνην ἡγάπα συγχρόνως καὶ τὰ ὅπλα δὲν ἐλησμόνει. Ἀλλως τε ἡδύνατό τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ εἰκὼν ἐνέφαινεν ἀληθῶς νυμφικόν τι ἀφοῦ συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ μνηστεύσῃ ὁ Προξενίδας τὴν θυγατέρα του μετὰ τοῦ Ἀετίωνος. Ὡστε ὁ Ἀετίων ἐπέστρεψεν ἀφοῦ ἐώρτασε γάμον ὅστις οὕτως εἶπεν ὑπῆρξε συνέχεια τοῦ γάμου τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ὁ βασιλεὺς ἐχρησίμωσεν ὡς παρὰ νυμφος εἰς τὸν ζωγράφον, καὶ ἡ ἀξία ἐνὸς γάμου ἐζωγραφημένου ὑπῆρξεν ἀληθῆς ὑμέναιος.

Ὁ Ἡρόδοτος λοιπὸν, διὰ νὰ ἐπανέλθω εἰς ἐκεῖνον, ἐσκέπτετο ὅτι ἡ πανήγυρις τῶν Ὀλυμπίων ἦτο ἱκανὴ νὰ ἀναδείξῃ θαυμαστὸν καὶ συγγραφέα διηγούμενον εἰς τοὺς Ἕλληνας τὰς Ἑλληνικὰς νίκας. Τοῦτο δὲ καὶ ἔπραξεν. Ἐγὼ δὲ—καὶ μὰ τὸν Φίλιον Δία, μὴ μὲ ὑπολάβητε τόσον παράφρονα ὥστε νὰ παραβάλω τὰ συγγράμματά μου πρὸς τὰ ἰδικά του—τοιούτῳ τι ἔπαθον ὅμοιον. Ὅτε τὸ πρῶτον ἦλθον εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἐσκέφθην τί ἔπρεπε νὰ πράξω. Ἐπεθύμουν νὰ δείξω εἰς ὅλους τοὺς Μακεδόνας ποῖος ἦμην καὶ νὰ καταστήσω γνωστὰ εἰς αὐτοὺς τὰ συγγράμματά μου· μοὶ ἐφαίνετο ὅμως δύσκολον νὰ περιέλθω ὅλας τὰς πόλεις ἐντὸς ἐνὸς ἔτους. Ἐσκέφθην λοιπὸν ὅτι θὰ ἦτο καλλίτερον νὰ περιμείνω τὴν σημερινὴν σύνοδον, νὰ παρουσιασθῶ εἰς αὐτὴν καὶ νὰ ἀπαγγεῖλω λόγον τινά, ἐλπίζων νὰ ἴδω τοιουτοτρόπως ἐκπληρουμένας ὅλας τὰς εὐχάς μου.

Ἦλθετε λοιπὸν· ἔχω ἐνώπιόν μου τοὺς ἐκλεκτοὺς ἐκάστης πόλεως, τὸ ἄνθος τῆς Μακεδονίας. Εἵμεθα εἰς

τὸν περίβολον μεγάλης πόλεως, καὶ ὅχι μὰ τὸν Δία εἰς τὴν Πίσαν μὲ τὰ στενὰ ὄριά της, τὰς σκηνάς, τὰς καλύβας, τὸ πνῆγος. Οἱ πανηγυρίζουσι δὲν εἶναι συρφετώδης ὄχλος, θέλων νὰ ἴδῃ ἀθλητὰς μᾶλλον καὶ παρέργως ἀκούων τὸν Ἡρόδοτον, ἀλλ' οἱ δοκιμώτατοι τῶν ῥητόρων, τῶν συγγραφέων καὶ τῶν σοφιστῶν· οὕτως ὥστε δύναμει νὰ φοβηθῶ μήπως ἡ θέσις μου δὲν ἦναι ἐντελῶς ἀνάλογος πρὸς τὴν τῶν Ὀλυμπίων. Ἐάν, τῶνόντι, μὲ συγκρίνετε πρὸς τὸν Πολυδάμαντα, τὸν Γλαῦκον ἢ τὸν Μίλωνα, θὰ σᾶς φανῶ ἄνθρωπος θρασύς· ἀλλ' ἐάν τοὺς λησμονήσετε διὰ νὰ μὲ κρίνετε ποῖος εἶμαι ἀπ' ἐμαυτοῦ μόνου, θὰ ἴδετε ὅτι δὲν θὰ φανῶ ἴσως ἄξιος μαστιγώσεως διότι μετέβην εἰς τόσον μέγα στάδιον, καὶ ἡ κρίσις αὕτη μὲ ἀρκεῖ.

ΚΚ΄.

ΖΕΥΞΙΣ Η ΑΝΤΙΟΧΟΣ

Ἐσχάτως, ἀπαγγείλας πρὸς ὑμᾶς λόγον τινὰ, ἐπέστρεφον οἴκαδε, ὅτε πολλοὶ ἐξ ἐκείνων οἵτινες μὲ εἶχον ἀκούσει—νομίζω δὲ ὅτι οὐδὲν κωλύει νὰ εἶπω καὶ τοῦτο πρὸς ὑμᾶς, φίλους ἤδη ὄντας—μὲ ἐπλησίασαν φιλοφρόνως καὶ ἐφαίνοντο ὅτι μὲ ἐθαύμαζον. Μὲ συνώδυσαν ἐπὶ πολὺ καὶ τοσοῦτον ἐβόων καὶ ἐπήνουν ὥστε ἡρυθρίασα φοβηθεὶς μήπως ἤμην πολὺ κατώτερος τῶν ἐπαίνων ἐκείνων. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον πρὸ πάντων ἐκίνει τὸν θαυμασμόν των ἦτο ἡ παραδοξότης τῶν συγγραμμάτων μου καὶ ὁ πολὺς ἐν αὐτοῖς νεωτερισμός. Ἄς ἀναφέρωμεν τινὰς τῶν ἀναφωνήσεών των: «ὦ τῆς καινότητος Ἡράκλεις, ποία παραδοξολογία. Τὶ εὐμήχανος ἄνθρωπος. Οὐδέποτε εἶπέ τις τοιούτους λόγους.» Ταῦτα ἔλεγον καὶ ἄλλα παρόμοια, τεθειλγμένοι εἰσέτι ὑπὸ τῆς ἀκροάσεως. Καὶ ποίαν

αίτιαν θὰ εἶχον νὰ ψεύδωνται καὶ νὰ κολακεύωσι ξένον ἄνθρωπον, κατὰ τὰ ἄλλα ἐντελῶς ἀδιάφορον εἰς αὐτούς;

Θὰ τὸ ὁμολογήσω ὁμῶς· οἱ ἔπαινοι ἐκεῖνοι οὐκ ὀλίγον μὲ δυσηρέστησαν. Ὅτε λοιπὸν ἀπῆλθον καὶ ἔμεινα μόνος, εἶπον κατ' ἑμαυτόν: «Πῶς! τοῦτο μόνον τὸ χάριεν ὑπάρχει εἰς τὰ συγγράμματά μου ὅτι δὲν εἶναι συνήθη καὶ δὲν βαδίζουσι τὴν κοινὴν ὁδὸν μετὰ τῶν ἄλλων; ἐλλείπουσιν λοιπὸν ἐξ αὐτῶν αἱ καλαὶ ἐκφράσεις καὶ κατὰ τὸν ἀρχαῖον κανόνα ἐκτεθειμέναι, ἡ ὀξύτης τοῦ νοῦς, ἡ λεπτότης τῆς φαντασίας, ἡ Ἀττικὴ χάρις, ἡ ἁρμονία, ἡ τέχνη τέλος ἥτις πηγάζει ἐξ ὅλων τούτων τῶν προσόντων; ἐν ὑπέρχον, δὲν θὰ ἄφινον αὐτὰ διὰ νὰ ἐπαινήσωσι μόνον τὸ καινὸν τῆς συγγραφῆς καὶ ξενίζον. Ἄφρων ἐγὼ, ὅστις ἐνόμιζον ὅτι, ὅταν οἱ ἀκροαταὶ ἀνεπήδων διὰ νὰ μὲ χειροκροτήσωσι, δὲν ἐθέλογοντο μόνον ἐκ τοῦ νεωτερισμοῦ, κατὰ τὸν λόγον ἐκεῖνον τοῦ Ὀμήρου:

Τὸ νέον ἔσμα πάντοτε εὐχαριστεῖ τὰ ὤτα,

ἀλλ' ὅτι, οἷαδὴποτε καὶ ἂν ἦτο ἡ ἀξία αὕτη, ἡδυνάμην νὰ κολακευθῶ ὅτι αὕτη μὲν ἐθεωρεῖτο ὡς προσθήκη τις, ὡς ἀπλοῦν κόσμημα, συντελοῦν πρὸς τὸν ἔπαινον, ἐκεῖνα δὲ ἦσαν τὰ τῷ ὄντι ἐπαινούμενα καὶ ὑπὸ τῶν ἀκουόντων εὐφημούμενα.» Διὰ τοῦτο ἡ ἔπαρσις μου ἦτο μεγάλη καὶ ἐκινδύνευον νὰ πιστεύσω εἰς ὅσα ἔλεγον, ὅτι ἤμην ὁ μόνος εἰς τὸ εἶδός μου μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ἄλλ' ὡς λέγουσιν, ἄνθρακες ὁ θησαυρός μου, καὶ ὀλίγου δεῖν νὰ ἐπαινώμαι παρ' αὐτῶν ὡς θαυματοποιός τις.

Θέλω λοιπὸν νὰ σᾶς διηγηθῶ τὶ ἐπραξε ζωγράφος τις εἰς παρομοίαν περίπτωσιν. Ὁ Ζεῦξις ἐκεῖνος, ὁ ἄριστος τῶν ζωγράφων, οὐδέποτε ἐζωγράφει δημῳδὴ καὶ κοινὰ ἀντικείμενα· σπανίως τοῦλάχιστον ἐζωγράφησεν ἥρωας ἢ θεοὺς ἢ πολέμους· ἐζήτει δὲ πάντοτε νὰ ἐπινοήσῃ

καινοφανές τι καὶ ἀλλόκοτον, καὶ δι' ἐκείνου ἐπεδείκνυε τὴν ἀκριβείαν τῆς τέχνης. Μεταξὺ τῶν ἄλλων τολμηρῶν ἔργων, ὁ Ζεῦξις ἐποίησε καὶ θήλειαν Ἱπποκένταυρον γαλουχοῦσαν δύο νεογνὰ δίδυμα. Τῆς εἰκόνης ταύτης ἀντίγραφον ἀκριβέστατον ὑπάρχει σήμερον ἐν Ἀθήναις, τὸ δ' ἀρχέτυπον αὐτὸ, ὡς λέγουσιν, ἔπεμψε μετ' ἄλλων εἰς τὴν Ἰταλίαν ὁ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων Σύλλας. Ἀλλὰ βυθισθείσης, νομίζω, τῆς ὁκλάδος περὶ τὸν Μάλεαν, ἐχάθησαν ὅλα καὶ ἡ εἰκὼν. Ἀλλ' ἐγὼ εἶδον τὴν εἰκόνα τῆς εἰκόνης καὶ θὰ προσπαθῆσω νὰ σὰς περιγράψω αὐτὴν, ὅχι διότι εἶμαι μὲν τὸν Δία εἰδήμων περὶ τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ διότι ἔχω πρόσφατον τὴν ἀνάμνησιν ἰδὼν αὐτὴν εἰς Ἀθήνας παρὰ τινι ζωγράφῳ. Ὁ ζωγράφος δὲ θαυμασμὸς ὅστις μὲ κατέλαβεν εἰς τὴν θέαν τοῦ ἀριστουργήματος ἐκείνου, θὰ συντελέσῃ σήμερον μεγάλως εἰς τὴν σαφεστέραν περιγραφὴν αὐτῆς.

Ἐπὶ χλόῃς εὐθαλοῦς ἐζωγραφήθη ἡ Κένταυρος αὕτη· τὸ ἵππειον μέρος τοῦ σώματός της κεῖται χαμαὶ καὶ ἔχει τεταμένους τοὺς ὀπισθίους πόδας· τὸ δὲ γυναικεῖον αὐτῆς μέρος στηρίζεται ἐπὶ τοῦ ἀγκῶνος· οἱ ἐμπρόσθιοι πόδες δὲν εἶναι καὶ οὗτοι τεταμένοι, ὡς ζώου ἀναπαυομένου πλαγίως, ἀλλ' ὁ μὲν φαίνεται καμπύλος ὡς ὁκλάζοντος καὶ ἔχει ὑπεσταλμένην τὴν ὀπλὴν, ὁ δὲ ἐπ' ἀνίσταται καὶ ἀντιλαμβάνεται τοῦ ἐδάφους, ὡς εἶναι οἱ ἵπποι οἵτινες πειρῶνται νὰ ἀναπηδήσωσιν. Ἐκ τῶν νεογνῶν τὸ μὲν κρατεῖ εἰς τὰς ἀγκάλας της καὶ τρέφει ἀνθρωπίνως προσφέρουσα τὸν γυναικεῖον μαστὸν, τὸ δὲ ἕτερον θηλάζει ἐκ τοῦ θήλεος μαστοῦ κατὰ τὸν πωλικὸν τρόπον. Ἀνω τῆς εἰκόνης ὡς ἀπὸ σκοπιᾶς, Ἱπποκένταυρος τις, ἀνὴρ βεβαίως ἐκείνης ἥτις ἀμφοτέρωθεν γαλουχεῖ τὰ βρέφη, ἐπικύπτει γελῶν. Δὲν φαίνεται ὅλον τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸ ἥμισυ μόνον. Διὰ τῆς δεξιᾶς κρατεῖ σκύμνον λέοντος τὸν ὁποῖον αἰώρει ὑπὲρ τὴν κεφα-

λήν του, καὶ φαίνεται τερπόμενος νὰ φοβίζῃ τὰ βρέφη.

Καὶ τὰς μὲν ἄλλας καλλονὰς τῆς εἰκόνης ταύτης αἵτι-
νας διαφεύγουσιν ἐν μέρει τὸ ὄμμα ἀμαθοῦς ὥς ἐμὲ ἂν
καὶ ἔχωσιν ὅλην τὴν δύναμιν τῆς τέχνης, οἷον τὴν ἄκραν
τελειότητα τῶν γραμμῶν, τὴν ἀκριβῆ κρᾶσιν τῶν χρω-
μάτων, τὰ ἐντέχνως πεποιημένα φωτεινὰ καὶ σκιώδη
μέρη, τὴν ἐντελῆ ἀναλογίαν τῶν μερῶν μετὰ τοῦ ὅλου,
τὴν γενικὴν ἁρμονίαν, ἀρίνω νὰ τὰς ἐπαινέσωσιν οἱ ζω-
γράφοι, ὧν ἔργον εἶναι νὰ ἡξέωρωσι τὰ τοιαῦτα· ἐγὼ δὲ
ἐκεῖνο μάλιστα ἐπῆνεσα τοῦ Ζεῦξιδος, ὅτι ἐν μιᾷ καὶ τῇ
αὐτῇ ὑποθέσει ποικίλως ἐπέδειξε τὴν μεγαλοφυΐαν του,
τὸν μὲν ἄνδρα ζωγραφίσας φοβερὸν καὶ ἄγριον, μὲ χαί-
την ὑπερηφάνως ἐρριμμένην, μὲ σῶμα λάσιον οὐχὶ μόνον
κατὰ τὸ ἵππειον μέρος· ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ἀνθρώπειον,
καὶ δοὺς εἰς τοὺς πλατεῖς αὐτοῦ ὤμους καὶ εἰς τὸ γε-
λόεν βλέμμα θηριῶδες τι, ὀρεινὸν καὶ ἀνήμερον.

Τοῦτον μὲν οὕτως ἐξωγράφησεν· ἡ δὲ θήλεια ὁμοιάζει
μὲ τὰς ὠραιότατας ἐκείνας ἵππους τῆς Θεσσαλίας αἵτι-
νες εἶναι εἰσέτι ἀδάμαστοι καὶ δὲν ἡσθάνθησαν ἀναβά-
την. Τὸ ἀνώτερον μέρος αὐτῆς εἶναι γυναικὸς ὠραιότατης
πλὴν τῶν ὠτων ἅτινα εἶναι σατυρώδη· ἀλλ' ἡ μῆξις, ἡ
ἁρμογὴ τῶν δύο φύσεων, εἰς τὸ μέρος εἰς δὲ τὸ ἵππικόν
συνάπτεται καὶ συνδέεται μετὰ τοῦ γυναικείου, τοσοῦτον
ἡρέμα γίνεται καὶ μετὰ λεπτότητος, ὥστε διαφεύγει τὸ
ὄμμα καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ διακρίνη τις τὴν ἀπὸ τοῦ
ἐνὸς εἰς τὸ ἕτερον μετάβασιν. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ νήπια,
μὲ ὅλην τὴν νεαρὰν ἡλικίαν των, βλέπει τις εἰς τὴν φυ-
σιογνωμίαν των ἄγριόν τι καὶ φοβερὸν μεμιγμένον μετὰ
γλυκύτητος· ἐκεῖνο δὲ τὸ ὅποιον μοὶ ἐφάνη θαυμαστὸν
εἶναι ὅτι τὰ παιδικὰ βλέμματά των στρέφονται πρὸς τὸν
σκύμνον τοῦ λέοντος, χωρὶς νὰ ἐγκαταλείπωσι τὴν θη-
λὴν καὶ χωρὶς νὰ ἀποσπασθῶσι τῆς μητρὸς των.

Ταύτην τὴν εἰκόνα ἐπιδείξας ὁ Ζεῦξις ἐνόμιζεν ὅτι

ἤθελεν ἐκπλήξῃ τοὺς βλέποντας ἐπὶ τῇ τέχνῃ· οἱ δὲ ἐβόησαν μὲν πάραυτα, διότι τί ἄλλο νὰ ἔπραττον εἰς τὴν θέαν τοιοῦτου ἀριστουργήματος; Ἀλλὰ δὲν ἐπήνεσαν ὅλοι εἰμὴ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπηνέιατε καὶ εἰς ἐμὲ, τὸ παράξενον τῆς ἐπινοίας, τὴν ἀλλόκοτον ἰδέαν εἰκόνας νέας καὶ ἀγνώστου μέχρι τότε. Ἐννοήσας λοιπὸν ὁ Ζεῦξις ὅτι ἡ παραδοξότης μόνη ἀπησχόλει αὐτοὺς καὶ ὅτι ἐθεώρουν ὡς πάρεργον τὴν τελείαν τέχνην τῶν λεπτομερειῶν: «Ἐμπρὸς, ὦ Μικκίων, εἶπε πρὸς τὸν μαθητὴν, περίβαλε τὴν εἰκόνα καὶ ἃς ἀποκομίσωμεν αὐτὴν οἴκαδε. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐπαινοῦσι τὸν πηλὸν τῆς τέχνης, ἀδιαφοροῦσι δὲ ἐὰν ἔχη καλῶς καὶ κατὰ τὴν τέχνην· ἡ ἀκρίβεια τῆς ἐκτελέσεως ἐξαφανίζεται πρὸ τῆς καινοτομίας τῆς ὑποθέσεως.»

Ὁ μὲν Ζεῦξις οὕτως ὠμίλησεν, ὀργιλωτέρου ἴσως τοῦ δέοντος. Ὁ δὲ Ἀντίοχος ὁ ἐπικληθεὶς σωτὴρ λέγεται ὅτι ἔπαθε καὶ οὗτος ὅμοιον τι κατὰ τὴν πρὸς τοὺς Γαλάτας μάχην. Ἐὰν θέλετε, θὰ διηγηθῶ καὶ τοῦτο, ὁποῖον ἐγένετο. Ἡξέυρων ὅτι οὗτοι ἦσαν ἄλκιμοι καὶ βλέπων ὅτι ἦσαν ἀνώτεροι τὸν ἀριθμὸν, ὅτι ἐσχημάτιζον φάλαγγα κρατερὰν, ἔχουσιν εἰς μέτωπον μάχης καὶ ἐπὶ βάθους εἴκοσι καὶ τεσσαρῶν ὀπλιτῶν προτεταγμένους τοὺς χαλκοθώρακας αὐτῶν, ἐκατέρωθεν δὲ εἰς τὰ δύο κέρατα εἴκοσι χιλιᾶδας ἵππικόν, ἐκ δὲ τοῦ κέντρου μέλλοντα νὰ ἐκπηδήσωσιν ὀγδοήκοντα δρεπανηρόρα ἄρματα, καὶ διπλάσια ἄλλα μὲ δύο ἵππους· ταῦτα βλέπων ὁ Ἀντίοχος ἀπηλπίσθη καὶ ἐπίστευσεν ὅτι ὁ στρατὸς ἐκεῖνος ἦτο ἀκαταμάχητος, τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ ὁ ἰδικὸς του εἶχε συλλεχθῇ μετὰ σπουδῆς, οὔτε πολὺς οὔτε κατ' ἀξίαν τοῦ πολέμου· συνέκειτο δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ πελταστῶν καὶ ψιλῶν. Οἱ γυμνῆτες ἀπεστέλουν πλειότερον τοῦ ἡμίσεως τοῦ στρατοῦ. Ἐσκέπτετο δὲ ἤδη νὰ κάμῃ σπονδὰς καὶ νὰ ἐπινοήσῃ εὐπρεπῆ τινα διάλυσιν τοῦ πολέμου.

Ἄλλ' ὁ Θεοδότας ὁ Ῥόδιος, ἀνὴρ γενναῖος καὶ ἔμπειρος τακτικός, παρעυρεθεῖς ἐκεῖ δὲν τὸν ἄφησε νὰ ἀπελπισθῇ περὶ τῆς ἐπιτυχίας. Ὁ Ἀντίοχος εἶχε δεκαεξ' ἐλέφαντας· τούτους διέταξεν ὁ Θεοδότας νὰ κρατῶσιν ὅσον τὸ δυνατόν κεκρυμμένους καὶ νὰ μὴ φαίνωνται ὑψούμενοι ὑπεράνω τοῦ στρατοῦ· ὅταν δὲ σημάνῃ ὁ σαλπικτῆς, καὶ ἀρχίσῃ ἡ συμπλοκὴ, καὶ ἔλθωσιν εἰς χεῖρας, καὶ ἐπελάσῃ τὸ ἵππικὸν τῶν πολεμίων, καὶ ἀνοιγομένης τῆς φάλαγγος ὁρμήσωσι τὰ ἄρματα, τότε ἀνὰ τέσσαρες μὲν τῶν ἐλεφάντων νὰ ἀπαντήσωσιν ἑκατέραν τῶν μοιρῶν τοῦ ἐχθρικοῦ ἵππικοῦ, οἱ ὀκτὼ δὲ ἄλλοι νὰ ἀφειῶσιν κατὰ τῶν δρεπανηφόρων ἀρμάτων καὶ τῶν ὑπὸ δύο ἵππων συρομένων. «Ἐὰν γίνῃ τοῦτο, εἶπε, θὰ φοβηθῶσιν οἱ ἵπποι αὐτῶν, καὶ φεύγοντες θὰ πέσωσι πάλιν κατὰ τῶν Γαλατῶν.» Καὶ οὕτως ἐγένετο.

Οἱ Γαλάται καὶ οἱ ἵπποι αὐτῶν μηδέποτε ἰδόντες ἐλέφαντας, τοσοῦτον ἐταράχθησαν πρὸς τὸ παράδοξον τῆς ὀψεως, ὥστε ἐνῶ ἦσαν εἰσέτι μακρὰν τὰ θηρία ἐκεῖνα, ἐπειδὴ μόνον ἤκουσαν τὰς κραυγὰς τῶν καὶ εἶδον τοὺς ὀδόντας τῶν ἀποστίλβοντας περισσότερον ὥς ἐκ τῆς μελανότητος τοῦ σώματος, καὶ τὰς προβοσκίδας τῶν ὀρθουμένας καὶ ἀπειλούσας νὰ ἀρπάσωσι πᾶν τὸ προστυχόν, ἐκκλίναντες πρὶν φθάσωσιν ἐντὸς βέλους, ἔφρευγον ἀτάκτως· καὶ οἱ μὲν πεζοὶ διεπέρων ἀλλήλους διὰ τῶν δορατίων καὶ κατεπατοῦντο ὑπὸ τῶν ἱππέων οἵτινες εἶχον ἐπιπέσει κατ' αὐτῶν· τὰ δὲ ἄρματα ἀναστρέψαντα καὶ ταῦτα πάλιν εἰς τοὺς οἰκείους, καθήμαξαν τὴν πορείαν τῶν, καὶ ὡς λέγει ὁ Ὅμηρος: «Οἱ δίφροι ἐπιπτον, καὶ πίπτοντες ἐκυλίωντο μετὰ κρότου.» Οἱ ἵπποι, ἀποτραπέντες ἅπαξ τῆς εὐθείας ὁδοῦ καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντιστῶσιν εἰς τοὺς ἐλέφαντας, ἔρριπτον κάτω τοὺς ὀδηγούς τῶν καὶ ἔσυρον τὸ ἄρμα κενὸν καὶ κροταλίζον, τέμνοντες μὰ τὸν Δία καὶ διαιροῦντες διὰ τῶν δρεπάνων

ΚΑ'.

ΑΡΜΟΝΙΑΔΗΣ

Ἄρμονίδης ὁ αὐλητὴς ἡρώτησέ ποτε τὸν διδάσκαλόν του Τιμόθεον: «Εἰπέ μοι, ὦ Τιμόθεε, πῶς δύναμαι νὰ γίνω ἐνδοξος ἐν τῇ τέχνῃ; τί πρέπει νὰ πράξω διὰ νὰ μὲ γνωρίσωσιν ὅλοι οἱ Ἕλληνες; Ἐμαθὼν ἤδη πικρὰ σοῦ νὰ προσαρμόζω τὸν αὐλὸν ἀκριβῶς, νὰ φυτῶ εἰς τὴν ὀπὴν, νὰ ἐξάγῃ ἤχους μελωδικούς, νὰ ὑψῶ τοὺς δακτύλους μετὰ ταχύτητος καὶ νὰ καταβιβάζω αὐτοὺς ἐγκαίρως, νὰ βαίνω μετὰ ῥυθμοῦ, νὰ ἦναι σύμφωνα τὰ μέλη πρὸς τὸν χορὸν, νὰ διαφυλάττῃ τὸ ἴδιον ἐκάστη ἀρμονία, ἡ Φρυγία τὸ ἐνθεον, ἡ Λυδία τὸ βακχικόν, ἡ Δωρία τὸ σεμνόν, ἡ Ἰωνικὴ τὸ γλαφυρόν. Ταῦτα μὲν πάντα ἐξέμαθον παρὰ σοῦ· ἀλλ' ἐκεῖνο χάριν τοῦ ὁποίου ἐπεθύμησα τὴν αὐλητικὴν, δὲν ἤξεύρω πῶς θὰ δυνηθῶ νὰ τὸ ἀπολαύσω· ἐννοῶ τὴν δόξαν, τὴν δημοτικότητα ἐκείνην ἣτις θὰ μὲ καταστήσῃ δακτυλοδεικτούμενον καὶ νὰ λέγωσιν ὅσοι μὲ βλέπουσιν, ὅπου καὶ ἂν φανῶ: «Ἐκεῖνος εἶναι! Εἶναι ὁ Ἄρμονίδης ὁ ἄριστος αὐλητής!» Τοιαύτη ἦτο ἡ τιμὴ τὴν ὁποίαν ἀπήλαυσε ἄλλοτε καὶ σὺ, ὅτε ἐλθὼν ἐκ Βοιωτίας ἠὔλησες ἐν τῇ Πανδιονίδει καὶ ἐνίκησες ἐν τῷ Αἴαντι τῷ ἐμμανεῖ τοῦ ὁποίου τὸ μέλος ἐποίησεν ὁ δμῶνυμός σου· οὐδεὶς ἔμεινε τότε μὴ γνωρίζων τὸ ὄνομα τοῦ ἐκ Θηβῶν Τιμοθέου. Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ ὅπου φανῆς, ὅλοι τρέχουσι πρὸς σὲ ὡς τὰ ὄρνεα περὶ τὴν γλαῦκα. Ἰδοὺ διατὶ ἠυχήθην νὰ γίνω αὐλητὴς, ἰδοὺ διατὶ ἐκοπίασα τόσον· διότι νὰ αὐλῶ μόνον χωρὶς νὰ γίνω ἐνδοξος δὲν θὰ τὸ ἐδεχόμην, ἔστω καὶ ἂν ἔμελλον νὰ ἐξισωθῶ μὲ τὸν Μαρσύαν ἢ τὸν Ὀλυμπαν ἀλλὰ νὰ μένω ἄγνωστος. Τί ὠφελεῖ, ὡς λέγουσιν, ἡ μουσικὴ μυστικὴ καὶ κεκρυμμένη; Δίδαξόν με λοιπὸν τὶ ὀφείλω νὰ πράξω καὶ πῶς

νὰ μεταχειρισθῶ τὴν τέχνην ταύτην· θέλω δὲ σοὶ ὀφεί-
λει διττὴν χάριν, καὶ διὰ τὴν αὐλήσιν, καὶ, τὸ μέγι-
στον, διὰ τὴν ἐξ αὐτῆς δόξαν.»

Ἀπεκρίθη δὲ εἰς αὐτὸν ὁ Τιμόθεος· Μάθε, ὦ Ἀρμο-
νίδη, ὅτι ταῦτα τὰ ὁποῖα ποθεῖς, τὸν ἔπαινον, τὴν δό-
ξαν, τὴν φήμην, τὴν δημοτικότητα, δὲν εἶναι μικρὰ
πράγματα. Νὰ ἐμφανίζεσαι εἰς τὸ κοινὸν, νὰ ἀκούεσαι,
διὰ νὰ ἐπιτύχῃς τοῦτο, θὰ ᾔτο μέσον μακρὸν, καὶ πά-
λιν ὁμῶς τοιουτοτρόπως δὲν θὰ σὲ ἐγνώριζον ὅλοι· διότι
ποῦ νὰ εὑρεθῇ θέατρον ἢ στάδιον τόσον μέγα ἐν τῷ
ὁποίῳ νὰ αὐλήσῃς ἐνώπιον ὅλων τῶν Ἑλλήνων; Ἐν τού-
τοις, ἐὰν θέλῃς νὰ γίνῃς ταχέως γνωστὸς καὶ νὰ ἴδῃς
πληρουμένην τὴν εὐχὴν σου, ἄκουσον τὶ θὰ σὲ συμβου-
λεύσω. Αὐλεῖ μὲν ἐνίοτε εἰς τὰ θέατρα, μὴ σὲ μέλει δὲ
διὰ τὸ πλῆθος· Ἡ συντομωτέρα ὁδὸς καὶ εὐκολώτερον ἄ-
γουσα πρὸς τὴν δόξαν εἶναι αὕτη· νὰ ἐκλέγῃς ὡς ἀκροα-
τὰς ἐξ ὅλης τῆς Ἑλλάδος τοὺς ἀρίστους καὶ ὀλίγους οἵ-
τινες εἶναι οἱ κορυφαῖοι καὶ ἀναμφιλόγως θαυμαστοὶ καὶ
τῶν ὁποίων ἡ ἐπίκρισις ἢ ὁ ἔπαινος πιστεύονται. Ἐὰν,
λέγω, ἐπιδείξῃς εἰς τούτους τὴν περὶ τὸ αὐλεῖν ἱκανό-
τητά του καὶ ἐὰν σὲ ἐπαινέσωσιν, ἔσο βέβαιος ὅτι ἐντὸς
ὀλίγου θέλεις γίνῃς γνωστὸς εἰς ὅλους τοὺς Ἕλληνας.
Καὶ ὁ λόγος εἶναι ἀπλοῦς. Ἐὰν ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους ὅλοι
γνωρίζουσι καὶ θαυμάζουσι μάθωσιν ὅτι εἶσαι εὐδόκιμος
αὐλητῆς, τί ἀνάγκην ἔχεις τῶν πολλῶν οἵτινες ἐξ ἅπαν-
τος θὰ ἀκολουθήσωσι τὴν γνώμην τῶν δυναμένων νὰ κρί-
νωσι καλλίτερον; Ὁ πολὺς ἐκεῖνος λαὸς σύγκειται ἐξ
ἀνθρώπων οἵτινες ἀγνοοῦσι τὸ καλὸν, καθότι εἶναι βάρ-
ναυσοι οἱ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν· ἐκεῖνον δὲ τὸν ὁποῖον ἐπαι-
νέσωσιν οἱ προεξάρχοντες, πιστεύουσιν ὅτι εἶναι ἄξιος
ἐπαίνου καὶ τὸν ἐπαινοῦσι καὶ αὐτοί. Οὕτω καὶ εἰς τοὺς
ἀγῶνας χειροκροτοῦσι μὲν ἢ συρίττωσιν οἱ πολλοὶ θεα-
ταί, κρίνουσι δὲ ἐπτά ἢ πέντε ἢ ὅσοι δήποτε.» Ἀλλ' ὁ

Ἄρμονίδης δὲν ἔλαβε καιρὸν νὰ πράξῃ συμφώνως πρὸς τὰς συμβουλὰς ταύτας· διότι, ὡς λέγουσιν, ὅτε τὸ πρῶτον ἠγωνίσθη, παρεφέρθη ὑπὸ τοῦ πόθου τῆς δόξης, ἐφύσησε πολὺ βιαϊότερον, ἐξέπνευσεν ἐν τῷ αὐλῷ, καὶ ἄσπεφάνωτος ἀπέθανεν ἐν τῇ σκηνῇ· ἐκεῖνη δὲ ἦτο ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία φορὰ καθ' ἣν ἠῦλυσεν εἰς τὰ Διονύσια.

Αἱ συμβουλαὶ ὅμως τοῦ Τιμοθέου μὲ φαίνεται ὅτι οὐχὶ πρὸς τοὺς αὐλητὰς οὐδὲ πρὸς μόνον τὸν Ἄρμονίδην ἀπευθύνονται, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὅσους, ὀρεγόμενοι δόξης, θέλουσι νὰ φανῶσιν εἰς τὸ δημόσιον διὰ νὰ ἐπαινεθῶσι παρὰ τῶν πολλῶν. Καὶ ἐγὼ λοιπὸν, ὅτε συνέλαβον ὁμοίαν ιδέαν καὶ ἐζήτην τὸ μῖσον πῶς νὰ γίνω τάχιστα γνωστὸς εἰς ὅλους, ἐπόμενος τῷ λόγῳ τοῦ Τιμοθέου, ἠρεύνησα ποῖος ἦτο ὁ ἄριστος ἐν τῇ πόλει, εἰς τὸν ὁποῖον πιστεύουσιν οἱ ἄλλοι καὶ ὅστις θὰ ἤρκει ἀντὶ ὅλων. Οὕτω λοιπὸν κατὰ δίκαιον λόγον σὺ μοὶ ἐφάνης οὗτος, σὺ ὅστις ὡς λέγουσιν εἶσαι τὸ κεφάλαιον ἀπάσης ἀρετῆς, ὁ γνώμων καὶ ὁ ὀρθὸς κανὼν τῶν θελόντων νὰ κρίνωσιν. Ἐάν λοιπὸν σοὶ ἐπεδείκνουν τὰ ἔργα μου καὶ ἐὰν ἐπῆνεις αὐτὰ—εἶθε νὰ γίνῃ τοῦτο!—θὰ ἐπίστευον ὅτι ἐφθασα εἰς τὸ τέλος τῶν ἐλπίδων μου λαμβάνων ἐν μιᾷ ψῆφῳ ἀπάσας. Ποῖον ἄλλον ἐκλέγων δὲν ἤθελον νομισθῇ ὡς παράφρων; Ὡστε λόγῳ μὲν ἐφ' ἐνὸς ἀνθρώπου ἀναρρίπτω τὸν κύβον, τὸ δὲ ἀληθὲς εἶναι ὡς ἂν συγκαλέσας τοὺς ἀπανταχόθεν ἀνθρώπους εἰς κοινὸν θέατρον ἐπεδείκνουν τὰ ἔργα μου. Οἱ βασιλεῖς τῶν Λακεδαιμονίων, ἐνῶ ἕκαστος τῶν ἄλλων πολιτῶν ἔφερε μίαν ψῆφον, οὗτοι εἶχον ἑκάτερος δύο· σὺ δὲ καὶ τὰς τῶν ἐφόρων φέρεις καὶ τὰς τῶν γερόντων, καὶ προκειμένου περὶ παιδείας ἡ ψῆφος σου ἰσοδυναμεῖ πρὸς χιλίαν, ἀφοῦ σὺ φέρεις πάντοτε τὴν λευκὴν καὶ σώζουσιν. Τοῦτο πρὸ πάντων μὲ ἐνθαρρύνει κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὅτε ἡ τόλμη μου μοὶ ἐμπνέει δίκαιον φόβον. Ἀλλ' ἐκεῖνο ὅπερ ὑπὲρ πάντων ἄλλο μὲ

ἐνθαρρύνει εἶναι ὅτι δὲν σὲ εἶμαι παντελῶς ξένος. Ἐγεννήθην εἰς πόλιν τὴν ὁποίαν πολλάκις εὐηργέτησας, τὸ μὲν πρῶτον ἰδίᾳ, τὸ δὲ δεύτερον κοινῶς μετὰ παντὸς τοῦ ἔθνους. Ὡστε ἐάν, μετὰ τὸν λόγον μου, αἱ ψῆφοι ῥέπωσιν εἰς τὸ χεῖρον καὶ ἦναι ὀλιγώτεραι αἱ καλαί, σὺ προστιθεῖς τὴν τῆς Ἀθηνᾶς ἀναπλήρου τὸ ἐλλεῖπον οἴκοθεν καὶ θεώρησον ὡς εὐεργεσίαν τὴν ἐπιτυχίαν τὴν ὁποίαν θὰ ἀπολαύσω.

Δὲν ἀρκεῖ εἰς ἐμὲ ὅτι πολλοὶ μὲ ἐθαύμαζαν πρότερον, ὅτι εἶμαι ἤδη ἔνδοξος, ὅτι μὲ ἐπῆνεσαν οἱ ἀκούσαντες τοὺς λόγους μου· ταῦτα πάντα, ὡς λέγουσιν, εἶναι ὑπανάμια ὀνειράτα καὶ ἐπαίνων σκιαί, τὸ δὲ ἀληθὲς δευχθήσεται σήμερον. Ὁ ἀκριβοῦς ὄρος, ἡ ὀριστικὴ καὶ ἀναμφισβήτητος κρίσις περὶ τῶν ἐμῶν θὰ ἦναι ἐάν νομισθῶ ἄριστος ἐπὶ παιδείᾳ, ἐάν λάβω τὴν ψῆφόν σου, ἢ ἐάν. . . Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ λέγω εἰμὴ εὐφήμεους λόγους, εἰς τοιοῦτον μέγαν ἀγῶνα κατερχόμενος. Θελήσατε, ὦ θεοί, νὰ φανῶ ἄξιος λόγου καὶ βεβαιώσατε τοὺς παρὰ τῶν ἄλλων ἐπαίνους, ἵνα τοῦ λοιποῦ θαρρύνοντως παρουσιάζωμαι εἰς τοὺς πολλοὺς· διότι πᾶν ἄλλο στάδιον εἶναι ὀλιγώτερον φοβερόν εἰς ἐκεῖνον ὅστις ἐνίκησεν ἤδη τὰ μεγάλα Ὀλύμπια.

ΚΒ΄.

ΣΚΥΘΗΣ Η ΠΡΟΞΕΝΟΣ

Ὁ Ἀνάχαρσις δὲν ἦτο ὁ πρῶτος ὅστις ἐκ τῆς Σκυθίας ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἐπιθυμήσας τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν, ἀλλὰ πρὸ αὐτοῦ ἦλθεν ὁ Τόξαις, ἀνὴρ σοφός, φίλος τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν. Δὲν ἦτο μὲν ἐκ γένους βασιλικοῦ μήτε τῶν πιλοφορικῶν, ἀλλ' ἀπλῶς Σκυῶν, ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ, ἐξ ἐκείνων οἵτινες παρὰ τοῖς

Σκύθαις καλοῦνται δοκτάποδες, ἤτοι κύριοι δύο βοῶν καὶ μιᾶς ἀμάξης. Οὗτος ὁ Τόξαρς δὲν ἐπέστρεψε πλεόν εἰς τὴν πατρίδα του, ἀλλ' ἀπέθανεν εἰς τὰς Ἀθήνας· ὀλίγον δὲ μετὰ τὸν θάνατόν του κατετάχθη μεταξὺ τῶν ἡρώων, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι προσφέρουσιν αὐτῷ θυσίας ὑπὸ τὸ ὄνομα Ξένω ἱατρῷ, διότι τοῦτο τὸ ὄνομα ἔλαβε γένόμενος ἥρως. Τὴν αἰτίαν τῆς ἐπωνυμίας ταύτης, τῆς μεταξὺ τῶν ἡρώων κατατάξεως, καὶ τῆς ιδέας ὅτι ἦτο εἰς τῶν Ἀσκληπιαδῶν νομίζω ὅτι εἶναι καλὸν νὰ σᾶς διηγηθῶ διὰ νὰ μάθετε ὅτι οὐ μόνον παρὰ τοῖς Σκύθαις ὑπάρχει ἐπιχώριον ἔθιμον νὰ ἀπαθανατίζωσιν ἀνθρώπους καὶ νὰ πέμπωσιν αὐτοὺς πρὸς τὸν Ζάμολξιν¹, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, ἐν τῷ κέντρῳ αὐτῷ τῆς Ἑλλάδος, ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ θεοποιῶσι τοὺς Σκύθας.

Κατὰ τὸν μέγαν λοιμὸν, ἡ γυνὴ τοῦ Ἀρσοπαγίτου Ἀρχιτέλους ὠνειρεύθη ὅτι εἶδε τὸν Τόξαριν διατάσσοντα αὐτὴν νὰ εἴπῃ εἰς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι τότε μόνον θὰ ἀπαλλαγῶσι τοῦ λοιμοῦ ἐὰν ῥάνωσι τοὺς στενωποὺς διὰ πολλοῦ οἴνου. Τούτου γενομένου συχνάκις—διότι δὲν ἡμέλησαν οἱ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ἔπαυσεν ὁ λοιμὸς, εἴτε διότι ἡ ὀσμὴ τοῦ οἴνου διέλυσε τοὺς κακοὺς ἀτμοὺς, εἴτε διότι γνωρίζων τι περισσότερον ὁ ἥρως Τόξαρς συνεβούλευσε τοῦτο ὡς ἱατρός. Ὁ δὲ μισθὸς τῆς ἰάσεως ἀποδίδοται ἔτι καὶ σήμερον εἰς αὐτόν, διότι θυσιάζουσι λευκὸν ἵππον εἰς τὸ μνημεῖον ὅθεν ἡ Δειμخينέτη ἔδειξεν ὅτι ἐξῆλθε καὶ συνεβούλευσε τὰ περὶ τοῦ οἴνου ἐκεῖνα· καὶ εὗρέθη ἐκεῖ ὁ Τόξαρς τεθαμμένος καὶ ἀνεγνωρίσθη οὐ μόνον ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς, ἀν καὶ δὲν ἐφαίνετο ὁλόκληρος πλεόν, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐκ τοῦ ὅτι ἐπὶ τῆς στήλης ἦτο ἐσκαλισμένος ἀνὴρ Σκύθης εἰς μὲν τὴν ἀριστερὰν ἔχων

¹ Νομοθέτης τῶν Σκυθῶν εἰς ὃν ἐθυσίαζον κατ' ἔτος ἓνα γίροντα.

τόξον ἐντεταμένον, εἰς δὲ τὴν δεξιάν βιβλίον, καθ' ὅσον ἡδύνατέ τις νὰ εἰκάσῃ. Ἀκόμη καὶ σήμερον δύνασαι νὰ ἴδῃς τὸ ὑπὲρ ἡμῶσι αὐτοῦ, καὶ τὸ τόξον ὅλον καὶ τὸ βιβλίον· τὰ δὲ ἄνω τῆς στήλης καὶ τὸ πρόσωπον ὁ χρόνος ἤδη κατέστρεψε σχεδὸν ἐντελῶς. Ἀπέχει δὲ τὸ μνημεῖον τοῦτο οὐ πολὺ ἀπὸ τοῦ Διπύλου, εἰς τὰ ἀριστερὰ τοῦ βαίνοντος πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν· εἶναι ὑψωμα μικρὸν καὶ ἡ στήλη κεῖται χαλκῇ. Στεφανοῦται ὁμοῦς πάντοτε καὶ λέγουσιν ὅτι τινὲς πάσχοντες ὑπὸ πυρετοῦ ἐθεράπευθησαν, καὶ μὴ τὸν Δία δὲν μὲ φαίνεται τοῦτο ἀπίστευτον δι' ἥρωα ὅστις ἄλλοτε ἐθεράπευσεν ὅλην τὴν πόλιν.

Ἄλλ' ἐκείνο χάριν τοῦ ὁποίου ἐμνήσθην αὐτοῦ εἶναι ὅτι ἔζη εἰσέτι ὁ Τόξαρις ὅτε καταπλεύσας ὁ Ἀνάχαρσις ἀνῆρχετο ἐκ Πειριαιῶς, ὅλος τεταραγμένος, ὥς ἔπρεπε νὰ ᾔναι ξένος καὶ βάρβαρος, εἰς τὴν θέαν τοσοῦτων ἀγνώστων ἀντικειμένων, φρίσσων εἰς τὸν ἐλάχιστον θόρυβον καὶ μὴ ἠξέστων τί νὰ πράξῃ, διότι ἐνόει ὅτι καταγελάτο ὑπὸ τῶν παρόντων διὰ τὴν ἐνδυμασίαν τοῦ· δὲν εὐρίσκει δὲ κανένα ὁμόγλωσσον καὶ μετεμελεῖτο ἤδη διότι ἦλθεν. Ἐσκέφθη λοιπὸν νὰ ἴδῃ μόνον τὰς Ἀθῆνας, νὰ ἐπιστρέψῃ ὀπίσω ἀμέσως, νὰ ἔμβῃ εἰς τὸ πλοῖον καὶ νὰ ἔλθῃ πάλιν εἰς τὸν Βόσπορον, ὁπόθεν δὲν ἔμενε πολλὴ ὁδὸς διὰ νὰ φθάσῃ οἶκαδε εἰς τοὺς Σκύθας. Ἐνῷ διελογίζετο ταῦτα ὁ Ἀνάχαρσις, συνήντησεν αὐτὸν ἐν τῷ Κεραμεικῷ δαίμων τις ἀγαθὸς ἀληθῶς, ὁ Τόξαρις. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ ἐθνικὴ στολὴ εἴλκυσε τὰ βλέμματά του, ἔπειτα δὲ δὲν ἐδυσκολεύθη νὰ ἀναγνωρίσῃ καὶ αὐτὸν τὸν Ἀνάχαρσιν, πρόσωπον διακεκριμένον καὶ ἐκ τῶν πρώτων τῶν Σκυθῶν. Ἀλλ' ὁ Ἀνάχαρσις πῶς ἦτο δυνατόν νὰ γνωρίσῃ τὸν συμπατριώτην του, ἐλληνιστὴ ἐνδεδυμένον, καὶ ὅστις ὑπεξυρημένον ἔχων τὸ γένειον, ἄζωτος, ἄοπλος, ὀλίγον

φλύαρος μάλιστα, ἐφαίνετο ἀληθὴς Ἀττικὸς αὐτόχθων;
Τοσοῦτον μετεβλήθη ὑπὸ τοῦ χρόνου!

Τότε ὁ Τόξαρις τῷ ἀπέτεινε τὸν λόγον Σκυθιστί. «Δὲν εἶσαι, εἶπεν, ὁ Ἀνάχαρσις ὁ υἱὸς τοῦ Δαυκέτου;» Ἐδάκρυσεν ὑπὸ χαρᾶς ὁ Ἀνάχαρσις διότι εὗρέ τινα ὁμόφωνον καὶ ὅστις ἤξευρε ποῖος ἦτο μετὰ τῶν Σκυθῶν. «Καὶ σὺ, τὸν ἠρώτησε, πόθεν μὲ γνωρίζεις, ὦ ξένε;—Ἀλλὰ καὶ ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖθεν, ἐκ τῆς Σκυθίας, καλοῦμαι Τόξαρις, δὲν κατάγομαι ὁμῶς ἐξ ἐπιφανῶν ὥστε νὰ μὲ γνωρίζης.— Πῶς, εἶσαι ὁ Τόξαρις ἐκεῖνος περὶ οὗ ἐγὼ ἤκουσα ὅτι ἐξ ἔρωτος πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἐγκαταλιπὼν ἐν Σκυθίᾳ γυναῖκα καὶ παιδιὰ μικρά, ἀνεχώρησεν εἰς Ἀθήνας καὶ διατρίβει τῶρα ἐκεῖσε τιμώμενος ὑπὸ τῶν ἀρίστων;—Ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖνος, ἐὰν γίνεταί εἰσέτι λόγος περὶ ἐμοῦ παρ' ὑμῖν.— Λοιπὸν, ἐπανελάθεν ὁ Ἀνάχαρσις, ἤξευρε ὅτι εἶμαι μαθητὴς σου καὶ μάλιστα ἀντίζηλός σου εἰς τὸν ἔρωτα ὑπὸ τοῦ ὁποίου κατελήφθης νὰ ἴδῃς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ αὐτὴ αἰτία μὲ παρεκίνησε νὰ ἐπιχειρήσω τὴν ἀποδημίαν ταύτην καὶ ἔρχομαι πρὸς σὲ μυρία παθῶν εἰς τὰ διὰ μέσου ἔθνη. Ἐὰν δὲν σὲ συνήντων, εἶχον ἀπόφασιν, πρὶν δύστη ὁ ἥλιος, νὰ καταβῶ πάλιν ὀπίσω εἰς τὸ πλοῖον, τόσον ἐταράχθην βλέπων ὅλα ξένα καὶ ἄγνωστα. Ἀλλὰ σὲ ἐξορκίζω εἰς τὸν Ἀκινάκην καὶ τὸν Ζάμολξιν, τοὺς πατέρας ἡμῶν θεοὺς, παράλαβέ με, ὦ Τόξαρι, ξενάγησον καὶ δεῖξόν μοι τὰ κάλλιστα τῶν ἐν Ἀθήναις, ἔπειτα καὶ τὰ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἑλλάδι, τοὺς ἀρίστους τῶν νόμων, τοὺς βελτίστους τῶν ἀνδρῶν, τὰ ἥθη, τὰς πανηγύρεις, τὸν βίον αὐτῶν καὶ τὴν πολιτείαν, χάριν τῶν ὁποίων σὺ καὶ ἐγὼ μετὰ σὲ τοσαύτην ὁδὸν διηνύσαμεν, καὶ μὴ μὲ ἀφήσης νὰ ἐπιστρέψω ὀπίσω χωρὶς νὰ τὰ ἴδω.—Ὅ, τι εἶπες, ἀπεκρίθη ὁ Τόξαρις, εἶναι ἥκιστα ἐρωτικόν· νὰ ἔλθῃς δηλαδὴ μέχρι τῆς θύρας καὶ νὰ ἀπέλθῃς ἀμέσως· πλὴν θάρρει, διότι δὲν θὰ ἀπέλθῃς ὥς λέγεις οὐδὲ θὰ σὲ ἀφήσῃ εὐκόλως ἡ πόλις·

δὲν ἔχει ὀλίγα θέλγητρα διὰ τοὺς ξένους, καὶ θὰ σὲ αἰχμαλωτεύσῃ τοσοῦτον ὥστε θὰ σὲ κάμῃ νὰ λησμονήσῃς καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα σου, εἴν ἔχῃς. Πῶς δὲ ὅσον τάχιστα νὰ ἴδῃς ὅλην τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων, ἢ μᾶλλον τὴν Ἑλλάδα ὅλην καὶ τὰ καλὰ τῶν Ἑλλήνων, ἐγὼ νὰ σὲ συμβουλευσω. Ὑπάρχει ἐνταῦθα σοφὸς ἀνὴρ, ἐπιχώριος μὲν, πολλάκις ὁμῶς ἀποδημήσας εἰς τὴν Ἀσίαν, εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ σχετισθεὶς μετὰ τῶν ἀρίστων ἀνθρώπων· καὶ ὁμῶς δὲν εἶναι πλούσιος, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας πένης. Θὰ ἴδῃς γέροντα φοροῦντα ὡς ἐγὼ δημοτικὸν ἔνδυμα, πλὴν διὰ τὴν σοφίαν καὶ τὰς ἄλλας τοῦ ἀρετᾶς τοσοῦτον τιμῶσιν αὐτὸν ὥστε καὶ ὡς νομοθέτην ἐξέλεξαν αὐτὸν τῆς πολιτείας καὶ ἀξιοῦσι νὰ βιώσι κατὰ τὰ προστάγματα αὐτοῦ. Ἐάν λοιπὸν ἐλκύσῃς τὴν φιλίαν τοῦ καὶ μάθῃς ποῖος ἄνθρωπος εἶναι, νόμιζε ὅτι ἔχεις ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἐν αὐτῷ καὶ ὅλα ὅσα καλὰ περιέχει αὕτη.—Μὴ χρονοτριβῶμεν λοιπὸν, ὦ Τόξαρι, εἶπεν ὁ Ἀνάχαρσις, ἀλλὰ λαβὼν ἄγε με πρὸς αὐτόν. Φοβοῦμαι ὁμῶς μήπως εἶναι δυσπρόσιτος καὶ ἀδιαφορήσῃ διὰ τὴν συνέντευξιν τὴν ὁποίαν θὰ ζητήσωμεν.—Εὐφήμει, ἐπανάλαβεν ὁ Τόξαρις· νομίζω μάλιστα ὅτι θὰ τὸν εὐχαρίστησω εἴν τῷ δώσω ἀφορμὴν νὰ εὐεργετήσῃ ξένον. Ἀκολούθει μόνον, καὶ θὰ ἴδῃς πόσον εἶναι φιλόξενος, προσηνὴς καὶ χρηστός. Ἀλλὰ τί βλέπω; ἀγαθὸς δαίμων μᾶς πέμπει αὐτόν. Πλησιάζει ὁλος σύννους καὶ ὁμιλῶν πρὸς ἐαυτόν.»

Ἀποτεινόμενος τότε ὁ Τόξαρις πρὸς τὸν Σόλωνα· «Ἐρχομαι, εἶπε, φέρων σοι δῶρον μέγιστον, ξένον ἄνδρα ἔχοντα ἀνάγκην τῆς φιλίας σου. Εἶναι Σκύθης, ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν εὐπατριδῶν, καὶ ὁμῶς ἀφήσας πάντα τὰ ἐκείῃ ἦλθε νὰ ζήσῃ πλησίον σου καὶ νὰ ἴδῃ τὰ κάλλιστα τῆς Ἑλλάδος· ἐγὼ δὲ ἐνόμισα ὅτι τὸ συντομώτερον μέσον νὰ μάθῃ τὰ πάντα εὐκόλως καὶ νὰ τὸν γνωρίσωσιν οἱ ἄρι-

στοι τῶν ἀνδρῶν, ἦτο νὰ τὸν φέρω πρὸς σέ. Ἐὰν γνωρίζω καλῶς τὸν Σόλωνα, θὰ τῷ προσφέρῃς τὴν ἐκδούλευσιν ταύτην, θὰ τὸν ξεναγήσῃς καὶ θὰ τὸν ἀναδείξῃς γνήσιον πολίτην τῆς Ἑλλάδος. Σὺ δὲ, ὦ Ἀνάχαρσι, ὡς σοὶ ἔλεγον πρὸ ὀλίγου, ἰδὼν τὸν Σόλωνα εἶδες τὰ πάντα τοῦτο αἰ Ἀθηναί, τοῦτο ἡ Ἑλλάς· δὲν εἶσαι πλέον ξένος, ὅλοι σὲ γνωρίζουσιν, ὅλοι σὲ ἀγαπῶσι τοιοῦτος εἶναι ὁ πρεσβύτης οὗτος. Συναναστρεφόμενος αὐτὸν θὰ λησμονήσῃς ὅλα τὰ ἐν τῇ Σκυθίᾳ· ἔχεις τὰ ἄθλα τῆς ἀποδημίας, τὸ τέλος τοῦ ἔρωτος· οὗτος εἶναι ὁ κανὼν τοῦ Ἑλληνικοῦ βίου, τοῦτο εἶναι τὸ δεῖγμα τῆς Ἀττικῆς φιλοσοφίας. Μάθε τέλος ὅτι θὰ ἦσαι εὐδαιμονέστατος συναναστρεφόμενος τὸν Σόλωνα καὶ ἔχων αὐτὸν φίλον.»

Θὰ ἦτο μακρὸν νὰ διηγηθῶ πόσον εὐχαριστήθη ὁ Σόλων διὰ τὸ δῶρον, ὅσα εἶπε, πῶς ἔζησαν τοῦ λοιποῦ, ὁ μὲν Σόλων παιδεύων καὶ διδάσκων τὰ κάλλιστα, κάμνων τὸν Ἀνάχαρσιν φίλον ὅλων, τὰ πάντα μεταχειριζόμενος διὰ νὰ καταστήσῃ τὴν διατριβὴν του ἐν Ἑλλάδι ὅσον τὸ δυνατὸν μάλλον εὐχάριστον· ὁ δὲ Ἀνάχαρσις θαυμάζων τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ μηδεμίαν στιγμήν ἀπομακρυνόμενος αὐτοῦ ἐκουσίως. Οὕτω, ὡς ὑπεσχέθη εἰς αὐτὸν ὁ Τόξαρης, ἐξ ἐνὸς ἀνδρὸς τοῦ Σόλωνος ἐγνώρισεν ἐν ἀκαρεῖ τὰ πάντα, ἐγένετο γνωστὸς εἰς ὅλους καὶ ἐτιμᾶτο χάριν ἐκείνου. Δὲν ἦτο μικρὸν πρᾶγμα ὁ ἔπαινος τοῦ Σόλωνος, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι ἐπείθοντο εἰς τοῦτον ὡς καὶ εἰς τοὺς νόμους του καὶ ἡγάπων ὅσους ἐκείνος ἐτίμα καὶ ἐθεώρουν αὐτοὺς ὡς ἀρίστους ἄνδρας. Ἐπὶ τέλους ὁ Ἀνάχαρσις ὑπῆρξεν ὁ μόνος ἐκ τῶν βαρβάρων ὅστις ἐμυήθη εἰς τὰ μυστήρια καὶ ἐγένετο δημότης, ἐὰν πρέπη νὰ πιστεύσωμεν τὸν Θεόξενον ἱστοροῦντα καὶ τοῦτο περὶ αὐτοῦ, καὶ οὔτε θὰ ἐπέστρεφε, νομίζω, εἰς τοὺς Σκύθας ἂν δὲν ἀπέθνησκεν ὁ Σόλων.

Θέλετε τώρα νὰ ἐπαγάγω τὸ τέλος εἰς τὸν λόγον μου

διὰ νὰ μὴ μένη ἀκέφαλος; Εἶναι καὶ τῶν τῶν νὰ μά-
θετε διατὶ ἔφερον ἐκ τῆς Σκυθίας εἰς τὴν Μακεδονίαν
τὸν Ἀνάχαρσιν καὶ τὸν Τόξαριν, οἵτινες πάλιν ἔλαβον
μεθ' ἑαυτῶν ἐξ Ἀθηνῶν τὸν Σόλωνα, γέροντα ἄνδρα.
Ἐννοῶ ὅτι καὶ ἐγὼ ἔπαθον ὁμοίον τι μὲ τὸν Ἀνάχαρσιν,
καὶ δι' ὄνομα τῶν Χαρίτων μὴ δυσαρσестηῆτε ἐάν πα-
ραβάλλω ἑμαυτὸν πρὸς βασιλικὸν ἄνδρα· ἦτο βάρβαρος
καὶ ἐκεῖνος καὶ δὲν θὰ εἴπησ ἡμᾶς τοὺς Σύρους ὑποδε-
στέρους τῶν Σκυθῶν. Οὐχ ἦττον, δὲν παραβάλλομαι πρὸς
αὐτὸν κατὰ τὴν εὐγένειαν, ἀλλὰ κατὰ τὰ ἄλλα. Ὅτε
ἦλθον κατὰ πρῶτον εἰς τὴν πόλιν ὑμῶν, ἐξεπλάγην εὐ-
θὺς ἰδὼν τὸ μέγεθος αὐτῆς, τὸ κάλλος, τὸ πλῆθος τῶν
κατοίκων, τὴν μεγαλοπρέπειαν, τὴν λαμπρότητα ὅλην.
Τοσοῦτον μέγας ἦτο ὁ θαυμασμός μου ὥστε δὲν ἠδυνά-
μην νὰ κορέσω τὰ βλέμματά μου, ἀλλ' ἔπαθον ὅ,τι ὁ
νησιώτης ἐκεῖνος νεανίσκος¹ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν
τοῦ Μενελάου. Φυσικῶς ἔπρεπε νὰ αἰσθανθῶ τὴν ἐκπλη-
ξιν ταύτην ἰδὼν πόλιν ἀκμάζουσαν διὰ τοσαύτης ἀκμῆς,
καὶ, ὡς λέγει ἐκεῖνος ὁ ποιητής «Ἀνθοῦσαν δι' ὅλων τῶν
ἀγαθῶν δι' ὧν θάλλει πόλις τις.»

Οὕτως ἔχων, ἐσκεπτόμην τί ἔπρεπε νὰ πράξω. Πρὸ
πολλοῦ ἐσκόπευον νὰ ἀπαγγείλω πρὸς ὑμᾶς λόγον τινά·
διότι εἰς ποίους ἄλλους νὰ ἀποταθῶ ἐάν διηρχόμην τοι-
αύτην πόλιν ὡς τὴν ὑμετέραν χωρὶς νὰ ὁμιλήσω; Ἐζή-
τουν λοιπὸν, οὐδὲ θὰ ἀποκρύψω εἰς ὑμᾶς τὴν ἀλήθειαν,
ποῖοι ἦσαν μεταξὺ ὑμῶν οἱ πρόκριτοι, τῶν ὁποίων ἡ ὑπο-
δοχή, ἡ προστασία καὶ ἡ σύστασις ἤθελον ἔχει πᾶσαν
ἰσχύν. Τότε εὗρον οὐχὶ ἓνα, ὡς ὁ Ἀνάχαρσις, καὶ τοῦτον
βάρβαρον, τὸν Τόξαριν, ἀλλὰ πολλοὺς αἵτινες μὲ εἶπον
τὰ αὐτὰ εἰς λόγους διαφόρους: «ἦ ξένε, πολλοὶ μὲν καὶ
ἄλλοι: ὑπάρχουσιν ἀνὰ τὴν πόλιν χρηστοὶ καὶ δεξιοὶ ἄν-

¹ Ὁ Τηλέμαχος.

δρες, καὶ οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ θὰ δυνηθῇς νὰ εὕρῃς τοιούτους ἀγαθοὺς, δύο ὅμως πρὸ πάντων ὑπάρχουσι μεταξὺ ἡμῶν ἄριστοι, κατὰ μὲν τὸ γένος καὶ τὴν ἀξίαν πολὺ ὑπέρτεροι ὅλων, κατὰ δὲ τὴν παιδείαν καὶ τὴν ἀπτικήν εὐγλωττίαν δύνασαι νὰ τοὺς παραβάλης πρὸς δέκα. Ἡ δημοτικότης αὐτῶν τοσοῦτον εἶναι μεγάλη, ὥστε ὅλοι ἀγαπῶσιν αὐτοὺς καὶ ἐκτελεῖται ἀμέσως ὅ,τι θελήσωσι, θέλουσι δὲ ὅ,τι εἶναι ἄριστον διὰ τὴν πόλιν. Περὶ δὲ τῆς χρηστότητος αὐτῶν, τῆς πρὸς τοὺς ξένους φιλοφροσύνης, τοῦ ἀνεπιφθόνου μεγαλείου των, τοῦ σεβασμοῦ ὃν ἐφελκύει ἡ ἀγαθότης των, τῆς πραότητος καὶ τοῦ εὐπροσίτου αὐτῶν, σὺ, πειραθεῖς ἐντὸς ὀλίγου, θὰ δυνηθῇς νὰ διηγηθῇς εἰς ἄλλους. Ἐλεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον θὰ θαυμάσῃς περισσότερον εἶναι ὅτι ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς εἶναι μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οἰκίας· εἰς τὸν μὲν θὰ νομίσῃς ὅτι βλέπεις τὸν Σόλωνα, ἢ τὸν Περικλέα, ἢ τὸν Ἀριστείδην· ὁ δὲ υἱὸς, ἀμέσως ἐκ τοῦ πρώτου βλέμματός, θὰ καταθέλῃ τὴν καρδίαν σου ὡς ἐκ τοῦ κομποῦ ἀναστήματος καὶ τῆς χάριτος τῆς ἀρρενωπῆς καλλονῆς· του· ἐὰν δὲ ὁμιλήσῃ μόνον, θὰ κρατήσῃ τὰ ὥτά σου δεσμευμένα, τόσῃν Ἀφροδίτῃν ἔχει εἰς τὴν γλῶσσαν ὁ νεανίσκος. Ὅλη ἡ πόλις τὸν ἀκούει χαίνουσα ὁσάκις παρουσιάζεται ὅπως δημηγορήσῃ, ὡς ἐπραττον ἄλλοτε οἱ Ἀθηναῖοι ὅταν ἐπαρουσιάζετο ὁ υἱὸς τοῦ Κλεινίου· ἡ μόνη δὲ διαφορὰ εἶναι αὕτη, ὅτι ἐκεῖνοι μὲν μετεμελήθησαν μετ' ὀλίγον διὰ τὸν πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην ἔρωτά των, ἐνῷ ἡ ἡμετέρα πόλις δὲν ἀγαπᾷ μόνον ἀλλὰ καὶ σέβεται αὐτὸν καὶ τὸν θεωρεῖ ὡς δημόσιον ἀγαθόν, ὡς μέγα ὄφελος εἰς ὅλους. Ἐὰν λοιπὸν αὐτὸς καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ σὲ δεχθῶσι καὶ σὲ κάμωσι φίλον των, ἔχεις ὅλην τὴν πόλιν· ἃς σοὶ τείνωσι μόνον τὴν χεῖρα, καὶ ἡ ἐπιτυχία σου δὲν εἶναι ἀμφίβολος.» Ταῦτα ἔλεγον ὅλοι μὰ τὸν Δία, ἐὰν ἦναι ἀνάγκη νὰ ὀρκισθῶ ἐνταῦθα· καὶ ἀφότου ἐδοκίμασα τοῦτο, εἶδον ὅτι τὸ πολλοστὸν μό-

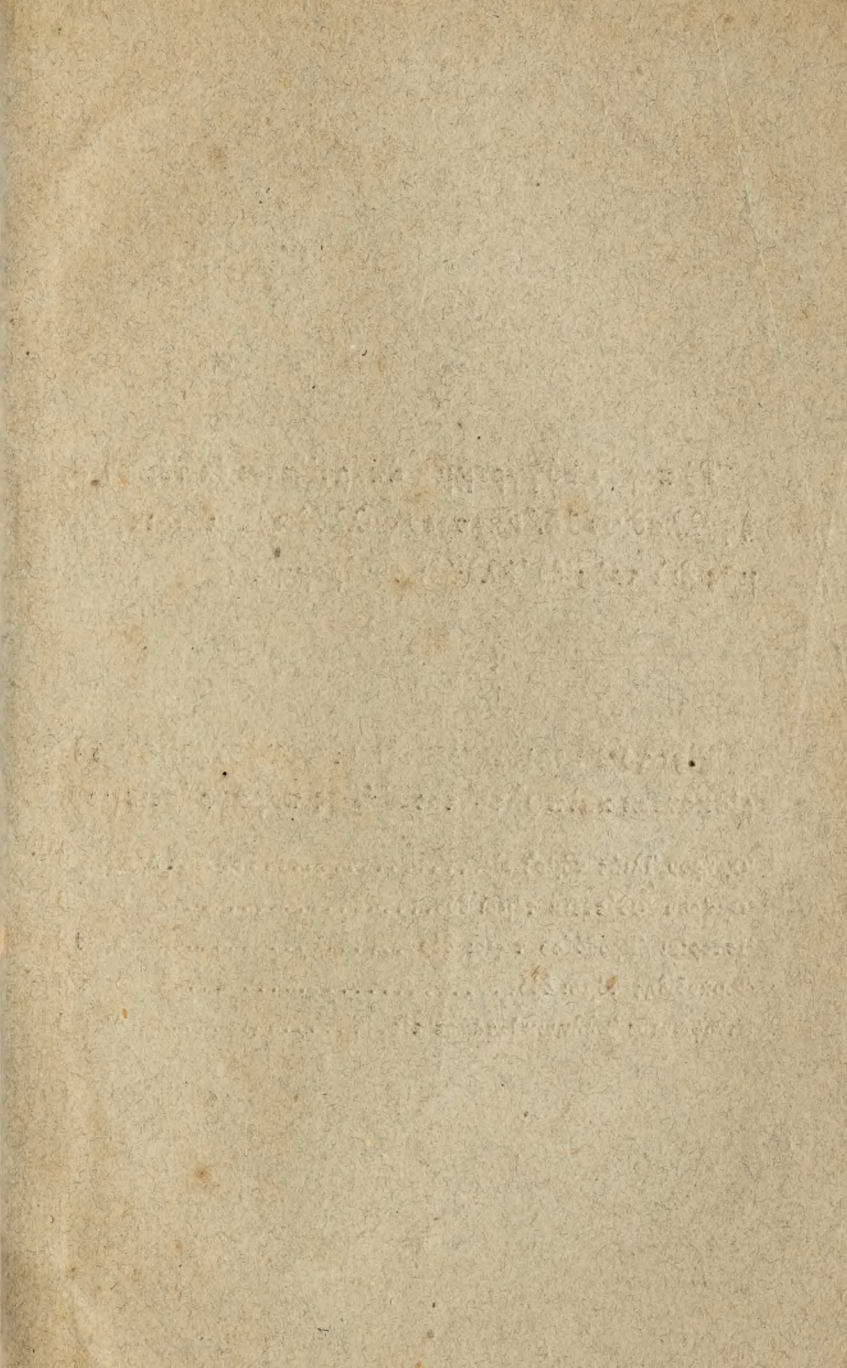
νον μὲ εἶπον τῆς ἀληθείας. Δὲν εἶναι πλέον καιρὸς νὰ μέ-
νωμεν ταλαντευόμενοι, ὥς λέγει ὁ Κεῖος, ἀλλὰ πάντα
κάλων νὰ κινῶμεν, τὰ πάντα δὲ νὰ πράττωμεν καὶ νὰ
λέγωμεν διὰ νὰ εὕρισκωμεν τοιούτους φίλους· τούτου
ἐπιθυγχανομένου, εὐδία τὰ πάντα, ὁ πλοῦς οὐρίας, ἡ θά-
λασσα λειοκύμων καὶ ὁ λιμὴν πλησίον.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΠΡΩΤΩ ΤΟΜΩ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Α'. Ἐνύπνιον ἤτοι βίος τοῦ Λουκιανοῦ.....	Σελ.	1
Β'. Πρὸς τὸν εἰπόντα, εἶσαι Προμηθεὺς εἰς τοὺς λόγους ..	»	8
Γ'. Νιγρῖνος ἢ εἰκὼν φιλοσόφου.....	»	43
Δ'. Δίκη Φωνέντων.....	»	31
Ε'. Τίμων ἢ μισάνθρωπος.....	»	36
ΣΤ'. Ἀλκυὼν ἢ περὶ μεταμορφώσεως.....	»	64
Ζ'. Προμηθεὺς ἢ Καύκασος.....	»	68
Η'. ΔΙΑΛΟΓΟΙ		
1) Θεῶν.....	»	78
2) Θαλάσσιοι.....	»	127
3) Νεκρικοὶ.....	»	147
Θ'. Μένιππος ἢ νεκρομαντεία.....	»	205
Ι'. Χάρων ἢ παρατηρηταί.....	»	219
ΙΑ'. Περὶ θυσιῶν.....	»	238
ΙΒ'. Δημοπρατία βίων.....	»	246
ΙΓ'. Ἀλιεὺς ἢ ἀναβιοῦντες.....	»	263
ΙΔ'. Κατάπλους ἢ τύραννος.....	»	295
ΙΕ'. Περὶ τῶν ὑπομίσθων λογίων.....	»	315
ΙΣΤ'. Ἀπολογία.....	»	346
ΙΖ'. Ὑπὲρ τοῦ ἐν τῇ προσαγορεύσει πταίσματος... ..	»	356
ΙΗ'. Εὐμοτίμος ἢ περὶ αἱρέσεων.....	»	363
ΙΘ'. Ἡρόδοτος ἢ Ἀετίων.....	»	425
Κ'. Ζεῦξις ἢ Ἀντίοχος.....	»	429
ΚΑ'. Ἀρμονίδης.....	»	436
ΚΒ'. Σκύθης ἢ πρόξενος.....	»	439





Τὸ παρὸν σύγγραμμα ἀπαρτίζεται ἐκ τόμων 3,
ἢ φυλλαδίων 15. Ἐκαστον φυλλάδιον τιμᾶται δραχ-
μῆς διὰ τοὺς ἐν Ἑλλάδι συνδρομητάς.

Εἰς τὸ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ Σ. ΚΟΥΣΟΥΛΙΝΟΥ εὖ-
ρίσκονται καὶ πωλοῦνται αἰδέξις παραφράσεις μου.

Ὅμηρου Ἰλιάς τόμος εἷς.....	Δραχ.	5
Ὅμηρου Ὀδύσσεια τόμοι δύο.....	»	8
Ἱστορίαι Ἡροδότου τόμοι δύο.....	»	12
Θουκυδίδης τόμοι δύο.....	»	8
Ξενοφώντας Ἑλληνικά τόμος εἷς.....	»	

